

Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU14

Energipolitikens långsiktiga inriktning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till dels ett planeringsmål för det svenska elsystemet, dels ett leveranssäkerhetsmål. I propositionen redovisar regeringen också bedömningar när det gäller flera andra delar av energipolitiken.

I följdmotionerna yrkas det bl.a. avslag på propositionen och i de övriga motionerna återfinns diverse energipolitiska förslag. Dessa handlar bl.a. om förnybar kraftproduktion, energieffektivisering, biobränslen och biodrivmedel, energigaser samt värme och kraftvärme. Samtliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

I betänkandet finns 42 reservationer (S, SD, V, C, MP) och två särskilda yttranden (SD). I de särskilda yttrandena förklarar företrädarna för Sverigedemokraterna i utskottet att de har andrahandsyrkanden när det gäller dels frågan om vattenkraft (punkt 6), dels övriga energipolitiska frågor (punkt 16).

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning.

19 yrkanden i följdmotioner.

Cirka 130 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Utskottets överväganden	10
Energipolitikens inriktning	10
Utskottets ställningstagande	16
Planeringsmål för elsystemet	18
Utskottets ställningstagande	20
Leveranssäkerhetsmål för elsystemet	21
Utskottets ställningstagande	22
Kärnkraft	23
Utskottets ställningstagande	26
Vindkraft	26
Utskottets ställningstagande	34
Vattenkraft	36
Utskottets ställningstagande	42
Solenergi	43
Utskottets ställningstagande	47
Biobränslen och biodrivmedel	49
Utskottets ställningstagande	54
Energieffektivisering	56
Utskottets ställningstagande	62
Energigaser	63
Utskottets ställningstagande	73
Torv	75
Utskottets ställningstagande	79
Fossila bränslen	80
Utskottets ställningstagande	83
Värme och kraftvärme	84
Utskottets ställningstagande	88
Vissa internationella energifrågor	89
Utskottets ställningstagande	92
Övriga energipolitiska frågor	93
Utskottets ställningstagande	105
Reservationer	108
1. Energipolitikens inriktning, punkt 1 (S)	108
2. Energipolitikens inriktning, punkt 1 (C)	110
3. Energipolitikens inriktning, punkt 1 (MP)	111
4. Energipolitikens inriktning, punkt 1 – motiveringen (V)	113
5. Planeringsmål för elsystemet, punkt 2 (S, C)	115
6. Planeringsmål för elsystemet, punkt 2 (V)	116
7. Planeringsmål för elsystemet, punkt 2 (MP)	117
8. Leveranssäkerhetsmål för elsystemet, punkt 3 (S, C)	119
9. Leveranssäkerhetsmål för elsystemet, punkt 3 (V, MP)	120
10. Vindkraft, punkt 5 (S, V)	121
11. Vindkraft, punkt 5 (C)	122
12. Vindkraft, punkt 5 (MP)	123
13. Vattenkraft, punkt 6 (S, V, MP)	124
14. Vattenkraft, punkt 6 (SD)	125

15. Vattenkraft, punkt 6 (C).....	126
16. Solenergi, punkt 7 (S, V).....	127
17. Solenergi, punkt 7 (C).....	127
18. Solenergi, punkt 7 (MP).....	128
19. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (S).....	129
20. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (V, C).....	131
21. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (MP).....	132
22. Energieffektivisering, punkt 9 (S).....	133
23. Energieffektivisering, punkt 9 (V, C).....	134
24. Energieffektivisering, punkt 9 (MP).....	135
25. Biogas, punkt 10 (S).....	136
26. Biogas, punkt 10 (V, C).....	138
27. Biogas, punkt 10 (MP).....	139
28. Vätgas och elektrobränslen, punkt 11 (S, V).....	140
29. Vätgas och elektrobränslen, punkt 11 (C).....	141
30. Vätgas och elektrobränslen, punkt 11 (MP).....	142
31. Torv, punkt 12 (SD).....	143
32. Torv, punkt 12 (V, MP).....	144
33. Fossila bränslen, punkt 13 (V, C).....	144
34. Fossila bränslen, punkt 13 (MP).....	145
35. Värme och kraftvärme, punkt 14 (V, C).....	146
36. Värme och kraftvärme, punkt 14 (MP).....	147
37. Vissa internationella energifrågor, punkt 15 (S).....	147
38. Vissa internationella energifrågor, punkt 15 (V).....	148
39. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (S).....	149
40. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (SD).....	150
41. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (V, MP).....	151
42. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (C).....	152
Särskilda yttranden.....	154
1. Vattenkraft, punkt 6 (SD).....	154
2. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (SD).....	154
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	155
Propositionen.....	155
Följdmotionerna.....	155
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24.....	156
<i>Bilaga 2</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2023/24: MJU5y.....	169

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Energipolitikens inriktning**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:13 av Björn Tidland (SD),

2023/24:1281 av Hanna Westerén (S),

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 28,

2023/24:1572 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 1,

2023/24:1935 av Sofia Amløh m.fl. (S),

2023/24:1991 av Jamal El-Haj m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2358 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S),

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 60, 64, 65, 72 och 89,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 24,

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 5 och 6,

2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 5 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

Reservation 4 (V) – motiveringen

2. **Planeringsmål för elsystemet**

Riksdagen godkänner det planeringsmål som regeringen föreslår ska gälla för elsystemet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:105 punkt 1 och avslår motionerna

2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl. (V) i denna del,

2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkandena 1 och 3 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 1 i denna del, 2 och 3.

Reservation 5 (S, C)

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (MP)

3. **Leveranssäkerhetsmål för elsystemet**

Riksdagen godkänner det leveranssäkerhetsmål som regeringen föreslår ska gälla för elsystemet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:105 punkt 2 och avslår motionerna

2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl. (V) i denna del,

2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkandena 2 och 4 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del.

Reservation 8 (S, C)

Reservation 9 (V, MP)

4. Kärnkraft

Riksdagen avslår motion
2023/24:1312 av Hanna Westerén (S).

5. Vindkraft

Riksdagen avslår motionerna
2023/24:942 av Dzenan Cisija (S) yrkande 1,
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 65,
2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 4, 10 och 11,
2023/24:1994 av Magnus Manhammar (S) yrkande 3,
2023/24:2405 av Lars Beckman (M),
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 84 och 85,
2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 12 och
2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 7.

Reservation 10 (S, V)

Reservation 11 (C)

Reservation 12 (MP)

6. Vattenkraft

Riksdagen avslår motionerna
2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1,
2023/24:1351 av Lars Isacson (S) yrkandena 1 och 2,
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 82 och 83 samt
2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10.

Reservation 13 (S, V, MP)

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (C)

7. Solenergi

Riksdagen avslår motionerna
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 66,
2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 5, 6, 15 och 16,
2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 29 och 32,
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 88 och 92 samt
2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 14.

Reservation 16 (S, V)

Reservation 17 (C)

Reservation 18 (MP)

8. Biobränslen och biodrivmedel

Riksdagen avslår motionerna
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 71,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 51,
 2023/24:2056 av Isak From och Monica Haider (båda S),
 2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 34,
 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 9,
 2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 39,
 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 5,
 2023/24:2625 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 47,
 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 20 och 22,
 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 16 och 17 samt
 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 i denna del.

Reservation 19 (S)

Reservation 20 (V, C)

Reservation 21 (MP)

9. Energieffektivisering

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 4–12,
 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 28 och 72,
 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 18–20 och 27,
 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 98,
 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 7 och 15 samt
 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 10–13.

Reservation 22 (S)

Reservation 23 (V, C)

Reservation 24 (MP)

10. Biogas

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 27 och 59,
 2023/24:2240 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 75–78,
 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31,
 2023/24:2465 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 95,
 2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 7 och 8
 samt
 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 i denna del.

Reservation 25 (S)

Reservation 26 (V, C)

Reservation 27 (MP)

11. Vätgas och elektrobränslen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:627 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 67,
 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 30,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 56 och
2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 18.

Reservation 28 (S, V)

Reservation 29 (C)

Reservation 30 (MP)

12. Torv

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 15,

2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 67 och

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 31 (SD)

Reservation 32 (V, MP)

13. Fossila bränslen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 16, 58 och 63,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 21 och 23–25,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 57.

Reservation 33 (V, C)

Reservation 34 (MP)

14. Värme och kraftvärme

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 26,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 73 och

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 11.

Reservation 35 (V, C)

Reservation 36 (MP)

15. Vissa internationella energifrågor

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 17 och

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8.

Reservation 37 (S)

Reservation 38 (V)

16. Övriga energipolitiska frågor

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 7,

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3,

2023/24:962 av Emma Berginger och Emma Nohrén (båda MP) yrkande
3,

2023/24:1250 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C)
yrkandena 1–3,
2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 22,
2023/24:1824 av Monica Haider (S),
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 41, 58 och 61,
2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 8,
2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 och
2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8.

Reservation 39 (S)

Reservation 40 (SD)

Reservation 41 (V, MP)

Reservation 42 (C)

Stockholm den 16 maj 2024

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Birger Lahti (V), Eric Palmqvist (SD), Louise Eklund (L), Johnny Svedin (SD), Aida Birinxhiku (S), Lili André (KD), Linus Lakso (MP) och Anette Rangdag (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning. Med anledning av propositionen har 19 yrkanden väckts i tre följdmotioner. En förteckning över de behandlade förslagen återfinns i bilaga 1. I betänkandet behandlar utskottet även 128 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24 om olika energifrågor. Även dessa förslag listas i bilaga 1.

Utskottet beslutade den 11 april 2024 att ge miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och eventuella följdmotioner (prot. 2023/24:24). Miljö- och jordbruksutskottet har yttrat sig över propositionen och följdmotionerna i de delar som berör det utskottets beredningsområde (ytr. 2023/24:MJU5y). Yttrandet finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Energipolitikens inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som på olika sätt gäller energipolitikens övergripande inriktning. Utskottet redovisar den sammantagna uppfattningen att det står bakom den övergripande långsiktiga inriktning för energipolitiken som regeringen presenterar i propositionen.

Jämför reservation 1 (S), 2 (C) och 3 (MP) samt motivreservation 4 (V).

Propositionen

I propositionen redovisar regeringen att det övergripande målet för energipolitiken är att skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt att underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle (prop. 2017/18:228, bet. 2017/18:NU22, rskr. 2017/18:411). Målet bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU och syftar till att förena

- försörjningstrygghet
- konkurrenskraft
- ekologisk hållbarhet.

Målet för energieffektivisering är att 2030 ha 50 procent effektivare energianvändning än 2005, uttryckt i termer av tillförd energi i relation till BNP. Målet för elproduktionens sammansättning 2040 är 100 procent fossilfri elproduktion (prop. 2022/23:99, bet. 2022/23:FiU21, rskr. 2022/23:254). Det övergripande målet för forskning och innovation på energiområdet är att bidra till att uppfylla uppställda energi- och klimatmål, den långsiktiga energi- och klimatpolitiken och energirelaterade miljöpolitiska mål (prop. 2016/17:66, bet. 2016/17:NU9, rskr. 2016/17:164).

Utöver de nyss nämnda övergripande målet påverkas Sveriges energipolitik i hög utsträckning av andra EU-mål och regelverk inom energiområdet, bl.a. inom ramen för den s.k. energiunionen. Energipolitiken inom EU fokuserar enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på fyra områden:

- en fungerande energimarknad
- garanterad energiförsörjning
- främjande av energieffektivitet, energibesparingar och förnybara energikällor

- främjande av sammankopplade energinät.

Regler inom dessa områden ställer krav på medlemsländerna att genomföra nationell politik för att uppfylla mål som satts upp för hela unionen. EU:s energipolitik hänger nära samman med EU:s klimatpolitik men även med bl.a. miljö-, närings-, konkurrenskrafts-, transport- samt utrikes- och säkerhetspolitiken. Till exempel berörs energiområdet av sektorsövergripande EU-regler när det gäller kritisk infrastruktur, cybersäkerhet och annat som kopplar till försörjningstrygghet och säkerhet.

I propositionen konstaterar regeringen att Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser. För att nå klimatmålen och möjliggöra den gröna omställningen behöver ytterligare steg tas i elektrifieringen av industrin och transportsektorn. Med den elektrifiering som samhället står inför väntas elbehovet i Sverige öka kraftigt. För att kunna möta samhällets ökade behov av el och samtidigt säkerställa god försörjningstrygghet krävs en omfattande utbyggnad av elproduktionskapacitet, elnät och lagringsmöjligheter samt förbättrade möjligheter till flexibilitet. Regeringen slår fast att energisystemet behöver utvecklas samtidigt som det pågår annan viktig samhällsutveckling, exempelvis inom totalförsvaret. Utvecklingen behöver också vara kostnadseffektiv för samhället, med hänsyn till bl.a. hushållens ekonomi. I propositionen tydliggör regeringen den långsiktiga inriktningen för energipolitiken och föreslår

- ett planeringsmål om att planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen
- ett leveranssäkerhetsmål om att det svenska elsystemet ska ha förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt.

Omotiverade hinder i elsystemet ska undanröjas för att skapa förutsättningar för en effektiv marknad som främjar konkurrenskraftiga priser. Regeringen bedömer vidare att det finns behov av att se över det nuvarande energieffektiviseringsmålet. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Regeringen anger att den för att inhämta underlag till propositionen genom Klimat- och näringslivsdepartementets försorg har anordnat flera rundabords-samtal med representanter från energibranschen och industrin samt bjudit in riksdagspartierna till samtal om energipolitikens inriktning.

Motionerna

För att klara klimatomställningen krävs alla fossilfria kraftslag, samtidigt som det är logiskt att fokusera på de kraftslag som är billigast och går att bygga snabbast. Detta anförs i partimotion 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C). Motionärerna ser det som rimligt att målet om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040 ändras till ett 100 procent fossilfritt energisystem till

samma år. I yrkande 24 begär motionärerna ett tillkännagivande med den inriktningen.

I kommittémotion 2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) anförs det att många av de frågor i propositionen som rör de olika kraftslagen, värme-marknader, gas och koldioxidavskiljning är något som borde tas om hand inom ramen för en bred energioverenskommelse. Den stora volym ny kraft som redan ligger färdig för beslut på regeringens bord i form av havsbaserad vindkraft och på länsstyrelsernas bord i form av solcellsparker berörs inte, och i stället föreslås större krav på dessa kraftslag, vilket kommer att försena tillkomsten av ny produktion ytterligare. I yrkande 5 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen med nya bedömningar och förslag.

I kommittémotion 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) anförs det att både näringslivet och energibranschen efterfrågar långsiktiga och stabila villkor för att tillräckliga investeringar i elproduktion ska komma på plats. I yrkande 1 efterfrågar motionärerna därför ett tillkännagivande om behovet av en långsiktig blocköverskridande energioverenskommelse. Sådana samtal bör, enligt motionärerna, ha en bred utgångspunkt som inte är låst till vissa energislag eller specifika lösningar. Elektrifieringen av samhället ställer allt större krav på en ökad elproduktion och utbyggnadstakten för den fossilfria elproduktionen redan i närtid. Därför vill motionärerna i yrkande 2 att riksdagen ska ställa sig bakom ett tillkännagivande om att det bör sättas upp ett mål om ytterligare minst 60 terawattimmar (TWh) ny fossilfri el till 2030. Vidare anser motionärerna att arbetet med den tidigare regeringens elektrifieringsstrategi ska fortsätta eftersom den tar ett sådant helhetsgrepp om förutsättningarna inom energisektorn som krävs för att möjliggöra en omfattande elektrifiering av samhället. Åtgärder i strategin syftar till att undanröja hinder för utbyggnad av elproduktionen och säkerställa att det finns leveranser av el alla timmar på dygnet. I yrkande 5 begär motionärerna ett tillkännagivande till regeringen om att följa upp och genomföra den nationella elektrifieringsstrategin. Motionärerna lyfter även fram det s.k. elektrifieringsrådet som tillkom under den förra regeringen och ser det som anmärkningsvärt att regeringen inte har samman kallat rådet. Motionärerna anser att rådet bör stödja ett effektivt genomförande av elektrifieringsstrategin. Ett tillkännagivande om elektrifieringsrådet med denna inriktning föreslås i yrkande 6.

Beroendet av fossil energi måste brytas en gång för alla, för Sveriges säkerhet och för klimatet. Detta slås fast i kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C). För att trygga den svenska energiförsörjningen och möjliggöra den gröna exporten även fortsättningsvis vill motionärerna i yrkande 60 att riksdagen ska anta ett planeringsmål om minst 100 TWh ny elproduktion till 2030, och på sikt en fördubbling av dagens elproduktion. I likhet med vad som efterfrågas i den ovan refererade partimotion 2023/24:2358 (C) ser motionärerna ett behov av att det genomförs blocköverskridande energisamtal. I yrkande 72 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande om att det genomförs energisamtal.

givande om att regeringen bör bjuda in samtliga riksdagspartier till nya energisamtal med målet att anta en ny bred energipolitisk överenskommelse som säkerställer långsiktiga förutsättningar för energiproduktion. I yrkande 64 begärs ett tillkännagivande om att dessa samtal bör inkludera vikten av samexistens mellan försvarets intressen och övriga samhällsintressen inklusive energiförsörjningen. Utan närmare motivering i motionen efterfrågas i yrkande 65 ett tillkännagivande om att regelverken för samhällskritisk infrastruktur bör uppdateras så att de även inkluderar förnybara kraftslags behov. Motionärerna redovisar också uppfattningen att regelverken för den småskaliga energiproduktionen är förlegade och inte motsvarar utvecklingen på marknaden. I yrkande 89 efterfrågar de ett tillkännagivande med en uppmaning till regeringen att verka för en övergång till mer decentraliserad och lokal energiproduktion bl.a. genom satsningar på småskalig energiproduktion.

I Miljöpartiets kommittémotion 2023/24:1527 anför Linus Lakso m.fl. att potentialen för efterfrågefleksibilitet kommer att öka när fler sektorer i samhället elektrifieras. I takt med att industrin elektrifieras kan t.ex. vätgaslager och smart styrning av industriprocesser bidra till ytterligare flexibilitet och energilagring. I yrkande 28 begär motionärerna att riksdagen ska ställa sig bakom ett tillkännagivande om att anta ett mål för efterfrågefleksibilitet i elsystemet.

Linus Lakso m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2023/24:2855 yrkande 4 ett tillkännagivande om ett energisäkerhetsmål. Motionärerna konstaterar att Sverige är kraftigt beroende av import av energi och att detta utgör en allvarlig sårbarhet för Sverige. Ett energisystem baserat på förnybara energikällor, kompletterat med energilagring och smarta elnät, är inte bara bra för klimatet utan är enligt motionärerna dessutom en säkerhetspolitisk nödvändighet. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 5 ett tillkännagivande om ett mål om ett 100 procent fossilfritt energisystem till 2035. Motionärerna konstaterar att Sverige sedan länge har ett elsystem med en väldigt låg andel fossil energi. Över 98 procent av den el som produceras i Sverige är fossilfri. Regeringens mål om ett fossilfritt elsystem till 2040 får, enligt motionärerna, därför anses vara måttligt ambitiöst. För Sveriges del vore det mer relevant med ett mål om att hela energisystemet ska bli fossilfritt. Om Sverige ska klara klimatomställningen behöver det ske till 2035.

En avgörande del för en rättvis och långsiktigt hållbar tillväxt i hela landet är en säker tillgång till hållbar energi, anför Hanna Westerén (S) i motion 2023/24:1281. Med fokus på situationen på Gotland pekar motionären på att det bl.a. är viktigt för att antalet arbetstillfällen ska kunna öka och för att de investeringar som genomförs på landsbygden ska kunna bära frukt. Motionären efterfrågar ett tillkännagivande om att verka för att säkra en långsiktigt hållbar elförsörjning i hela landet.

Sverige ska ha ett robust system för elproduktion med hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga och rimliga priser, anför Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) i motion 2023/24:1572. Den aktuella situationen kräver enligt motionärerna emellertid stabila förutsättningar,

både i det korta och i det långa perspektivet, vilket ställer krav på politiskt ansvarstagande och långsiktiga spelregler. Av den anledningen efterfrågar motionärerna i yrkande 1 ett tillkännagivande om behovet av blocköverskridande samtal om energifrågan.

Sofia Amløh m.fl. (S) framhåller i motion 2023/24:1935 att det finns stora lokala utmaningar när det gäller elförsörjningen. Den svåraste utmaningen är, enligt motionärerna, att få fram rätt effekt till en specifik geografisk plats vid en given tidpunkt. Med hänvisning till situationen i Sörmland begär motionärerna ett tillkännagivande till regeringen om att verka för säkrad energiförsörjning samt om behovet av samordning.

Ett tillkännagivande om ökade investeringar i fossilfria energislag i södra Sverige efterfrågas i motion 2023/24:1991 av Jamal El-Haj m.fl. (S) yrkande 1. Motionärerna framhåller att överföringsbegränsningarna (flaskhalsproblematiken) fortfarande är ett problem som till viss del beror på en otillräcklig elproduktion i södra Sverige. Det behövs, enligt motionärerna, därför ökade investeringar i fossilfri produktion i detta område.

Rose-Marie Carlsson m.fl. (S) betonar i motion 2023/24:2358 att klimatfrågan är en av vår tids allra största utmaningar. Motionärerna anser att det krävs åtgärder på alla nivåer samt på både kort och lång sikt, för att säkra grön och prisvärd el. Detta gäller inte minst för Skåne och södra Sverige. Ett tillkännagivande efterfrågas om energipolitik för hela landet.

I motion 2023/24:13 av Björn Tidland (SD) begärs ett tillkännagivande om att införa nya riktlinjer för svensk energiförsörjning. Motionären anser bl.a. att basen för elförsörjningen ska vara inhemsk och orsaka minimalt med klimatgaser. Vattenkraften och kärnkraften uppfyller, enligt motionären, dessa kriterier.

Bakgrund och pågående arbete

Revideringen av energirelaterade EU-direktiv

Som en del av genomförandet av EU:s klimatpaket Fit for 55 (55-procentspaketet) har tre energirelaterade direktiv reviderats. Paketet syftar till att omsätta EU:s mål att minska nettoutsläppen med minst 55 procent till 2030 i konkret lagstiftning.

I juli 2021 presenterade kommissionen förslag om en revidering av Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 (Renewable Energy Directive (RED)), i Sverige vanligen benämnt förnybartdirektivet). Förslaget syftade till att öka andelen förnybar energi i EU:s energimix. En politisk överenskommelse nåddes den 30 mars 2023 och direktivet antogs sedan den 18 oktober samma år.

Även EU:s energieffektiviseringsdirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (omarbetning), EED) har reviderats. I juli 2021 presenterade kommissionen förslag om en revidering av EED som syftade till att effektivisera och minska EU:s totala energianvändning. Här

nåddes en politisk överenskommelse den 10 mars 2023 och direktivet trädde i kraft i oktober 2023. Bestämmelserna i direktivet ska vara införlivade i den svenska lagstiftningen senast den 11 oktober 2025.

Avslutningsvis har även direktivet om byggnaders energiprestanda (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda) reviderats efter ett förslag från kommissionen i december 2021. Revideringsförslaget har som syfte att förbättra byggnaders energiprestanda och att minska utsläppen från byggnader. En politisk överenskommelse nåddes den 7 december 2023 och när direktivet träder i kraft under våren 2024 har medlemsländerna två år på sig att införliva regelverket i den nationella lagstiftningen.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2023 tog utskottet ställning till motioner med förslag om blocköverskridande energisamtal liknande nu aktuella (bet. 2022/23:NU17). Utskottet konstaterade då bl.a. att långsiktiga spelregler och planeringsförutsättningar baserade på breda energipolitiska överenskommelser lägger en stabil grund på vilken beslut om nödvändiga och omfattande investeringar i kraftproduktion och överföringskapacitet kan fattas. Mot den bakgrunden sa sig utskottet i grunden se positivt på att breda energipolitiska samtal kommer till stånd. Utskottet redovisade sedan sin syn på en del grundläggande förutsättningar för att sådana samtal ska vara meningsfulla och konstaterade att förutsättningar till viss del saknas för att blocköverskridande energipolitiska samtal ska bli fruktbara. Utskottet avstyrkte därför motionsförslagen om blocköverskridande energisamtal.

Våren 2023 avstyrkte utskottet motioner om genomförande av elektrifieringsstrategin och om elektrifieringsrådet liknande de nu aktuella (bet. 2022/23:NU9). Utskottet avstyrkte förslagen bl.a. med följande motivering:

Det råder bred politisk enighet om att en fortsatt elektrifiering av flera samhällssektorer är en del i lösningen av flera olika utmaningar som Sverige och många andra länder står inför. Även om det finns delade meningar om vissa av produktionsformerna är det många som ser stora fördelar med att låta el vara den energibärare som leder utvecklingen framåt mot ett samhälle fritt från fossilbränslebaserad energiproduktion [...] Företrädare för regeringen har slagit fast att den tidigare regeringens elektrifieringsstrategi innehåller flera relevanta delar som är baserade på dialog och inspel från branscher och andra aktörer och att ett antal av åtgärderna i strategin har genomförts i form av myndighetsuppdrag vars redovisningar regeringen har tagit emot eller kommer att ta emot. Vidare har det konstaterats att Regeringskansliet analyserar vilka ytterligare åtgärder i strategin som kan vara relevanta att ta vidare och på vilket sätt de ska utformas [...] När det gäller förslaget i samma motion om att inrätta ett elektrifieringsråd kan utskottet konstatera att ett sådant råd tillsattes i juni 2022. Rådets uppdrag löper till den sista december 2024. Något uttalande från riksdagens sida om ett sådant råd i linje med vad som efterfrågas i motionen kan därför inte anses vara påkallat.

Motionsyrkanden om efterfrågeflexibilitet – om än inte förslag om ett mål för sådan flexibilitet – avstyrktes av utskottet så sent som i mars 2024 (bet. 2023/24:NU9). Utskottet delade då flera av motionärernas uppfattning att en ökad flexibilitet i användningen av el bland såväl företag som hushåll rymmer en potential att vässa elmarknadens funktion och därigenom bl.a. undvika häftiga elprissvängningar och effektbristsituationer. Samtidigt gör utskottet bedömningen att utväxlingen på detta område skulle bli större om denna flexibilitet värdesattes på ett tydligare sätt. Utskottet välkomnade de diskussioner som då nyligen hade inletts på ministernivå inom EU om betydelsen av att möjliggöra för fler flexibilitetslösningar på den gemensamma europeiska elmarknaden. Utöver detta redovisade utskottet bl.a. att riksdagen under våren 2023 beslutat om att anta lagförslag som skulle underlätta efterfrågeflexibilitet genom aggregering (prop. 2022/23:59, bet. 2022/23:NU9, rskr. 2022/23:170) och att fyra myndigheter i december 2023 redovisade ett gemensamt uppdrag att utveckla förutsättningarna för att realisera potentialen för flexibilitet i elsystemet (Ei R2023:18 Främjande av ett mer flexibelt elsystem – Deluppdrag 5). I rapporten återfinns en handlingsplan med åtgärder som myndigheterna kan vidta inom sina respektive ansvarsområden för att främja flexibilitet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis instämma i regeringens uppfattning att Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser och att en omfattande elektrifiering av flera samhällssektorer är vägen framåt för att nå klimatmålen och möjliggöra den gröna omställningen. Samtidigt måste energipolitiken bidra med en sådan försörjningstrygghet som kan ligga till grund för att utveckla det svenska välfärdssamhället, fasa ut fossila bränslen och minska Sveriges beroende av importerad energi under våra säkerhetspolitiska tider.

En förutsättning för att nå framgång i omställningsarbetet är att Sverige har ett robust och leveranssäkert elsystem. Det handlar om att öka produktionen av planerbar fossilfri el betydligt genom tillkomsten av ny kärnkraft, men också om att förstärka och bygga ut kraftöverföringssystemet. Det måste också råda ett gott investeringsklimat och hushållen måste ha råd att betala sina elräkningar. Utskottet kan konstatera att regeringen redan har tagit många viktiga steg på dessa områden och att den i den nu aktuella propositionen pekar på ytterligare insatser för att människor och företag i hela landet ska få en trygg elförsörjning med stabila och konkurrenskraftiga elpriser. Förnybar kraftproduktion som t.ex. sol- och vindkraft kommer också att spela roll i det framtida energisystemet. Utskottet välkomnar således regeringens ambition att ge goda förutsättningar för alla fossilfria energislag och kan i det sammanhanget bl.a. notera att regeringen har lämnat tillstånd till flera stora havsbaserade vindkraftsparker. Samtidigt vill utskottet påminna om att många förnybara väderberoende produktionsslag har begränsade egenskaper när det exempelvis gäller planerbarhet och systemtjänster. Dessa brister måste alltid beaktas så att de

inte missgynnar kraftsystemets övergripande förmåga att kontinuerligt leverera el till stabila och konkurrenskraftiga priser. Enligt utskottets uppfattning har alltför stort fokus tidigare riktats mot förnybar produktion från t.ex. sol- och vindkraft utan nödvändig helhetssyn på kraftsystemets samlade funktion. För att möta de väderberoende kraftslagets nackdelar behövs även investeringar i lagringsmöjligheter samt förbättrade incitament för flexibilitet på både produktions- och användarsidan. Enligt utskottets bedömning visar regeringen stor förståelse för vikten av att hantera dessa utmaningar.

En snabb utveckling av kraftsystemet i fråga om såväl tillkommande produktion som överföringskapacitet är beroende av att de tillståndsprocesser som krävs fungerar effektivt. Att effektivisera dessa processer är ett viktigt steg för att bättre möta företagets behov och i förlängningen för Sveriges möjlighet att genomföra klimatomställningen och stärka den svenska konkurrenskraften. Även på detta område kan utskottet konstatera att regeringen har vidtagit, utreder eller överväger en mängd olika åtgärder, inte minst när det gäller att snabba på och därmed förkorta de miljöprövningsprocesser som oundvikligen hänger samman med nästan alla typer av investeringar i kraftsystemet.

Utskottet vill också lyfta fram betydelsen av energieffektivisering. En effektiv energianvändning kan bidra till alla delar av det övergripande målet för energipolitiken som syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Kartläggningar visar att det finns en energieffektiviseringspotential inom alla samhällssektorer. Här gör regeringens satsning på energiplanering att den nuvarande energi- och klimatrådgivningen kan utvecklas och får förutsättningar att möta ett utökat behov av kunskaper och vägledning om både energieffektiviserings- och energiberedskapsfrågor.

Transportsektorns fossilbränsleberoende – särskilt inom väg-, flyg- och sjötransportområdena – måste brytas. Elektrifieringen av transportsektorn är central för att Sveriges klimatmål och åtaganden inom EU ska nås. Här välkomnar utskottet regeringens satsningar på att bygga ut laddinfrastruktur för både lätta och tunga fordon och de insatser som görs för att stimulera den inhemska produktionen av biogas som kan användas som ett förnybart drivmedel. Regeringen anger även att alla fossilfria bränslen behövs och att politiken därför ska fortsätta att främja både utvecklingen och produktionen av nya sådana bränslen. Utskottet välkomnar att regeringen därför avser att analysera denna fråga vidare.

I några av de motioner som är aktuella i detta avsnitt efterfrågas en bred politisk energiöverenskommelse. Här kan utskottet notera att regeringen i propositionen anger att den har inhämtat underlag till propositionen genom flera rundabordssamtal med representanter från energibranschen och industrin samt bjudit in riksdagspartierna till samtal om energipolitikens inriktning. Förutsättningarna för att åstadkomma en bredare politisk överenskommelse än den majoritet som står bakom propositionen förefaller dock ha varit begränsade. Utskottet ser det inte som meningsfullt för riksdagen att i dagsläget uttala sig till förmån för breda energipolitiska samtal men utesluter naturligtvis inte att sådana kan bli aktuella längre fram. Utskottet är inte heller berett att förorda

en ändring av det tämligen nyligen antagna målet om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040. Detsamma gäller förslagen om att uppmana regeringen att ta fram ett energisäkerhetsmål eller ett mål för efterfrågeflexibilitet i elsystemet.

Beträffande den förra regeringens elektrifieringsstrategi har utskottet tidigare redovisat att företrädare för den nuvarande regeringen har slagit fast att denna strategi innehåller flera relevanta delar och att ett antal av åtgärderna i strategin har genomförts i form av myndighetsuppdrag vars redovisningar regeringen har tagit emot eller kommer att ta emot. Utskottets bedömning är att regeringen har omhändertagit flera av de förslag som fanns i strategin men att alla åtgärder inte till fullo är kompatibla med den inriktning för energipolitiken som regeringen och utskottet står bakom.

Sammantaget är det utskottets uppfattning att den övergripande långsiktiga inriktning för energipolitiken som regeringen presenterar i propositionen visar på en sådan tydlighet och handlingskraft som behövs för att Sverige ska kunna möta utmaningarna på området med konkurrenskraft, försörjningstrygghet och hållbarhet som främsta ledstjärnor.

Mot denna bakgrund är det således utskottets uppfattning att det inte finns skäl för riksdagen att bifalla några av de motionsyrkanden som på ett mer övergripande sätt gäller energipolitikens inriktning. Utskottet avstyrker därmed samtliga dessa yrkanden.

Planeringsmål för elsystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till planeringsmål för elsystemet och avslår de motionsyrkanden som gäller ett sådant mål. Utskottet delar regeringens uppfattning att en utvecklad energiplanering bidrar till klimatmålen, näringslivsutveckling och ett samhälle med ökad motståndskraft.

Jämför reservation 5 (S, C), 6 (V) och 7 (MP).

Propositionen

I propositionen redovisar regeringen bedömningen att Sverige bör planera för att kunna möta ett elbehov om minst 300 TWh 2045. Behovet av el i olika geografiska områden bör tydliggöras för 2030, 2035, 2040 och 2045 och följas upp vid regelbundna kontrollstationer, med start 2030.

Därför föreslår regeringen ett planeringsmål för energisystemet med innebörden att planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar för att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen.

Regeringen konstaterar att en kraftig utbyggnad av elsystemet behövs för att nå klimatmålen och möjliggöra den gröna omställningen. Det kräver beslut

och åtgärder av en rad aktörer i samhället, såsom statliga myndigheter, kommuner, kraftbolag, nätföretag, kunder, utvecklare och finansärer. Ett planeringsmål med lång- och kortsiktig kvantifiering tydliggör energipolitikens ambition när det gäller elsystemets utveckling och underlättar omställningen genom att minska osäkerheten i samband med investeringsbeslut.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) ställer sig motionärerna inte bakom förslaget i propositionen om planeringsmål för kraftsystemet utan föreslår i yrkande 1 att riksdagen ska avslå förslaget. Motionärerna anser att osäkerheten som finns om elbehoven på längre sikt ökar utan ett tydligt preciserat och högt ställt mål redan för 2030 eftersom elbehovet bedöms i det närmaste fördubblas till 2035. Om inte industrin får möjlighet att genomföra sina planerade eller önskade investeringar i närtid, minskar behovet högst avsevärt även på längre sikt. Det skadar såväl klimatomställningen som det svenska näringslivet, och en mycket stor mängd arbetstillfällen riskeras. I stället föreslår motionärerna i yrkande 3 ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motionen om planeringsmål och att den bör återkomma till riksdagen med ett nytt planeringsmål. Motionärerna ser behov av ett tydligt preciserat och högt ställt mål för 2030. Vidare menar motionärerna att ett effektiviseringsmål hade behövts för att bättre kunna ta ställning till planeringsmålet. I avsaknad av såväl ett kortsiktigt mål för fossilfri kraft redan till 2030 som ett kvantitativt effektiviseringsmål anser de inte att det är möjligt att bedöma hur relevant den föreslagna målnivån för 2045 är. För att möta industrins behov på såväl kort som lång sikt behövs tydligare konkretion i närtid. Motionärerna avvisar därför i detta läge regeringens förslag och vill att regeringen ges i uppdrag att återkomma med mål till 2030.

Birger Lahti m.fl. (V) framför i kommittémotion 2023/24:2845 kritik mot att regeringen inte har bjudit in till en blocköverskridande, brett förankrad överenskommelse. De menar att det är otvetydigt att det behövs både ett planeringsmål och ett leveranssäkerhetsmål samt ett helhetsgrepp om energisystemet, och i det arbetet hade oppositionen behövts för att förhandla fram hur delmålen ska se ut och var fokus ska ligga när det gäller kraftproduktion. Motionärerna saknar tydliga, siffersatta delmål vart femte år, som dessutom följs upp. Minst 70 TWh till 2030 är motionärernas ingång. För att industrin ska våga satsa på omställningen behöver företagen veta att det finns tillgång till fossilfri el redan 2030. Viktiga remissinstanser efterlyser också tydliga planeringsmål till 2030 och 2035. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna att riksdagen ska avslå propositionen i sin helhet.

Även i kommittémotion 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) föreslås i yrkande 1 att riksdagen ska avslå propositionen i sin helhet. Motionärerna föreslår i stället tillkännagivanden till regeringen om andra planeringsmål. I yrkande 2 förordar de ett tillkännagivande om ett mål om att tillgängliggöra

100 TWh redan till 2030, samt ytterligare 50 TWh till 2035, genom en kombination av ny förnybar elproduktion och energieffektiviseringar. Vid sidan av dessa mål ser motionärerna även behov av ett mål för det som de betecknar grön baskraft. I yrkande 3 föreslår de därför ett tillkännagivande om ett planeringsmål för sådan baskraft. I begreppet grön baskraft inrymmer de alla kraftkällor och tekniker som kan göra elsystemet tryggare och säkrare än det är i dag. Det mål som nämns är 10 GWh grön baskraft till 2030.

Utskottets ställningstagande

För att investeringar i elproduktion, eldistribution och elanvändning ska gå i takt både geografiskt och tidsmässigt behövs en utvecklad energiplanering. Utskottet delar regeringens uppfattning att en utvecklad energiplanering bidrar till klimatmålen, näringslivsutveckling och ett samhälle med ökad motståndskraft. Det är uppenbart för utskottet att ett planeringsmål med lång- och kort-siktig kvantifiering tydliggör energipolitikens ambition när det gäller elsystemets utveckling och underlättar omställningen genom att minska osäkerheten i samband med investeringsbeslut. Därför välkomnar utskottet regeringens förslag om ett planeringsmål med innebörden att planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar för att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen. Utskottet delar också regeringens bedömning att Sverige bör planera för att 2045 kunna möta ett elbehov om minst 300 TWh och att behovet av el i olika geografiska områden bör tydliggöras för 2030, 2035, 2040 och 2045 och följas upp vid regelbundna kontrollstationer, med start 2030. Utskottet delar även regeringens bedömning att det kan finnas behov av att ompröva och precisera den kvantitativa bedömningen av målet för att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig politik i linje med planeringsmålet. Det handlar då bl.a. om att beakta de osäkerheter som finns om vilka större industri- eller kraftproduktionsprojekt som verkligen realiseras.

Sammantaget innebär detta att utskottet tillstyrker förslaget i propositionen om ett planeringsmål och avstyrker motionsyrkandena.

Leveranssäkerhetsmål för elsystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till leveranssäkerhetsmål och avslår motionsyrkandena. Utskottet instämmer med regeringen i leveranssäkerhetens stora betydelse och välkomnar därför regeringens förslag till mål för denna i syfte att skapa förutsättningar för trygg elförsörjning genom ett effektivt, robust och motståndskraftigt elsystem.

Jämför reservation 8 (S, C) och 9 (V, MP).

Propositionen

Regeringen föreslår ett leveranssäkerhetsmål som innebär att det svenska elsystemet ska ha förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Omotiverade hinder i elsystemet ska undanröjas för att skapa förutsättningar för en effektiv marknad som främjar konkurrenskraftiga priser.

Vidare redovisar regeringen bedömningen att Svenska kraftnät bör få ett övergripande ansvar för att göra en regelbunden uppföljning av leveranssäkerhetsmålet och för att vidta eller föreslå nödvändiga åtgärder för att målet uppnås. En fördjupad uppföljning bör göras vid regelbundna kontrollstationer med start 2030.

I propositionen anger regeringen att den genom förslaget om ett leveranssäkerhetsmål betraktar riksdagens tidigare tillkännagivande om ett sådant mål som slutbehandlat.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) anförs det att den konsekvensanalys som presenteras i anslutning till förslaget om leveranssäkerhetsmålet inte är tillräckligt tydlig och omöjliggör en rimlig värdering av den ambitionsnivå som föreslås, vilken motionärerna också anser ottydligt formulerad. Enligt motionärerna konkretiseras inte heller de indikatorer som pekas ut trots att de är helt avgörande för att kunna bedöma ambitions- och kostnadsnivåer. I yrkande 2 föreslås därför att riksdagen ska avslå förslaget. Motionärerna föreslår i stället i yrkande 4 ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma med underlag, bedömningar, indikatorer och alternativa utformningar för leveranssäkerhet. Motionärerna anser inte att riksdagens tillkännagivande från 2018/19 om ett leveranssäkerhetsmål kan anses vara slutbehandlat.

Det saknas vitala delar i propositionen, såsom tydliga delmål vart femte år och svar på hur elproduktionen ska öka i närtid och hur leveransmålet ska konkretiseras. Detta anförs i kommittémotion 2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl.

(V). Motionärerna anser att regeringen är alltför otydlig när det gäller utformningen och formuleringarna av leveranssäkerhetsmålet. Som har framkommit tidigare i betänkandet förordar motionärerna att riksdagen ska avslå propositionen i sin helhet.

Även i kommittémotion 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1 yrkas avslag på propositionen. När det gäller förslaget om ett leveranssäkerhetsmål samt att Svenska kraftnät ska ges ett övergripande ansvar för att regelbundet följa upp målet från 2030 är motionärernas uppfattning att det är otydligt formulerat och saknar tillräckliga konsekvensanalyser, något som flera av remissinstanserna pekar på i sina remissvar. Motionärerna är också mycket kritiska till att regeringen inte har förankrat energipolitikens långsiktiga inriktning genom att bjuda in till energipolitiska samtal.

Bakgrund och pågående arbete

Våren 2019 behandlade riksdagen ett antal motionsyrkanden om elmarknadsfrågor (bet. 2018/19:NU12). I kammaren fick en reservation (reservation 1) stöd av en majoritet (rskr. 2018/19:210). I reservationen anfördes att Sverige behöver ta fram leveranssäkerhetsmål, som beaktar hela samhällets behov och som utgår från elförsörjningens betydelse för Sveriges konkurrenskraft som industrination. Vidare anfördes att Sverige bör överväga att sätta detta mål tillsammans med sina grannländer som elmarknaden är sammankopplad med.

I skrivelse 2023/24:75 redovisar regeringen de åtgärder som har vidtagits med anledning av riksdagens tillkännagivande. Redovisningen utmynnade i en hänvisning till den nu aktuella propositionen och dess tilltänkta breda grepp om elmarknaden och elsystemets utveckling och har bl.a. ett särskilt fokus på mål för leveranssäkerhet. Vidare anges att det i propositionen planeras ett leveranssäkerhetsmål. Utöver detta redovisar regeringen att den i juni 2023 hade gett Svenska kraftnät i uppdrag att föreslå en ny driftssäkerhetsnorm (KN2023/03507). Regeringen konstaterar i skrivelsen att ett ökat fokus på uppföljning av driftssäkerheten är ett viktigt steg i arbetet för att öka leveranssäkerheten och robustheten i det svenska elsystemet. Uppdraget har bestått av två deluppdrag. Det första deluppdraget redovisade Svenska kraftnät i november 2023 i rapporten Uppdrag att lämna förslag till norm för driftsäkerhet i fredstida normalläge – Delrapportering 1 – redogörelse för hur Svenska kraftnät har påbörjat uppföljningen (SvK 2023/2188). Det andra uppdraget redovisades den 18 april 2024 i rapporten Uppdrag att lämna förslag till norm för driftsäkerhet i fredstida normalläge – Delrapportering 2 – förslag på norm för driftsäkerhet (SvK 2023/2188).

Utskottets ställningstagande

Ett leveranssäkert elsystem är driftssäkert och möjliggör en hög överföringsförmåga. I ett sådant elsystem behöver både energin och effekten räcka till. Otillförlitliga kraftleveranser kan få mycket stora konsekvenser för viktig

basindustri och andra elberoende företag och utgör ett hot mot människors välbefinnande, hälsa och i värsta fall liv.

På grund av leveranssäkerhetens stora betydelse välkomnar utskottet att regeringen nu föreslår ett mål för denna i syfte att skapa förutsättningar för trygg elförsörjning genom ett effektivt, robust och motståndskraftigt elsystem och att regeringen ska ta fram indikatorer som möjliggör en kvantifierad uppföljning av målet.

Utskottet vill i det här sammanhanget särskilt peka på att det svenska elsystemet i dag har svårt att möta kraftigt ökad efterfrågan på el från såväl befintliga som nya elkunder. Industrier som vill elektrifiera eller öka sin verksamhet, liksom nya produktionsanläggningar, signalerar återkommande att de måste vänta orimligt länge på att få sina elbehov tillgodosedda. Detta riskerar att försena den gröna omställningen och försvåra för företag att etablera sig och växa i Sverige. Liksom regeringen anser utskottet att det därför är viktigt att elsystemet byggs ut på ett sådant sätt att det kan tillhandahålla den effekt som krävs för att ansluta nya elförbrukare och elproducenter.

Elsystemet behöver också utvecklas så att driftssäkerheten kan upprätthållas utan att överföringsförmågan regelbundet behöver sänkas, eftersom sänkningen begränsar tillgången på el och kan ge effekter på elpriset. Här kommer leveranssäkerhetsmålet att fylla en viktig funktion.

Utskottet ansluter sig också till regeringens uppfattning att ett leveranssäkert elsystem med god resurstillräcklighet och hög överföringsförmåga ger förutsättningar för att prisvolatiliteten på elmarknaden ska hamna på en hanterbar nivå och välkomnar regeringens avsikt att ge i uppdrag åt en relevant myndighet att följa elprisförändringarna samt att se över om tillräckliga verktyg finns på plats för att marknadens aktörer ska kunna hantera volatiliteten. Utskottet har heller inga invändningar mot att Svenska kraftnät får ett övergripande ansvar för att följa upp leveranssäkerhetsmålet och identifiera vilka åtgärder som krävs för att målet ska nås på kort och lång sikt.

Sammantaget innebär detta att utskottet tillstyrker regeringens förslag om ett leveranssäkerhetsmål och avstyrker motionerna i de delar som gäller ett sådant mål.

Utskottet delar också regeringens uppfattning att förslaget om ett leveranssäkerhetsmål tillgodoser riksdagens tillkännagivande om ett sådant mål och att tillkännagivandet därmed kan betraktas som slutbehandlat.

Kärnkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som i huvudsak handlar om fusionskraft. Utskottet hänvisar bl.a. till att det återstår mycket innan fusionskraften kan betraktas som en lösning på mänskligens energitmaningar.

Propositionen

I propositionen konstaterar regeringen att kärnkraften i dagsläget står för ca 30 procent av den totala elproduktionen i Sverige och med sina särskilda egenskaper, enligt regeringen, utgör en viktig del i det svenska elsystemet. Kärnkraften kan leverera stora mängder fossilfri energi och bidra med stödtjänster som gör hela elsystemet mer robust och leveranssäkert. Kärnkraften har en avgörande roll både i att återupprätta en leveranssäker och trygg elförsörjning och i att åstadkomma en effektiv klimatomställning.

Regeringen gör bedömningen att ny kärnkraft behövs för att tillgodose framtidens elbehov och för att öka leveranssäkerheten i elsystemet. Förutsättningarna för marknads aktörer att investera i ny kärnkraft bör förbättras så att fler reaktorer byggs. Regeringen ser för närvarande att ny kärnkraft med total effekt motsvarande minst två storskaliga reaktorer bör finnas på plats senast 2035, och att det till 2045 behövs en kraftfull utbyggnad som exempelvis skulle kunna motsvara minst tio nya storskaliga reaktorer. Den exakta mängden kärnkraft, antalet storskaliga och små modulära reaktorer (SMR), som kommer att krävas avgörs av utbyggnadstakten i elsystemet, var ny konsumtion och produktion förläggs i landet, teknikutvecklingen hos ny kärnkraft samt möjligheten till drifttidsförlängning hos befintliga kärnkraftsreaktorer.

Motionen

I motion 2023/24:1312 av Hanna Westerén (S) begärs ett tillkännagivande om att Sverige förtjänar ett gediget kunskapsunderlag för att fatta kloka, långsiktiga energipolitiska beslut och att regeringen därför bör ge i uppdrag åt någon relevant myndighet att analysera ekonomiska och säkerhets- och tidsmässiga för- och nackdelar med fission respektive fusion. Motionären framhåller att eftersom riskerna – sett till såväl avfall som säkerhet – är lägre vid produktion av fusionsel än traditionell kärnkraft och att tidsspannet mellan faktisk driftsättning av SMR och fusionskraftverk beräknas till mellan 15 och 18 år är det angeläget att ha rätt beslutsunderlag när Sverige väljer väg i fråga om energiförsörjning.

Bakgrund och pågående arbete

Färdplan för ny kärnkraft

Den 16 november 2023 presenterade regeringsföreträdare och samarbetspartiet Sverigedemokraterna det man betecknar en färdplan för ny kärnkraft i Sverige. Färdplanen omfattar följande fyra huvudpunkter:

- en kärnkraftssamordnare tillsätts
- statens finansiella ansvar tydliggörs genom en riskdelningsmodell
- ny kärnkraft med total effekt motsvarade minst två storskaliga reaktorer senast 2035
- massiv utbyggnad av ny kärnkraft till 2045.

Kärnkraftssamordnaren kommer bl.a. att ha i uppgift att stödja regeringen i arbetet med att etablera ny kärnkraft och att samla berörda parter för utbyggnaden av kärnkraft i Sverige. När det gäller en statlig riskdelningsmodell konstateras det i färdplanen att de kreditgarantier som regeringen har utlovat inte kommer att räcka och att en utredare därför får i uppgift att föreslå en riskdelnings- och finansieringsmodell där staten delar risken. Punkten om ny kärnkraft innebär att den nya politiken ska göra att ny kärnkraft med en total effekt om minst 2 500 megawatt (MW) ska kunna finnas på plats senast 2035. Vidare anges det i färdplanen att de långsiktiga behoven av fossilfri el till 2045 gör att det behövs en utbyggnad som skulle kunna motsvara tio nya storskaliga reaktorer. Utbyggnadstakten är emellertid beroende av en mängd faktorer som exempelvis det framtida elbehovet, utbyggnaden i andra delar av elsystemet, var ny konsumtion uppkommer och var produktion lokaliseras, driftstidsförlängning hos befintliga kärnkraftsreaktorer och den tekniska utvecklingen av ny kärnkraft.

Tidigare riksdagsbehandling

I november 2023 tog riksdagen ställning till regeringens proposition 2023/24:19 Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg och ett antal motioner om kärnkraft från den allmänna motionstiden (bet. 2023/24:NU5, rskr. 2023/24:45).

Vid detta tillfälle sa sig utskottet dela regeringens bedömning att den förväntade allt större efterfrågan på el i kombination med att fossila bränslen måste fasas ut inte minst av klimatskäl starkt motiverar att fossilfri kärnkraftsproduktion tillåts spela en central roll i den svenska energimixen även fortsättningsvis. Kärnkraften bidrar dessutom med sådana systemtjänster som utgör grunden för att det svenska kraftsystemet ska fungera på ett stabilt och förutsägbart sätt. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag om ändringar i bl.a. miljöbalken som syftar till att möjliggöra för ny kärnkraft genom att förbudet i miljöbalken mot att tillåta nya kärnkraftsreaktorer på andra platser än i dag tas bort, liksom även förbudet mot att tillåta att fler än tio reaktorer är i drift samtidigt.

Eftersom fusionskraft nämns i den nu aktuella motionen bör det noteras att sådan framtida kraftproduktion också berördes när utskottet tog ställning till motioner från den allmänna motionstiden i samband med regeringens nyss refererade proposition. I betänkandet redovisade utskottet en del av den forskning och utveckling som bedrivs på området. I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att det länge har funnits en strävan inom naturvetenskapen efter att kunna efterlikna de energiomvandlingsprocesser som pågår i solen. Att kunna slå samman lätta molekyler till ofarliga restprodukter och samtidigt utvinna stora mängder energi har av många setts som en universallösning på jordens alla energiproblem. Samtidigt konstaterade utskottet att de teoretiska modellernas löften emellertid har visat sig vara mycket svåra att omvandla till praktiskt användbara applikationer. Utskottet konstaterade mot denna bakgrund att det återstår mycket innan denna form av kärnenergiproduktion kan

betraktas som en lösning på mänsklighetens energiutmaningar. Utskottet ser positivt på den forskning som bedrivs på detta område både i Sverige och utomlands, men ansåg att det fanns skäl att avvakta utfallet av den forskning och utveckling som pågår. Samtliga då aktuella motionsyrkanden avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Synen på kärnkraftens framtida roll i det svenska energisystemet bland riksdagens partier har belysts utförligt i utskottets betänkande 2023/24:NU5 som behandlades av riksdagen hösten 2023. I det betänkandet berördes också frågor om fusion som är en variant av kärnenergiproduktion som nämns i den motion som är aktuell i detta avsnitt.

I sitt ställningstagande konstaterade utskottet bl.a. att det återstår mycket innan fusionskraft kan betraktas som en lösning på mänsklighetens energiutmaningar. Utskottet sa sig dock se positivt på den forskning som bedrivs på detta område både i Sverige och utomlands.

Den nu aktuella motionen föranleder inte utskottet att göra någon annan bedömning när det gäller fusionskraftens framtid och dess eventuella påverkan på överväganden om annan kraftproduktion, t.ex. mer konventionell fissionsbaserad kärnenergiproduktion. Först när mer revolutionerande tekniksprång tas på fusionskraftens område kan det finnas anledning för utskottet att ompröva detta synsätt.

Med det anförda avstyrks motionen.

Vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som på olika sätt gäller vindkraft. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utredningar och till beredning av förslag från redan avslutade utredningar.

Jämför reservation 10 (S, V), 11 (C) och 12 (MP).

Propositionen

Under 2022 producerade vindkraften 33 TWh el, vilket motsvarade ungefär 19 procent av Sveriges totala elproduktion. I propositionen gör regeringen bedömningen att vindkraften på kort sikt kan stå för majoriteten av den tillkommande elproduktionen. Men vindkraftens väderberoende och höga andel av elproduktionen gör att den i ökad utsträckning behöver bidra med förmågor för ett leveranssäkert elsystem. Regeringen anser att fler åtgärder bör vidtas för att förbättra förutsättningarna för en effektiv utbyggnad av vindkraft.

Regeringen konstaterar vidare att en fortsatt vindkraftsutbyggnad är särskilt viktig för att inte tappa tempo i elektrifieringen på kort sikt. Kravet på kommunal tillstyrkan är ofta en anledning till att tillstånd inte ges för ny vindkraft.

En lokal acceptans är även framgent en viktig förutsättning för fortsatt utbyggnad av vindkraften. För att stärka kommunernas incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft, i syfte att klara klimatomställningen och den ökade elektrifieringen av samhället, tillsattes under 2022 en särskild utredare. Utredarens uppdrag har bl.a. varit att föreslå system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad. I april 2023 lämnade utredaren sitt betänkande Värden av vinden (SOU 2023:18). Regeringen anger att det pågår beredning av förslagen inom Regeringskansliet.

Många olika intressen har anspråk på samma områden som vindkraften, vilket betyder att det kan uppstå intressekonflikter mellan vindkraften och andra samhällsintressen. De senaste åren har ett flertal olika uppdrag som kopplar till samexistens mellan vindkraften och andra samhällsintressen getts till de berörda myndigheterna, bl.a. Försvarmakten. Vidare har Energimyndigheten haft i uppdrag att tillsammans med andra berörda myndigheter peka ut nya områden som är lämpliga för energiutvinning (t.ex. vindkraft) till havs (M2022/00276). Myndigheterna skulle verka för samexistens och samverkanslösningar mellan energiutvinning och andra samhällsintressen. Uppdraget redovisades i mars 2023. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) ska utifrån detta underlag lämna förslag till ändrade havsplaner senast i december 2024. Kunskapen om förutsättningar för samexistens mellan olika intressen är en viktig del för att lyckas med en ökad effektiv utbyggnad av vindkraften.

I syfte att förbättra tillståndsprövningen av havsbaserad vindkraft beslutade regeringen den 4 maj 2023 att tillsätta en särskild utredare med uppgift att analysera hur regelverket för användning av havsområden vid etablering av vindkraft i Sveriges ekonomiska zon kan bli mer effektivt och tydligt (dir. 2023:61). Utredningen ska redovisas senast den 24 juni 2024. Regeringen har även gett berörda länsstyrelser i uppdrag att bereda ansökningar om tillstånd för havsbaserade vindkraftsparker enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

Motionerna

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) konstateras det att vindkraften redan i dag är den överlägset billigaste energikällan. Därför efterfrågar motionärerna i yrkande 65 ett tillkännagivande om en kraftig utbyggnad av den havsbaserade vindkraften, med den hänsyn som krävs till ekosystemen, och ett statligt planeringsmål om 150 TWh till havs senast 2040.

Vindkraftens potential för snabbare elektrifiering ska tas till vara och Sveriges behöver fullfölja utbyggnaden av den havsbaserade vindkraften, anför det i kommittémotion 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S). Havsbaserad vindkraft bidrar till ett elsystem med hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. I yrkande 12 begär motionärerna ett tillkännagivande om vindkraft. I motivtexten pekar motionärerna bl.a. på nätanslutningsfrågor, behovet av ett fungerande samspel med berörda myndigheter och aktörer, att kommunerna behöver stärkta incitament att medverka

till utbyggd vindkraft och att eventuella invändningar mot etableringar behöver komma tidigare i tillståndsprocessen. Motionärerna lyfter även fram behovet av att tydliggöra möjligheterna att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad.

Vindkraft tas också upp i kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C). Motionärerna konstaterar att vindkraft är det energislag som tillsammans med solel går snabbast att bygga ut och dessutom kan producera el till låga priser. Motionärerna lyfter fram s.k. uppgradering (repowering), som innebär att mindre vindkraftverk ersätts av större verk och framhåller att det bör införas ett snabbspår i tillståndsprocesserna för uppgraderingsansökningar. I yrkande 84 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande om en handlingsplan för att ersätta äldre vindkraftverk med nya större verk som genererar mer energi. Vidare konstaterar de att det finns ett flertal väntande ansökningar om att få etablera ny vindkraft både till havs och på land. I yrkande 85 begär motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen omedelbart bör godkänna inkomna ansökningar om havsbaserad vindkraft. Vid eventuella prioriteringar av den havsbaserade vindkraften anser de att södra Sverige ska ges företräde.

För att den positiva utvecklingen när det gäller förnybar energi ska fortsätta behövs det mål för de olika kraftslagen. Denna uppfattning redovisas i kommittémotion 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP). Därför efterfrågar motionärerna i yrkande 4 ett tillkännagivande om att Sverige bör sätta upp mål för att bygga ut den havsbaserade vindkraften med 150 TWh till senast 2040. De vill också att den lokala nyttan ska öka genom att det införs en lokal elbonus som ger kommunerna betalt för den förnybara el de producerar samt att närboende till vindkraft ges rätt till deläggande och ersättning från vindkraftsbolagen. I yrkande 10 begär motionärerna därför ett tillkännagivande om att ge närboende till vindkraft rätt till ersättning från vindkraftsbolagen, och i yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att ge närboende till vindkraft rätt till andelsäggande.

I kommittémotion 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att ge kommuner och närboende ersättning, möjliggöra för närboende att bli delägare samt tidigare lägga det kommunala vetot.

Ett tillkännagivande om att påskynda etablering av storskalig havsbaserad vindkraft i Västsverige efterfrågas i motion 2023/24:942 av Dzenan Cisijsa (S) yrkande 1. Motionären pekar på att tillgången till fossilfri el blir en avgörande faktor för den positiva ekonomiska och industriella utvecklingen i Västsverige. För att möta det kraftigt ökande behovet av elkraft i Västsverige är snabb etablering av storskalig havsbaserad vindkraft nödvändig.

En översyn av det regelverk som gäller havsbaserad vindkraft för att undersöka möjligheten att samordna tillståndsförfarandet efterfrågas i motion 2023/24:1994 av Magnus Manhammar (S) yrkande 3. För att säkerställa att den havsbaserade vindkraften utvecklas på ett väl sammanhållet sätt och inte faller på målsnöret på grund av regelkrångel är det, enligt motionären, viktigt att se över regelverket och tillståndsförfarandet.

Lars Beckman (M) konstaterar i motion 2023/24:2405 att det pågår en omfattande utbyggnad av vindkraft i Sverige och att kommuner kan avstå sitt veto vid en vindkraftsetablering samtidigt som det är boende i en närliggande kommun som påverkas mest. Motionären uppfattar här en brist i lagstiftningen och anser att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att öka det lokala inflytandet vid etableringar samt öka den lokala acceptansen vid vindkraftsetableringar, så att även närliggande kommuner ges möjlighet till inflytande.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

I sitt yttrande 2023/24:MJU5y till näringsutskottet redovisar miljö- och jordbruksutskottet en del uppgifter om vindkraften. Miljöprövningar i samband med etableringar av vindkraftsanläggningar på land och till havs regleras i miljöbalken och därtill knutna författningar. Miljö- och jordbruksutskottet hanterar också bestämmelser om den kommunala vetorätten mot vindkraftsetableringar. Flera förslag som berör dessa delar av miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde tas upp i regeringens proposition och i de motioner som behandlas i detta ärende.

I sitt ställningstagande anför miljö- och jordbruksutskottet att det vid flera tidigare tillfällen har betonat behovet av att förenkla och effektivisera tillståndprocesserna för miljöprövning för att de investeringar som krävs för att möta framtidens klimat- och energiförsörjningsutmaningar ska kunna genomföras. Miljö- och jordbruksutskottet ser därför positivt på att regeringen i propositionen anför att tillståndprocesserna bör förenklas och förkortas för att öka takten i utbyggnaden samtidigt som hänsyn tas till t.ex. natur- och kulturmiljö, riksintressen och andra motstående intressen. I det sammanhanget noterar miljö- och jordbruksutskottet att beredning av tidigare föreslagna åtgärder för att förbättra tillståndprocesserna pågår, samt att det även har tillsatts en ny utredning om tillståndprocesser enligt miljöbalken.

När det gäller vindkraft noterar miljö- och jordbruksutskottet att det har lämnats flera utredningsförslag om hur kommuners förmåga att medverka till utbyggd vindkraft kan främjas och hur de som påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad kan kompenseras. Vidare noterar miljö- och jordbruksutskottet att regeringen har tillsatt en utredning om tillståndsprövning av havsbaserad vindkraft, med syftet att ge förutsättningar för en ökad utbyggnad av havsbaserad vindkraft samtidigt som andra samhällsintressen beaktas.

Sammanfattningsvis är det miljö- och jordbruksutskottets uppfattning att näringsutskottet bör tillstyrka propositionen i de delar som rör miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde och som har koppling till frågor om vindkraft samt avstyrka följdmotionerna i de delar som gäller samma eller besläktade frågor.

Bakgrund och pågående arbete

Utredningen om stärkta incitament för utbyggd vindkraft

I april 2023 överlämnade den särskilda utredaren Ulrika Liljeberg slutbetänkandet Värde av vinden från Utredningen om stärkta incitament för utbyggd vindkraft (SOU 2023:18) till statsrådet Romina Pourmokhtari. I betänkandet – som regeringen i den nu aktuella propositionen anger är under fortsatt beredning inom Regeringskansliet – redovisar utredaren bl.a. förslag om incitament och kompensationssystem. När det gäller kommunerna är utredarens slutsats att tillräckliga incitament för kommunerna att väsentligt öka sin tillstyrkan bara kan uppnås genom att land- och havsbaserad vindkraft i en kommun ger densamma en intäkt. En sådan intäkt kan bara åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning. Inget av de alternativen var dock, enligt utredningens direktiv, möjliga att föreslå. Frågan om kommuners incitament bör därför skyndsamt beredas vidare inom Regeringskansliet.

För lokalsamhället (föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer runt vindkraftsparken) anser utredaren att kommunen ska kunna förena sitt beslut att säga ja till en vindkraftspark med ett finansieringsvillkor. En andel av parkens intäkter ska årligen gå till lokalsamhällets utveckling.

Närboende (den som äger en bostadsbyggnad inom ett avstånd motsvarande tio gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska varje år under verkets livstid få rätt till en andel av verkets intäkt (intäktsdelning). Storleken på andelen ska bero på hur långt ifrån verket byggnaden ligger.

För att skapa en grundtrygghet vid projektering anser utredaren att ägare av intilliggande fastigheter (inom ett avstånd motsvarande sex gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska ha rätt till inlösen. Enligt utredarens förslag ska dessa inom ett år från det att verket har satts i drift kunna begära att vindkraftsparkens tillståndshavare löser in deras fastighet. Ersättningen ska motsvara vad fastigheten hade varit värd om parken inte hade uppförts.

Utredningens betänkande var ute på remiss till den 11 september 2023.

Vindkraft till havs

I sin klimathandlingsplan (skr. 2023/24:59) anger regeringen att havsbaserad vindkraft har potential att leverera el i stora volymer, men ligger längre fram i tiden och är avsevärt dyrare än den landbaserade. Samtidigt konstaterar regeringen att havsbaserad vindkraft är också behäftad med viss osäkerhet vad avser anslutning till elnätet, överföringskapacitet samt målkonflikter med främst Försvarmaktens behov. För att förbättra förutsättningarna att utnyttja potentialen för energiutvinning till havs beslutade regeringen i februari 2022 om ett uppdrag att peka ut nya områden för energiutvinning i havsplanerna. Uppdraget är uppdelat i två steg där Energimyndigheten i mars 2023 redovisade sin del av uppdragets första steg (ER 2023:12 Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna – Redovisning av uppdraget att ta

fram ett underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna som möjliggör ytterligare 90 TWh årlig elproduktion).

I rapporten redovisas motiv för utpekandet av de enskilda områdena och hur de olika intressena påverkas vid en vindkraftsetablering, liksom behovet av anpassningar och kvarstående osäkerheter. Energimyndigheten bedömer att det kommer att krävas en prioritering av energiintresset framför andra intressen eller att nya lösningar utvecklas och accepteras för ökad samexistens för att uppnå uppdragets slutliga målsättning om att möjliggöra ytterligare 90 TWh årlig elproduktion i havsplanerna, där huvuddelen av nya områden är lokaliserade i Västerhavet och Östersjön (norra, mellersta och sydöstra). Myndigheten presenterar också ett antal åtgärdsförslag som bedöms kunna bidra till att främja uppdragets bakomliggande syfte att underlätta en hållbar utbyggnad av havsbaserad vindkraft.

I uppdragets andra steg ska HaV till december 2024 föreslå nya havsplaner bl.a. med stöd i myndigheternas underlag.

En ordnad prövning av havsbaserad vindkraft

I maj 2023 beslutade regeringen att utse en särskild utredare med uppdrag att analysera hur regelverket för användning av havsområden vid etablering av vindkraft kan förbättras och hur tillståndsprövningen av vindkraft i Sveriges ekonomiska zon kan bli mer effektiv och tydlig (dir. 2023:61). Syftet är att åstadkomma en prövningsordning som ger förutsättningar för en ökad utbyggnad av havsbaserad vindkraft, samtidigt som andra samhällsintressen beaktas. Utredaren ska bl.a. analysera

- hur ensamrätt till etablering av vindkraft i ett område i allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon bör regleras
- hur ett anvisningssystem kan utformas för områden i allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon som är särskilt lämpliga för havsbaserad vindkraft
- hur en avgift eller ersättning för att bedriva verksamheter inom allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon bör tas ut
- hur prövningen enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon och lagen (1966:314) om kontinentalsockeln (kontinentalsockellagen), i de delar de avser havsbaserad vindkraft, kan samlas i en lag som ger förutsättningar för en samordnad, modern och effektiv prövning av sådan verksamhet.

I slutet av mars 2024 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till utredningen som innebär att uppdraget breddades och utredningstiden förlängdes (dir. 2024:33). Utredaren ska bl.a. analysera hur ett anvisningssystem kan utformas, som ett komplement till dagens öppna system där verksamhetsutövare själva väljer ut områden för etablering av vindkraft (ofta kallat öppen dörr-system). Utredaren får samtidigt i uppdrag att ta vidare de förslag som har lämnats av

Regeringsprövningsutredningen (SOU 2024:11) som avser havsbaserad vindkraft. I och med det utvidgade uppdraget förlängdes även utredningstiden.

Uppdraget ska därför redovisas senast den 30 november 2024.

Förutsättningarna för ett antal nya vindkraftsparker

I januari 2024 fick länsstyrelserna i Västra Götalands och Östergötlands län i uppdrag att se över förutsättningarna för två nya havsbaserade vindkraftsparker – Västvind och Dyrning. Dessutom ska Sveriges geologiska undersökning (SGU) utreda möjligheterna till undervattenskablar till anläggningarna.

I februari 2024 gav regeringen Länsstyrelsen i Blekinge län i uppdrag att se över förutsättningarna för den havsbaserade vindkraftsparken Cirrus. SGU ska även i detta fall utreda möjligheterna till undervattenskablar i anslutning till denna anläggning.

I början av mars 2024 beslutade regeringen om att ge länsstyrelserna i Uppsala och Gävleborgs län i uppdrag att se över förutsättningarna för tre nya havsbaserade vindkraftsparker – Najaderna, Olof Skötkonung och Sylen. SGU fick samtidigt i uppdrag att utreda möjligheterna till undervattenskablar inom två av parkerna.

Om vindkraft i regeringens klimathandlingsplan

I regeringens skrivelse 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan redogörs för att vindkraften har ökat kraftigt de senaste årtiondena. Många nya vindkraftsparker har tillkommit efter kommunernas tillstyrkan och miljöprövning enligt miljöbalken. Under 2022 producerade vindkraften 33 TWh el, vilket motsvarade ungefär 19 procent av Sveriges totala elproduktion. Den starka utvecklingen väntas fortsätta de närmaste åren. Enligt Energimyndighetens senaste prognos kommer vindkraftens årliga produktion att öka från 33 TWh 2022 till 52 TWh 2026, främst genom vindkraftsprojekt som godkändes under 2013–2017.

Enligt skrivelsen finns det för närvarande ansökningar om anslutning av landbaserad vindkraft för perioden fram till 2030 på motsvarande ca 12 GW, men utbyggnadstakten bedöms bromsa in kraftigt efter 2026 på grund av att de berörda kommunerna inte beviljar nya tillstånd i samma takt som tidigare. Andelen avslag för ansökningar hos kommunerna (genom det s.k. kommunala vetot) ökade från 18 procent 2018 till 78 procent 2021. Inbromsningen kan i viss mån kompenseras dels av teknikutveckling som medför höjd produktionsförmåga, s.k. uppgradering, dels av utbyggnad av havsbaserad vindkraft.

Vindkraftsutbyggnaden har stannat av

I rapporten Sveriges klimatstrategi – 46 förslag för klimatomställningen i ljust av Fit for 55 (KN2023/03828) som professor John Hassler tog fram på uppdrag av statsrådet Romina Pourmokhtari identifierades den kraftigt inbromsade utvecklingen av landbaserad och kustnära vindkraft som en priori-

terad fråga, eftersom denna inbromsning riskerar att omöjliggöra elektrifieringen av Sveriges basindustri i norra Sverige och skapa stora samhällsproblem i hela landet. I rapporten bedöms att konflikter mellan det övergripande samhällsintresset och lokala olägenheter måste lösas. Det ges förslag på att stärka närliggande fastighetsägares rätt till kompensation eller inlösen, utreda system som ger kommuner del av vindkraftens intäkter samt göra processen för kommunala beslut om vindkraft mer rättssäker, transparent och förutsägbar.

Interpellationer om incitament för vindkraft

I december 2023 riktade Christofer Bergenblock (C) en interpellation (ip. 2023/24:311) till statsrådet Ebba Busch om havsbaserad vindkraft i Halland. Interpellanten ville veta dels vad ministern och regeringen avser att göra för att säkra den nödvändiga utbyggnaden av havsbaserad vindkraft utanför Hallandskusten och i övriga delar av landet, dels om statsrådet avser att ta några initiativ i enlighet med förslaget om att låta vindkraftsexploatörerna bygga stamnätsanslutningarna och sedan sälja dem till Svenska kraftnät.

I sitt svar i början av februari 2024 framhöll statsrådet att regeringen välkomnar all ny elproduktion som stärker elsystemet och som snabbt kan bidra till elsystemets utbyggnad. Enligt statsrådet har vindkraften potential att bistå med ökad elproduktion, vilket behövs för att möjliggöra elektrifieringen av samhället. Regeringens utgångspunkt är att alla produktionsslag ska bära sina egna kostnader. Principen om att den som ansluter till elnätet ska stå för de kostnader anslutningen orsakar ska därför upprätthållas även till havs.

Vidare redovisade statsrådet att regeringen har vidtagit en rad olika åtgärder för att möjliggöra den gröna omställningen inklusive sådana åtgärder som ökar förutsättningarna för utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Det handlar om att ge tillstånd till ett antal havsbaserade vindkraftsparker samt uppdrag till länsstyrelser att utreda ytterligare sådana anläggningar.

Statsrådet pekade också på att regeringen i maj 2023 hade beslutat om att tillsätta den ovan nämnda utredningen En ordnad prövning av havsbaserad vindkraft (dir. 2023:61).

Malin Larsson (S) riktade i mars 2024 en interpellation (ip. 2023/24:595) med liknande inriktning som den nyss refererade till statsrådet Romina Pourmokhtari. Interpellationen besvarades den 14 maj 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2023 tog utskottet ställning till ett antal motionsyrkanden om vindkraft, varav flera var snarlika eller likalydande med de nu aktuella (bet. 2022/23:NU17). När det gäller tillståndsprocesserna för vindkraft konstaterade utskottet bl.a. att flera utredningar hade lämnat förslag till regeringen på åtgärder som syftar till att effektivisera miljötillståndsprövningen och skapa mer förutsägbara och flexibla processer och att dessa var under beredning inom Regeringskansliet. Vidare konstaterade utskottet att en utredare nyligen

hade överlämnat ett betänkande med förslag om kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften.

Utskottet underströk också att det inte är riksdagens uppgift att göra några uttalanden om huruvida regeringen bör eller inte bör godkänna tillståndsansökningar. Utskottet sa sig utgå från att regeringen handlägger ansökningarna skyndsamt och effektivt och utan att rättssäkerheten eftersätts.

Ett förslag om ett statligt produktionsmål för havsbaserad vindkraft behandlades även av utskottet. Här framhöll utskottet bl.a. att all fossilfri elproduktion är nödvändig för att klara en kraftigt ökad efterfrågan på el framöver och att regeringens ambition är att alla kraftslag ska verka på konkurrensneutrala villkor. Samtliga motionsyrkanden avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Vindkraft är ett förnybart kraftslag som kan byggas förhållandevis snabbt och som därmed kan möta en ökad efterfrågan på el på relativt kort sikt. Samtidigt påverkar vindkraftsanläggningar människors och djurs livsmiljöer och innebär ingrepp i landskapsbilden. Därtill påverkar väderberoende kraftproduktion som vindkraft elsystemets funktion, vilket måste beaktas när nya anläggningar planeras.

Utskottet kan konstatera att regeringen anser att det behövs flera åtgärder för att förbättra förutsättningarna för en effektiv utbyggnad av vindkraften. Det handlar bl.a. om att stärka den lokala acceptansen för vindkraftsanläggningar och om att se över möjliga incitament eller kompensationer till kommuner och närboende för de ingrepp i miljön som vindkraften medför eller för den el den genererar. Inom Regeringskansliet pågår bl.a. beredning av förslag från en särskild utredare med uppdrag att föreslå system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad. Flera olika uppdrag med koppling till frågor om samexistens mellan vindkraften och andra samhällsintressen har dessutom getts till berörda myndigheter liksom uppdrag att peka ut områden till havs som är lämpliga för vindkraftsetableringar. En utredare har för närvarande också i uppdrag att analysera hur regelverket för användning av havsområden vid etablering av vindkraft i Sveriges ekonomiska zon kan bli mer effektivt och tydligt.

Miljöprövningar i samband med etableringar av vindkraftsanläggningar på land och till havs regleras i miljöbalken och därtill knutna författningar. Dessa frågor ligger inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde. Miljö- och jordbruksutskottet hanterar också bestämmelser om den kommunala veto-rätten mot vindkraftsetableringar. Flera förslag med koppling till dessa delar av miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde berörs i regeringens proposition och i de motioner som behandlas i detta ärende. I sitt yttrande till näringsutskottet anför miljö- och jordbruksutskottet att det vid flera tidigare tillfällen pekat på behovet av att förenkla och effektivisera tillståndsprocesserna för miljöprövning för att de investeringar som krävs för att möta framtidens klimat- och energiförsörjningsutmaningar ska kunna genomföras.

Miljö- och jordbruksutskottet ser därför positivt på att regeringen i propositionen anför att tillståndprocesserna bör förenklas och förkortas för att öka takten i utbyggnaden samtidigt som hänsyn tas till t.ex. natur- och kulturmiljö, riksintressen och andra motstående intressen. I det sammanhanget noterar miljö- och jordbruksutskottet att det pågår beredning av tidigare föreslagna åtgärder för att förbättra tillståndprocesserna, samt att det även har tillsatts en ny utredning om tillståndprocesser enligt miljöbalken.

När det mer specifikt gäller vindkraft noterar miljö- och jordbruksutskottet att det har lämnats flera utredningsförslag om hur kommuners förmåga att medverka till utbyggd vindkraft kan främjas och hur de som påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad kan kompenseras. Vidare noterar miljö- och jordbruksutskottet att regeringen har tillsatt en utredning om tillståndsprövning av havsbaserad vindkraft, med syftet att ge förutsättningar för en ökad utbyggnad av havsbaserad vindkraft samtidigt som andra samhällsintressen beaktas.

Med hänvisning till detta anser miljö- och jordbruksutskottet att näringsutskottet bör tillstyrka propositionen i de delar som rör miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde och som har koppling till frågor om vindkraft samt avstyrka följdmotionerna i de delar som gäller samma eller besläktade frågor.

Beträffande motionsförslagen om ett statligt planeringsmål för den havsbaserade vindkraftens utbyggnad är utskottets grundläggande inställning att mål som är avgränsade till särskilda produktionsformer eller stöd som inte är teknikneutrala bör undvikas för att inte mindre kostnadseffektiva lösningar ska väljas. Ett övergripande planeringsmål för hur mycket fossilfri el som ska tillkomma i linje med vad regeringen föreslår är det som utskottet också förordar. Oaktat denna principiella hållning finns det dessutom skäl att avvakta utfallet av det arbete som pågår med att ta fram nya havsplaner (inklusive områden till havs som är lämpliga för vindkraftsetableringar) innan det är möjligt att föra fruktbara resonemang om möjliga, lämpliga eller eftersträvsvärda produktionsnivåer.

Avslutningsvis tar utskottet starkt avstånd från det förslag som finns i en av motionerna om att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att omedelbart godkänna inkomna ansökningar om havsbaserad vindkraft. Det är inte riksdagens uppgift att blanda sig i den prövning den har anförtrott regeringen att svara för. Ett uttalande från riksdagen med den innebörd som föreslås i motionen skulle kunna anses svårförenligt med principerna bakom bestämmelserna i 2 kap. 12 § regeringsformen om att riksdagen inte får bestämma hur en förvaltningsmyndighet – i det här fallet regeringen – i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som handlar om tillämpning av lag.

Utskottet delar därmed miljö- och jordbruksutskottets uppfattning att riksdagen kan avslå följdmotionerna. Därtill anser utskottet att riksdagen bör avslå även de övriga motionsyrkandena.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Vattenkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vattenkraft. Utskottet framhåller bl.a. vikten av att den eventuella påverkan på elsystemet som omprövningen av vattenkraftens miljövillkor kan få måste analyseras noggrant. Utskottet ser därför positivt på att regeringen bereder åtgärder i syfte att bevara och utveckla vattenkraftens roll i elsystemet.

Jämför reservation 13 (S, V, MP), 14 (SD) och 15 (C) samt särskilt yttrande 1 (SD).

Propositionen

Vattenkraften spelar en central roll för Sveriges fossilfria elförsörjning, som produktionskälla och som reglerkraft. Vattenkraften producerar under ett normalår 68 TWh, dvs. ca 45 procent av Sveriges totala elproduktion.

I propositionen redovisar regeringen bedömningen att vattenkraften har en särställning i Sveriges elförsörjning genom sin förmåga till energilagring och reglerbar elproduktion. Den befintliga vattenkraftens regler- och produktionsförmågor behöver bevaras och utvecklas. Vattenkraftens unika förmågor behöver tas till vara i så stor utsträckning som möjligt, med hänsyn till natur- och kulturmiljöintressen.

Som grund för sin bedömning redovisar regeringen bl.a. att alla vattenkraftstillstånd med villkor som är äldre än 40 år enligt gällande lagstiftning ska omprövas, med start den 1 februari 2022. Arbetet är planerat att genomföras under en 20-årsperiod. I januari 2023 tog regeringen beslut om att den tid när en ansökan om prövning för moderna miljövillkor senast ska ha lämnats in senareläggs med ett år för samtliga prövningsgrupper. Det innebär en paus av den nationella planen för omprövningen. Syftet med pausen är att ge tid att analysera behovet av ändringar i det nuvarande prövningssystemet och att genomföra de förändringar som analysen kan komma att leda till. En av de delar som är av vikt att analysera under pausen är omprövningens konsekvenser för elsystemet.

Regeringen gav därför den 16 februari 2023 Svenska kraftnät i uppdrag att tillsammans med Energimyndigheten och HaV kartlägga de konsekvenser för elsystemet som en omprövning av vattenkraften kan medföra. Uppdraget redovisades den 29 september 2023 och i propositionen anger regeringen att beredning pågår inom Regeringskansliet.

Behovet av reglerförmåga kommer att öka i takt med ökad produktion av vind- och solkraft. För att möta det behovet analyserar flera företag förutsättningarna för att höja effekten vid befintliga vattenkraftverk. I ett elsystem med hög andel sol- och vindkraft krävs goda möjligheter att balansera produktion

och förbrukning av el. Utöver bl.a. batteri- och flexibilitetslösningar kan ytterligare pumpkraft bidra till detta. Regeringen ser därför ett behov av att analysera potentialen hos och förutsättningarna för ytterligare pumpkraft i Sverige.

Motionerna

Vattenkraften är ryggraden i det svenska elsystemet, men den behöver utvecklas, framhålls det i kommittémotion 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S). Motionärerna pekar på att det råder osäkerhet till följd av pausen i arbetet med den nationella planen för moderna miljövillkor. Motionärerna anser att regeringen måste återkomma med förslag som gör att prövningarna kan återupptas på ett sätt som garanterar att de uttryckta intentionerna att uppnå största möjliga miljönytta och effektiv tillgång till vattenkraftsel kan uppnås. Vattenkraftens potential behöver i övrigt också tas till vara. Genom nya investeringar kan effekthöjningar genomföras. Möjligheterna till pumpkraft behöver vidare tas till vara. Tillståndprocesserna behöver fortsätta att snabbas på. Motionärerna anser att förslagen i Klimaträtsutredningen och Miljöprövningsutredningen behöver genomföras för att processerna ska fungera bättre och de anser att det är viktigt att regeringen ser till att driften i vattensystem där kraftstationerna har olika ägare kan samverka för att få största möjliga effekt av nya investeringar. Motionärerna efterfrågar i yrkande 10 ett tillkännagivande om det som anförs i motionen om vattenkraft.

Den ökade andelen väderberoende och därmed icke planerbar kraftproduktion i Sverige och i närområdet har medfört att en stor del av elproduktionen inte infaller samtidigt som när efterfrågan är som störst. Detta konstateras i kommittémotion 2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD). För att utöka uthålligheten i den svenska vattenkraften och därmed i elsystemet bör förutsättningarna för en ökad magasineringkapacitet för vattenkraften utredas. Ett tillkännagivande med den innebörden efterfrågas i yrkande 1.

Vattenkraften spelar en central roll i Sveriges energisystem och gör det möjligt att introducera stora mängder väderberoende kraft. Denna uppfattning redovisas i kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C). Motionärerna anser att myndigheterna bör se över alla relevanta regelverk och föreskrifter, däribland klassningen av det som betecknas kraftigt modifierade vatten (den s.k. KMV-klassningen), så att regelkrånglet minskar, miljöprövningarna blir mindre kostsamma och möjligheten att utveckla den förnybara elproduktionen får fullt genomslag. I yrkande 82 begärs ett tillkännagivande om att lyfta fram vattenkraftens avgörande bidrag till det svenska energisystemet genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätten samt effektiva och proportionerliga miljöåtgärder till rimliga kostnader. Motionärerna vill också att det tas fram en nationell strategi för att nyttja vattenkraftens maxkapacitet samt för att öka effektuttaget. De ser också ett värde i att undersöka om det är möjligt att öka lagringskapaciteten i den svenska vattenkraften, både

för att kunna öka energiproduktionen och för att bättre kunna hantera extremväder. I yrkande 83 finns ett förslag om ett tillkännagivande om det nyss sagda om maxkapaciteten, effektuttaget och lagringskapaciteten.

Lars Isacsson (S) framhåller i motion 2023/24:1351 att korttidsreglering under senare år har fått en allt större betydelse inom den svenska vattenkraftsproduktionen. Genom att snabbt anpassa produktionen efter variationer i elanvändning kan vattenkraftsbolagen säkerställa en jämn och effektiv energiförsörjning. Samtidigt konstaterar motionären att den ryckiga regleringen kan ha skadliga konsekvenser för miljön samt människor och vilda djur som lever nära vattendragen. I yrkande 1 föreslår motionären ett tillkännagivande om vikten av att satsa på forskning om de ekologiska konsekvenserna av korttidsreglering och metoder för att minimera dessa konsekvenser. Vidare föreslår motionären i yrkande 2 ett tillkännagivande om att uppmuntra till dialog mellan vattenkraftsbolag, lokala samhällen, miljöexperter och andra berörda parter för att hitta lösningar som gynnar alla.

Bakgrund och pågående arbete

Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften

Den 25 juni 2020 beslutade regeringen om en nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften. Planen gäller för perioden 2022–2038 och omfattar ca 2 000 vattenkraftverk. Den ger en nationell helhetsbild av hur verksamheterna ska fördes med moderna miljövillkor på ett samordnat sätt med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. I beslutet angavs bl.a. att ansvariga myndigheter i arbetet med att genomföra planen och hålla den uppdaterad ska bevaka och vidta de åtgärder som behövs för att prövningarnas sammantagna negativa inverkan på en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel ska hållas till ett minimum.

Som framgår av propositionsreferatet ovan pågår det sedan ett par år således en omprövning av de av vattenkraftverkens miljötillstånd som är äldre än 40 år. Omprövningen syftar dels till att göra det möjligt att nå riksdagens miljökvalitetsmål Levande sjöar och vattendrag, dels till att möta kraven på förbättringar i vattenmiljön som är fastställda i EU:s ramdirektiv för vatten. Arbetet är omfattande hos många av landets mark- och miljödomstolar samt länsstyrelser och är planerat att genomföras under en 20-årsperiod. De åtgärder som behöver göras på vattenkraftverken kan påverka både elproduktionen och kraftverkens förmåga att bidra till ett robust kraftsystem.

I början av 2023 valde regeringen att pausa omprövningsarbetet med hänvisning till det allvarliga läget i elsystemet. I ett pressmeddelande anförde statsrådet Ebba Busch att vattenkraftens viktiga egenskaper behöver värnas och att det behövs en ordentlig analys av vad elsystemet klarar av. Regeringen föreslog samtidigt en förlängning med tolv månader av ansökningsdatumet för alla de omprövningar som ännu inte hade påbörjats. Ansökningar som skulle ha lämnats in den 1 februari 2023 skulle i stället lämnas in den 1 februari 2024. Alla senare inplanerade ansökningsdatum skjuts också fram ett år.

Den 8 maj 2024 beslutade regeringen att remittera ett förslag om att flytta fram datumet för ansökan med 13 månader för de vattenkraftverk och dammar som ska lämna in sina ansökningar om omprövning senast den 1 juni 2024 och med 12 månader för övriga anläggningar. Syftet är att ge regeringen tillräckligt med tid att slutföra arbetet med att ta fram de författningsändringar och andra åtgärder som ska förbättra omprövningsprocessen och förse vattenkraften med moderna miljövillkor på ett ordnat och rättssäkert sätt.

Kartläggning av konsekvenserna för elsystemet av omprövningen av vattenkraften

Av propositionsreferatet ovan framgår det att regeringen i februari 2023 gav Svenska kraftnät i uppdrag att tillsammans med Energimyndigheten och HaV kartlägga vilka konsekvenser omprövningen i fråga om moderna miljövillkor för vattenkraften kan få för elsystemet och för en trygg elförsörjning. Utifrån kartläggningen skulle Svenska kraftnät bl.a. identifiera och beskriva vilken negativ påverkan på vattenkraftens förmågor som är acceptabel ur ett elsystemperspektiv för att upprätthålla en trygg elförsörjning inom Sverige, se över det nationella riktvärdet på 1,5 TWh och föreslå hur ett riktvärde eller kompletterande värden kan utgå från förmågor som är nödvändiga för elsystemet. Arbetet skulle utföras i dialog med de länsstyrelser som utgör vattenmyndigheter.

Uppdraget redovisades i slutet av september 2023 i rapporten Att kartlägga de konsekvenser för elsystemet som omprövning av vattenkraften medför m.m. (Svk 2023/610).

Skriftlig fråga om åtgärder inom ramen för pausen av vattenkraftens miljöprövning

Den 13 september 2023 besvarade statsrådet Romina Pourmokhtari en skriftlig fråga (fr. 2022/23:956) av Rickard Nordin (C) om åtgärder inom ramen för pausen av vattenkraftens miljöprövning. Frågan var – liksom ett av de motionsyrkanden som är aktuella i detta betänkande – inriktad på den s.k. KMV-klassningen och gällde om statsrådet hade för avsikt att inom ramen för pausen agera för att KMV och användandet av mindre stränga krav ska gå mer i linje med tillämpningen i andra jämförbara länder.

I sitt svar hänvisade statsrådet till HaV:s uppdrag att bl.a. följa upp i vilken utsträckning vattenmyndigheterna har förklarat vattenförekomster som kraftigt modifierade eller konstgjorda, på vilken grund det har skett, och i vilken utsträckning vattenmyndigheterna har beslutat om de undantag som EU-rätten tillåter, såsom beslut om förlängd tidsfrist och mindre stränga krav. Statsrådet konstaterade att uppdraget skulle redovisas senast den 1 december 2023 och meddelade att det var för tidigt att svara på vilka eventuella förändringar uppdraget kan leda till.

HaV om kraftigt modifierade vatten

Det utredningsuppdrag som omnämns i det föregående avsnittet redovisades i början av december 2023 (Uppdrag om översyn av förutsättningar för norm-sättning av ytvatten).

Myndigheten anger att den har följt upp i vilken utsträckning vattenmyndigheterna har förklarat ytvattenförekomster som KMV eller konstgjord vattenförekomst (KV) och beslutat om undantag. Myndigheten har gjort en egen skattning av möjliga preliminära KMV och undantag kopplat till påverkan från vattenkraft. Eftersom det krävs ytterligare bedömningar för att förklara KMV är det inte säkert att de som i skattningen identifierats som möjliga slutligen uppfyller alla förutsättningar.

I regleringsbrevet för 2024 fick HaV i uppdrag att i en förstudie analysera möjligheten och konsekvenser av att minska antalet vattenförekomster inom ramarna för kraven i vattendirektivet. Förslaget ska konsekvensanalyseras bl.a. när det gäller hur det påverkar möjligheterna att bevilja undantag i form av sänkta krav och att kategorisera vatten som kraftigt modifierade. Uppdraget ska redovisas senast den 20 september 2024.

Uppdrag till Svenska kraftnät och Energimyndigheten

Svenska kraftnät och Energimyndigheten fick i sina respektive regleringsbrev för 2024 i uppgift att redovisa hur de har arbetat med att förse de länsstyrelser som är vattenmyndigheter med underlag om hur miljöanpassningarna av vattenkraften som följer av klassificering och kvalitetskrav enligt vattenförvaltningsförordningen påverkar vattenkraftens förmågor i fråga om de vattenkraftverk som myndigheten bedömer ha särskild betydelse för elsystemet.

Skriftlig fråga om förlängd paus för vattenkraftens miljöprövning

Den 20 december 2023 besvarade statsrådet Romina Pourmokhtari en skriftlig fråga (fr. 2023/24:359) av Rickard Nordin (C) om en eventuell förlängning av pausen av vattenkraftens miljöprövning. Statsrådet hänvisade till en överenskommelse mellan regeringen och Sverigedemokraterna från den 14 december 2023 om att skjuta upp prövningarna i ytterligare två månader och att detta har skrivits in i den uppdaterade versionen av det s.k. Tidöavtalet. Vid tidpunkten pågick beredning av ett förslag till förordningsändring som innebär att tidpunkten när en ansökan om omprövning för moderna miljövillkor senast ska ha lämnats in till prövningsmyndigheten förlängs med två månader – från den 1 februari 2024 till den 1 april 2024 – för de verksamheter i någon av de 18 prövningsgrupper som ska ha ansökt om prövning senast den 1 februari 2024 enligt nu gällande bestämmelser. Tidsplanen för övriga prövningsgrupper ligger fast.

Interpellation om effekthöjning i vattenkraften

Isak From (S) riktade i mitten av mars 2024 en interpellation (ip. 2023/24:638) till statsrådet Ebba Busch om huruvida regeringen förutom nya pauser också överväger några insatser för att involvera företag och ansvariga myndigheter i arbetet med att säkerställa vattenkraftens möjlighet till effekthöjning och om statsrådet och regeringen avser att ta ytterligare initiativ för att skapa tydlighet i verksamhetsutövarnas prövningsförutsättningar. Interpellationen har ännu inte besvarats.

Om korttidsreglering inom vattenkraften

I en av motionerna nämns begreppet korttidsreglering inom vattenkraften. Detta innebär att vattenkraftsbolagen snabbt kan justera vattentillförseln i turbinerna för att hantera fluktuationer i elförbrukningen. Sådan reglering är särskilt relevant med tanke på den ökande förekomsten av volatil väderberoende kraftproduktion, som måste kunna balanseras. Forskare vid Luleå tekniska universitet har utvecklat ett verktyg för att bedöma hur känsligt ett vattendrag är för korttidsreglering. Genom att ta hänsyn till de hydrauliska förutsättningarna i vattendraget kan man minska den lokala miljöpåverkan av korttidsreglering samtidigt som produktionsförlusterna minimeras.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen har riktat tillkännagivanden till regeringen om att reformera vattenlagstiftningen och vattenförvaltningen i syfte att värna den småskaliga vattenkraften (bet. 2019/20:NU14, rskr. 2019/20:221), om den nationella planen för omprövning av vattenkraft (bet. 2021/22:CU33, rskr. 2021/22:192) samt om värnande om vattenkraften (bet. 2021/22:NU15, rskr. 2021/22:214). Regeringens åtgärder med anledning av tillkännagivandena redovisas i regeringens skrivelse 2023/24:75. Inget av tillkännagivandena anges vara slutbehandlat.

Våren 2023 tog utskottet ställning till ett antal motionsyrkanden om vattenkraft – varav flera helt eller delvis sammanföll med de som är aktuella i detta betänkande (bet. 2022/23:NU17).

Utskottet underströk inledningsvis och i likhet med motionärerna vattenkraftens centrala roll i det svenska kraftsystemet. Utskottet påminde också om riksdagens beslut om nya regler för moderna miljövillkor i produktionen av vattenkraftsel och om den omprövning av sådana villkor som hade inletts. Utskottet erinrade även om att riksdagen hade riktat flera tillkännagivanden till regeringen om vattenkraften och konstaterade att det vid den aktuella tidpunkten pågick en hel del arbete som rörde vattenkraftens förutsättningar, vilka utskottet också refererade till. Med hänvisning till det pågående arbetet avstyrkte utskottet samtliga då aktuella motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att vattenkraften har en särställning i Sveriges elförsörjning genom sin förmåga till energilagring och att tillhandahålla reglerbar elproduktion. Detta synsätt förefaller dessutom alla riksdagens partier stå bakom. Utskottet bedömer också att det finns en bred politisk samsyn bakom den hållning som redovisas i propositionen och som innebär att den befintliga vattenkraftens regler- och produktionsförmågor behövs bevaras och utvecklas i så stor utsträckning som möjligt, med hänsyn till natur- och kulturmiljöintressen.

När det gäller den omprövning av vattenkraftens miljövillkor som har inletts och därefter pausats vill utskottet understryka att det i ljuset av kraftsystemets tillänkta omfattande expansion under de närmaste decennierna och ett ökat behov av reglerförmåga är mycket viktigt att omprövningarnas eventuella påverkan på elsystemet analyseras noggrant. Därför ser utskottet positivt på att regeringen bereder åtgärder i syfte att bevara och utveckla vattenkraftens roll i elsystemet. Frågor om vattenkraftens maxkapacitet och eventuella utökningar av vattenmagasinens lagringsförmåga – som lyfts fram i några av motionerna – bör rimligen finnas med i det sammanhanget.

Utskottet anser inte att den eventuella osäkerhet som prövningspausen innebär, vilket hävdas i en av motionerna, är av sådant slag att den bör ligga till grund för att beredningen ska forceras fram med risk för att mindre lämpliga avvägningar görs mellan miljö- och kulturmiljövärden å ena sidan och kraftsystemaspekter å den andra med följderna att vissa av vattenkraftens värdefulla egenskaper inte kan tas till vara på ett ändamålsenligt sätt. Utskottet ser det därför som onödigt att tillstyrka det motionsyrkande som innebär att riksdagen genom ett tillkännagivande till regeringen ska uttala sig om vattenkraftens avgörande bidrag till det svenska energisystemet genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätt samt effektiva och proportionerliga miljöåtgärder till rimliga kostnader. Utskottet instämmer i huvudsak i det som anförs i motionen i det avseendet och bedömer att regeringens inställning är densamma.

När det gäller s.k. korttidsreglering inom vattenkraften vill utskottet framhålla betydelsen av att största möjliga reglerförmåga främjas för att vattenkraften även i fortsättningen ska kunna bidra till stabilitet i elsystemet. Utskottet ser positivt på att forskare har tagit fram ett verktyg för att bedöma hur känsligt ett vattendrag är för korttidsreglering, vilket kan ligga till grund för att utforma åtgärder för att minska korttidsregleringens miljöpåverkan samtidigt som påverkan på produktionen och på reglerförmågan minimeras. Något uttalande från riksdagen om korttidsreglering med anledning av vad som efterfrågas i en av motionerna bedöms inte vara påkallat.

Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Solenergi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om solenergi. Utskottet är bl.a. allmänt tveksamt till att sätta upp mål för enskilda kraftslag och ser i dagsläget inte behov av en nationell solenergistrategi. Utskottet pekar också på att flera nyligen omarbetade EU-direktiv kan komma att påverka politiken på solenergiområdet.

Jämför reservation 16 (S, V), 17 (C) och 18 (MP).

Propositionen

I propositionen anger regeringen att solkraftens roll för Sveriges elförsörjning har potential att växa. Solkraften står i dag bara för ungefär 1 procent av elanvändningen i Sverige, men det är ett fossilfritt kraftslag som kan byggas ut snabbt, i form av både små anläggningar och stora solcellsparker.

Solkraften behöver dock byggas ut på ett säkert sätt och i ökad utsträckning bidra med förmågor för ett leveranssäkert elsystem. Solkraft bör på sikt byggas på marknadsmässiga grunder. Samtidigt noterar regeringen att vissa styrmedel riktade specifikt till solkraft har varit motiverade för att bygga upp kunskap och kompetens i branschen. I nästa fas av utbyggnaden kan det finnas behov av att successivt fasa ut stöd som kan riskera att påverka marknadens funktion negativt. Regeringen avser att analysera hur detta kan ske. Vidare anger regeringen att den senaste utvecklingen inom solkraftsområdet behöver följas upp, utmaningarna behöver belysas och behovet av åtgärder för att underlätta en samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av solkraft behöver analyseras.

Regeringen konstaterar också att den kraftiga ökningen av antalet installerade solenergianläggningar medför utmaningar när det gäller elektromagnetisk kompatibilitet (electromagnetic compability, EMC). Det slås fast att solceller kan orsaka störningar som i allt högre grad riskerar att påverka totalförsvarets anläggningar och andra viktiga samhällsintressen, exempelvis mobiltelefoni och radiokommunikation. Elsäkerhetsverket har därför, i samband med budgetpropositionen för 2024, tillförts ytterligare medel för att genomföra insatser för höjd kunskap om EMC i syfte att minska risken för störningar och därmed underlätta elektrifieringen.

Motionerna

Solenergin har en stor potential i Sverige och ökar mycket snabbt, framhålls det i partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP). Sverige har dock halkat efter när det gäller den storskaliga solenergiproduktionen. Både större solcellsparker och anläggningar för solvärme har potentialen att bidra till Sveriges klimatomställning. Motionärerna vill storsatsa på förnybar och billig energi och vill se strategier och konkreta mål för bl.a. solkraft. I yrkande 66

föreslår de ett tillkännagivande om en nationell strategi för solenergi för produktion av el och värme, inklusive ett planeringsmål på 30 TWh solceller till 2030.

Solkraften har förutsättningar att bidra mer till den svenska elproduktionen, anförs det i kommittémotion 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S). Det offentliga har ett ansvar för att bidra till den gröna omställningen och det finns många ytor här som kan nyttjas för solpaneler. Motionärerna vill att det tillsätts en utredning för att utreda möjligheten att ställa krav på att installera solceller på nya offentliga och kommersiella byggnader. Ett tillkännagivande med den inriktningen efterfrågas i yrkande 14.

Även i kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) framhålls den stora potentialen i att öka den svenska produktionen av solceller under de kommande åren. Motionärerna anser dock att det finns stora behov av regelutveckling för den storskaliga solenergin. Det finns, enligt motionärerna, bl.a. en utmaning vid anläggandet av stora solcellsparker på jordbruksmark. I yrkande 88 begär motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Energimyndigheten i uppdrag att förenkla och förtydliga regelverken för storskaliga solcellsparker, inte minst vid etablering på jordbruksmark. Motionärerna konstaterar också att Elsäkerhetsverket har förbjudit vissa solcellspaneler eftersom de har haft komponenter, i form av s.k. optimerare eller växelriktare, som riskerar att störa radiokommunikation. Av det skälet föreslår motionärerna i yrkande 92 ett tillkännagivande om att se över möjligheten att ställa krav på teknik såsom störningsfria optimerare i stället för att totalförbjuda solceller.

Solenergens stora potential i Sverige lyfts även fram i kommittémotion 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP). Motionärerna vill stimulera utvecklingen av förnybar energiproduktion och föreslår i yrkande 5 ett tillkännagivande om ett mål om en utbyggnad av 30 TWh solceller senast till 2030. Motionärerna anser också att det offentliga bör gå före genom att installera solenergi på alla offentliga byggnader. Ett tillkännagivande med den innebörden föreslås i yrkande 6. För att ytterligare underlätta för nya solparker pekar motionärerna på behovet av att förtydliga länsstyrelsernas roll i tillståndsprocessen. De föreslår därför ett tillkännagivande med den inriktningen i yrkande 15. Storskalig solvärme ser motionärerna som något som kan ersätta bioenergi och avfallsförbränning i fjärrvärmesystemen. För att främja den utvecklingen anser motionärerna emellertid att det initialt behövs ett investeringsstöd. I yrkande 16 begär de ett tillkännagivande om ett sådant stöd för storskalig solvärme.

Utan närmare motivering efterfrågas ett tillkännagivande i kommittémotion 2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 29 om att underlätta för lokal produktion av förnybar energi som solceller och solvärme. I yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om att ta fram en nationell strategi för solenergi för produktion av el och värme.

Bakgrund och pågående arbete

Skriftlig fråga om en strategi för solcellsparker

I januari 2024 ställde Rickard Nordin (C) en skriftlig fråga (fr. 2023/24:523) till statsrådet Ebba Busch om huruvida regeringen har för avsikt att ta fram en strategi för solcellsparker. Frågeställaren påpekade att solcellsparker bedöms vara ett av de mest konkurrenskraftiga produktionsslagen samtidigt som det finns ett stort behov av en strategi för solcellsparker. Det skulle kunna identifiera och åtgärda problem för en än snabbare och smidigare utbyggnad.

I sitt svar daterat den 7 februari 2024 konstaterade statsrådet Ebba Busch att regeringen har vidtagit flera åtgärder för att förbättra förutsättningarna för ny planerbar och fossilfri elproduktion.

Vidare anförde statsrådet att solcellsparker i högre grad bör bidra till leve-
ranssäkerhet och försörjningstrygghet. Stora solcellsparker bör kunna ta ett större ansvar för systemstabiliteten, i synnerhet om de kombineras med energilager. Utöver detta slog statsrådet fast att delar av det omarbetade förnybartdirektivet, som bl.a. tar sikte på att förkorta ledtiderna för olika administrativa processer, kommer att börja gälla under 2024.

Avslutningsvis hänvisade statsrådet till den proposition som utskottet behandlar i detta betänkande.

Om solenergi i direktivet om byggnaders energiprestanda

I december 2021 presenterade kommissionen ett förslag till revidering av direktivet om byggnaders energiprestanda. Förslaget innehöll bl.a. bestämmelser om solenergi. I december 2023 nådde Europaparlamentet, rådet och kommissionen en preliminär överenskommelse i trepartsförhandlingarna. Överenskommelsen innebär ambitiösa mål för att främja användningen av solenergi i byggnader över hela EU. En central del av överenskommelsen är att alla nya byggnader ska vara förberedda för att optimera potentialen för solenergiproduktion. För offentliga byggnader och de som används för offentligt bruk, inklusive lokalbyggnader, finns det ett konkret krav på att de senast den 31 december 2026 ska vara utrustade med solenergiinstallationer, förutsatt att golvytan är större än 250 kvadratmeter. Denna bestämmelse gäller både nya byggnader och de som genomgår större renoveringar.

När det gäller nya bostadsbyggnader är målet att dessa ska vara utrustade med solenergiinstallationer senast den 31 december 2028. Medlemsstaterna åläggs dessutom att fastställa och offentliggöra kriterier för genomförande av dessa skyldigheter, inklusive att identifiera eventuella undantag för byggnader där installation av solenergiteknik inte är tekniskt möjlig eller ekonomiskt rimlig. Dessa kriterier ska beakta principen om teknikneutralitet och den bedömda tekniska och ekonomiska potentialen för solenergiinstallationer.

Rådet antog formellt den politiska överenskommelsen den 12 april 2024 och därmed betraktas direktivet som antaget. Direktivet undertecknades sedan

formellt den 24 april och träder i kraft omedelbart efter publicering i Europeiska unionens officiella tidning. När direktivet har trätt i kraft har medlemsländerna två år på sig att införliva regelverket i den nationella lagstiftningen.

Energimyndighetens redovisning av medel till solceller

I november 2023 redovisade Energimyndigheten ett regeringsuppdrag om hur medel till solceller och energilagring har fördelats samt effekterna av stödet (ER 2023:25 Slutredovisning av medel till solceller och energilagring – Har elproduktionen från solceller ökat och kan fler laga sin solel?).

Studien visar att det sedan 2009, när investeringsstödet till solceller introducerades, har skett en omfattande utveckling inom solcellstekniken, både nationellt och globalt. Enligt rapporten har detta medfört en växande förståelse och användning bland diverse aktörer som elbolag och kommuner. Sedan november 2016 har även stöd för lagring av egenproducerad elenergi för privatpersoner varit tillgängligt, vilket har stimulerat teknikutvecklingen och integreringen av solcellssystem ytterligare.

Trots att kostnadseffektivitet är en central bedömningsgrund har oklara målsättningar för dessa styrmedel komplicerat utvärderingen av deras effektivitet. Stöden har dock haft en positiv effekt på energiomställningen genom att öka antalet solcellssystem och sänka installationskostnaderna. Enligt Energimyndigheten betraktas solcellstekniken nu som mogen, med marknadsförhållanden snarare än finansiella incitament som den drivande kraften för expansion. Energimyndigheten understryker vikten av att styrmedlens nivåer och avvecklingsplaner anpassas efter marknadens mognad och syfte för att effektivt stödja Sveriges energi- och klimatmål.

Uppdrag till Elsäkerhetsverket om elektromagnetisk kompatibilitet

I regleringsbrevet för 2024 har Elsäkerhetsverket fått i uppdrag av regeringen att titta närmare på en del frågor om EMC.

Myndigheten ska undersöka och analysera de problem som olika aktörer upplever relaterade till EMC och identifiera de mest allvarliga riskerna. Detta arbete inkluderar att föreslå åtgärder för att minska risken för störningar i viktiga samhällsfunktioner och totalförsvaret. Vidare ska Elsäkerhetsverket utvärdera behovet av ytterligare forskning för att främja EMC och effektivisera processen för snabb elektrifiering.

Uppdraget ska delredovisas i samband med myndighetens årsredovisning för 2024, med en fullständig redovisning av uppdraget senast den 15 september 2025.

Storskalig solvärme i fjärrvärmenät

Energimyndigheten har på regeringens uppdrag utrett den ekonomiska potentialen för solvärme i Sverige med fokus på storskalig solvärme i fjärrvärmenät. Uppdraget redovisades i en rapport i januari 2022 (ER 2021:32 Solvärme i Sverige – en studie med fokus på potential, ekonomi och bidrag till energi-

och klimatmål). Studien visar att solvärme har störst konkurrenskraft i mindre fjärrvärmenät med höga marginalkostnader på sommaren. Dessa fjärrvärmenät drivs av förädlade biobränslen, exempelvis pellets. Här är solvärme lönsamt i alla scenarierna. Om investeringskostnaden för solvärme skulle sjunka kan det även bli lönsamt att investera i solvärme i de fjärrvärmenät som eldar oförädlade biobränslen, t.ex. flis.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2023 behandlade utskottet ett antal motionsyrkanden med inriktning på solenergiproduktion (bet. 2022/23:NU17). Flera av yrkandena var identiska med eller snarlika de som är aktuella i detta betänkande. I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att solenergi i form av solkraft tidigare har spelat en begränsad roll i det svenska kraftsystemet men att utbyggnaden av solceller hade ökat i Sverige under det senaste året. Vidare påminde utskottet om de initiativ som såväl nuvarande som tidigare regeringar har tagit på området och som bl.a. syftar till att underlätta investeringar i solel och solceller. Utöver detta underströk utskottet att konkurrensneutralitet bör råda mellan olika energislag. Utskottet hänvisade också till arbete på EU-nivå som syftar till att underlätta tillkomsten av förnybar energiproduktion.

Då, liksom i detta betänkande, fanns det även förslag om solceller och störningsfria optimerare. Här påminde utskottet om att Elsäkerhetsverket hade tillförts medel för att förstärka arbetet med EMC.

Beträffande förslag om solceller på offentliga byggnader – likt de som är aktuella även i detta betänkande – påminde utskottet om då pågående förhandlingar om det förslag om ändring av direktivet om byggnaders energiprestanda som kommissionen lämnat under våren 2022. Förslaget innebär bl.a. att alla offentliga och kommersiella byggnader som har en golvyta som är större än 250 kvadratmeter senast vid utgången av 2027 ska ha en solenergianläggning installerad samt att alla nya bostadshus ska ha en solenergianläggning installerad senast den 31 december 2029. Med hänvisning till det arbete som pågick på området vid den aktuella tidpunkten avstyrkte utskottet samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Mer såväl fossilfri som förnybar energi kommer att behövas när energisystemet ska ställas om. Solenergi har historiskt svarat för en liten del i det svenska energisystemet, men under de senaste åren har det skett ett uppsving i antalet installerade solceller runt om i landet. Framöver förväntas solelproduktionen dessutom öka, även om den utgår från relativt beskedliga nivåer.

Utskottet kan konstatera att det har gjorts en del statliga insatser för att stimulera investeringar i solenergi och solcellsteknik och att Energimyndigheten under hösten 2023 redovisade en rapport om effekterna av de stöd som

har fördelats till solceller under de senaste åren. Myndigheten gör bedömningen att marknadsmognad uppnåtts när det gäller stödet till solceller och att medlen därmed har nått sitt syfte. Utskottet kan samtidigt konstatera att myndigheten har haft vissa utmaningar när det gäller att utvärdera stödets kostnadseffektivitet, och myndigheten framhåller betydelsen av att styrmedlens nivåer och avvecklingsplaner anpassas efter marknadens mognad och syfte för att stödja Sveriges energi- och klimatmål på ett effektivt sätt. Här vill utskottet instämma i vikten av att eventuella stöd är kostnadseffektiva för att vara motiverade och att de ska utformas på ett sådant sätt att de bl.a. i det avseendet är möjliga att följa upp. Utskottet framhåller även betydelsen av att upprätthålla en konkurrensneutralitet mellan olika energiformer och refererar till det omarbetade förnybartdirektivet som sätter upp mål för andelen förnybar energi inom EU fram till 2030 och inte pekar ut enskilda kraftslag. Utskottet är allmänt sett tveksamt till att sätta upp ett särskilt mål för solelproduktion som föreslås i en av motionerna och uppfattar inte heller att det finns något påtagligt behov av en nationell solenergi-strategi, bl.a. med hänvisning till att marknaden kan betraktas som mogen.

Utöver det nyss refererade förnybartdirektivet kan även REPowerEU-planen nämnas, som innebär en ökning av målet för förnybar energi till 45 procent till 2030, inklusive förslag som syftar till att snabba på tillståndsprocesser för förnybar energiproduktion, däribland solenergiproduktion. När bestämmelserna i direktivet ska integreras i den svenska lagstiftningen kan det finnas skäl att överväga behovet av att se över andra regleringar, t.ex. sådana som gäller storskaliga solenergianläggningar och länsstyrelsernas roll och regeltillämpning i anslutning till att sådana anläggningar kan bli mer intressanta. Här förefaller etablering på eller samutnyttjande av jordbruksmark vara en fråga som kan behöva belysas. I dagsläget är utskottet dock inte berett att föreslå att riksdagen ska vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandena med koppling till detta.

Ett ökat fokus på solenergi återfinns även i EU:s nyligen reviderade direktiv om byggnaders energiprestanda. Med anledning av vad som efterfrågas i några av motionerna om solenergiinstallationer på offentliga och kommersiella byggnader kan nämnas att det i direktivet ställs krav på installation av solenergianläggningar på större offentliga och kommersiella byggnader senast i slutet av 2027 samt på alla nya bostadshus vid utgången av 2029. Vad som krävs för att integrera direktivets bestämmelser på detta område i den svenska lagstiftningen kommer att klargöras inom de närmaste åren. Det saknas därför skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motionsförslagen.

Utskottet välkomnar att Elsäkerhetsverket har fått ökade resurser för att stärka arbetet med EMC, inklusive harmonisering av EU-standarder för solenergi produkter för att minimera risken för elektromagnetiska störningar. Myndigheten har även fått i uppdrag av regeringen att se över en del frågor om de EMC-problem som olika aktörer upplever och att identifiera de allvarligaste riskerna. Arbetet inkluderar även att föreslå åtgärder för att minska risken för störningar i viktiga samhällsfunktioner och totalförsvaret. Utskottet

förutsätter att s.k. störningsfria optimerare är en teknik som kommer att beröras inom ramen för uppdraget och anser därför att myndighetens redovisning av uppdraget bör avvaktas innan det finns skäl för riksdagen att agera med anledning av förslaget i motionen.

När det gäller storskalig solvärme som en del av fjärrvärmeproduktionen hänvisar utskottet till den rapport på detta tema som Energimyndigheten redovisade i januari 2022. Utskottet ser i ljuset av vad som redovisas i den rapporten inte några övertygande skäl för riksdagen att vidta några särskilda åtgärder med anledning av vad som föreslås i motionerna.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Biobränslen och biodrivmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som på olika sätt gäller biobränslen och biodrivmedel. Utskottet välkomnar att regeringen redovisar uppfattningen att alla fossilfria energislag bör ges goda förutsättningar och att politiken ska fortsätta att främja utveckling och produktion av nya fossilfria bränslen. Utskottet pekar också på nya krav i EU:s reviderade förnybartdirektiv som kommer att inarbetas i den svenska lagstiftningen under de närmaste åren.

Jämför reservation 19 (S), 20 (V, C) och 21 (MP).

Propositionen

I propositionen konstaterar regeringen att bioenergi stod för 28 procent av Sveriges totala energitillförsel 2021, vilket var en större andel än något annat enskilt energislag. Bioenergin kommer främst från bi- och restprodukter från skogsindustrin och används framför allt i pappers- och massaindustrier och för fjärr- och kraftvärmeproduktion. Den används även för uppvärmning i bostäder som inte är anslutna till fjärrvärmenät och för transporter.

Regeringen gör bedömningen att bioenergin är av stor betydelse för Sveriges energiförsörjning, både för fossilfrihet och för en hög grad av försörjningstrygghet. En hållbar, konkurrenskraftig och växande bioekonomi där bioenergi i olika former ingår bör fortsätta att utvecklas. Potentialen att uppnå negativa koldioxidutsläpp från användning av bioenergi bör tas till vara på ett effektivt sätt.

God tillgång till kostnadseffektiva biobränslen och ett väl utvecklat fjärrvärmenät är viktiga anledningar till Sveriges låga användning av fossila bränslen, särskilt i el- och värmeproduktionen. Framöver behöver biodrivmedel, kompletterade av fossilfria elektrobränslen, användas för vissa tyngre fordon, sjöfart och flyg och som råvara i industrin. Biobränslen får stort förädlingsvärde och bidrar till minskade utsläpp av koldioxid när de ersätter fos-

silas bränslen i vägtransporter samt sjö- och luftfart. Detsamma gäller när biomassan ersätter fossila kolatomer i produkter som plast. Bioenergi kan också bidra till negativa utsläpp genom bio-CCS (dvs. avskiljning och lagring av koldioxid från förbränning av förnybara bränslen), vilket blir särskilt viktigt när Sverige och världen efter 2045 ska nå negativa utsläpp. Bioenergi går att lagra och bidrar till planerbar el- och värmeproduktion. Planerbarheten och stor inhemsk bränsleproduktion gör att bioenergi spelar en viktig roll för försörjningstryggheten. Hänsyn behöver samtidigt tas till andra samhälls- och miljömål vid framställning och uttag av biobränsle. Det kan röra sig om konkurrens om mark för livsmedelsproduktion, att skogsbruket påverkar den biologiska mångfalden och att växande skogar tar upp koldioxid.

När det gäller flytande drivmedel konstaterar regeringen att utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter behöver vara i princip noll senast 2045 för att Sverige ska kunna nå det långsiktiga klimatmålet. Målet bör i huvudsak uppnås genom en elektrifiering av transportsektorn, men även genom ökad användning av fossilfria drivmedel och ökad transporteffektivitet.

Regeringen anser att det framöver behövs en väl avvägd politik som tar hänsyn till både klimatmål och andra samhällsekonomiska effekter. Regeringen avser mot bakgrund av detta att arbeta för en successiv utfasning av fossil bensin och diesel. På längre sikt, och i takt med en ökad elektrifiering och att produktionen av fossilfria bränslen ökar, ser regeringen större möjligheter att uppnå en fullständig utfasning av fossil bensin och diesel.

För de kategorier av fordon, fartyg och flygplan där klimatomställningen ännu inte kommit lika långt och där särskilda svårigheter finns i fråga om elektrifiering kommer fossilfria drivmedel att spela en viktig roll. Politiken ska fortsätta att främja utveckling och produktion av nya fossilfria bränslen. För att möjliggöra en successiv utfasning av fossila bränslen i Sverige behöver även produktionen av fossilfria bränslen öka. Sammantaget bedömer regeringen att alla fossilfria energislag bör ges goda förutsättningar. Viktiga utgångspunkter är bl.a. att säkra långsiktiga och stabila spelregler för marknaden. Regeringen anser att politiken ska fortsätta att främja utveckling och produktion av nya fossilfria bränslen och avser att analysera denna fråga vidare.

Under rubriken Drivmedelsberedskap i propositionen redovisar regeringen bedömningen att en trygg drivmedelsberedskap behövs även när fordonsflottan i allt högre grad elektrifieras. Den svenska drivmedelsberedskapen bör därför vidareutvecklas och även inkludera fossilfria drivmedel. Särskilt bör möjligheten till inhemsk produktion av fossilfria bränslen tas till vara. Regeringen pekar även på att det i tider av kris och höjd beredskap finns ett fortsatt behov av flytande drivmedel för fordon.

Motionerna

Det nya säkerhetsläget kräver att Sverige har en grundläggande självförsörjning av drivmedel och blir mindre beroende av fossila drivmedel som finansierar skurkstaten. Denna uppfattning redovisas i partimotion 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C). I yrkande 5 efterfrågas ett tillkännagivande om att se över möjligheten att stärka självförsörjningen av biodrivmedel genom att så konkurrenskraftigt som möjligt upphandla en omfattande beredskapsproduktion av inhemskt biobränsle som skapar en inhemsk produktionsbas, med incitament och krav på att sälja denna upphandlade produktion billigt i Sverige.

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) konstateras det att miljö- och klimatpåverkan och annan samhällspåverkan varierar mycket beroende på hur biobränslen producerats och från vilken markanvändning. I yrkande 71 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande om att Sverige ska vara självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast 2030.

Gunilla Svantorp m.fl. (S) anför i kommittémotion 2023/24:2625 att det för att möta klimatutmaningarna är nödvändigt att stärka Sveriges position som föregångsland för utveckling och användande av fossilfritt flyg. I yrkande 47 begär motionärerna ett tillkännagivande om att forskningen och utvecklingen i fråga om förnybart flygbränsle måste skyndas på i syfte att fasa ut fossilbränslena ur flygverksamheten.

Bränslepriserna har skjutit i höjden på grund av Rysslands illegala krigföring i Ukraina, vilket understryker vikten av att Sverige står stadigt i sin egen energiförsörjning och inte är beroende av globala geopolitiska förändringar. Denna uppfattning redovisas i kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S). I yrkande 20 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om vikten av storskalig inhemsk produktion av biodrivmedel och i yrkande 22 ett tillkännagivande om att Sverige bör fortsätta sitt påverkansarbete mot EU för att biodrivmedel ska gynnas framför fossila drivmedel.

Användningen av fossil energi inom transportsektorn är fortfarande hög och står för en stor del av utsläppen, slås det fast i kommittémotion 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S). För att bryta transportsektorns fossilberoende behövs en ökad transporteffektivitet, effektivare fordon och farkoster, elektrifiering och en övergång från fossila till hållbara förnybara drivmedel. Motionärerna anser det vara av största vikt att marknadens aktörer får stabila förutsättningar för produktion av biodrivmedel i Sverige. I yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om hållbara fossilfria transporter och i yrkande 17 ett tillkännagivande om biodrivmedel.

Rickard Nordin m.fl. (C) konstaterar i kommittémotion 2023/24:2453 att många analyser visar på att hållbara bränslen som fungerar i dagens motorer kommer att behövas under lång tid framöver även om elektrifieringen av transportsektorn är viktig och ska påskyndas. Produktionen av hållbara drivmedel behöver därför öka och motionärerna framhåller att det här finns en enorm potentiell marknad för Sverige och de svenska gröna näringarna. Det

kan förutom klimatnytta skapa nya jobbtillfällen och ökade resurser till landsbygden. I yrkande 9 begär motionärerna ett tillkännagivande om att säkerställa att bioenergi från hållbara källor ses som en viktig lösning i övergången till ett mer hållbart samhälle på både kort och lång sikt.

Det är viktigt att den grundläggande motståndskraften i samhället stärks så att det finns en stabil grund att bygga ett robust totalförsvaret på. Denna uppfattning redovisas i kommittémotion 2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C). Motionärerna säger sig vara övertygade om att hållbarhet och grön omställning kan bidra till ökad motståndskraft i totalförsvaret. Genom att använda biodrivmedel i tanken minskar beroendet av rysk olja samtidigt som den nationella självförsörjningsgraden för drivmedel stärks och bidrar till den gröna omställningen. I yrkande 39 begär motionärerna ett tillkännagivande om att en ökad inhemsk produktion av biodrivmedel innebär en ökad försörjningstrygghet, bättre motståndskraft och minskade sårbarheter i drivmedelsförsörjningen.

I kommittémotion 2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 51 begärs ett tillkännagivande om att införa riktade stöd för produktion av avancerade biodrivmedel och elektrobränslen. Motionärerna anser att alternativa och förnybara drivmedel kommer att behöva stödjas på olika sätt för att det ska vara möjligt att fasa ut de fossila drivmedlen.

Fungerande transporter är beroende av att den offentliga infrastrukturen i form av vägar och järnvägar fungerar men också av en säker elförsörjning, anförs det i kommittémotion 2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP). Samtidigt framhåller motionärerna att det även behövs inhemsk produktion av bränsle, som t.ex. biobränslen, biogas, etanol och vätgas. I yrkande 34 efterfrågas ett tillkännagivande om att planera energiförsörjningen av transportsektorn så att inhemskt producerad förnybar energi och inhemskt producerat förnybart bränsle kan användas i kris och krig.

Ett mål för inhemskt producerade förnybara bränslen efterfrågas i kommittémotion 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP). I yrkande 9 i denna del föreslås ett tillkännagivande om att införa ett mål om att Sverige ska vara självförsörjande på förnybara bränslen 2030. Målet ska nås samtidigt som uttaget ur den svenska skogen måste ske på ett hållbart sätt. Förnybara drivmedel ska enligt motionärerna i ökad omfattning komma från inhemsk produktion av biodrivmedel, samtidigt som elektrifieringen och ett minskat trafikarbete minskar efterfrågan på bränslen inom vägtransportsektorn. Över tid utgör förnybara drivmedel en allt större del i omställningen av flyget och sjöfarten.

Ett tillkännagivande om behovet av styrmedel och långsiktiga spelregler för svensk inhemsk biodrivmedelsproduktion efterfrågas i motion 2023/24:2056 av Isak From och Monica Haider (båda S). Motionärerna konstaterar bl.a. att det aktörerna lyfter fram som viktigast för att starta storskalig produktion är en långsiktig politisk inriktning för att möjliggöra finansiering av etablering eller konvertering av de anläggningar som behövs för tillverkningen. Vidare

konstaterar motionärerna att Bioekonomiutredningen har föreslagit ett kompletterande, flexibelt och långsiktigt styrmedel i form av intäktsgarantier för tillkommande inhemsk produktion av flytande förnybara drivmedel och mellanprodukter.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

I sitt yttrande till näringsutskottet säger sig miljö- och jordbruksutskottet dela regeringens uppfattning att utöver elektrifieringen av transportsektorn behöver svensk produktion av fossilfria alternativ öka för att möjliggöra en utfasning av fossila bränslen. Miljö- och jordbruksutskottet noterar vidare regeringens avsikt att främja sådan utveckling och produktion och en fortsatt växande svensk bioekonomi som bidrar till ökad tillgång till biomassa och minskad sårbarhet i samhället och som skapar såväl miljö- och klimatnytta som sysselsättning i hela landet.

Bakgrund och pågående arbete

Initiativ inom EU när det gäller att främja förnybar energi

I juli 2021 presenterade kommissionen ett meddelande om det s.k. 55-procentpaketet om att nå EU:s klimatmål för klimatneutralitet 2030 (COM(2021) 550). I maj 2022 presenterade kommissionen sedan ett meddelande om den s.k. REPowerEU-planen (COM(2022) 230). Planen innehåller förslag på åtgärder som syftar till att fasa ut EU:s beroende av energiimport från Ryssland så fort som möjligt. Som en del av REPowerEU-planen, och efter Rysslands angrepp mot Ukraina, föreslogs en ändring av förnybartdirektivet för att påskynda omställningen till ren energi i linje med utfasningen av beroendet av ryska fossila bränslen.

I november 2022 föreslog kommissionen en ändring av en rådsförordning som fastställer en ram för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi (COM(2022) 591). Enligt förslaget kommer anläggningar för förnybar energi att antas vara av överordnat allmänintresse, vilket skulle möjliggöra snabbare nya förfaranden för att utfärda tillstånd och även möjliggöra särskilda undantag från EU:s miljölagstiftning. Kommissionen har även föreslagit en reform av utformningen av EU:s elmarknad som bl.a. syftar till att snabbare öka investeringarna i fossilfri energi och utfasningen av fossila bränslen i EU.

Bioekonomiutredningen

Regeringen beslutade den 17 juni 2022 att tillsätta en utredning (dir. 2022:77) som bl.a. skulle ta fram förslag till en strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och växande svensk bioekonomi. Det tidigare statsrådet Lena Ek förordnades som särskild utredare fr.o.m. den 15 augusti 2022. Utredningsdirektivet innefattade två delar. Den första var att analysera genomförbarheten och, om

utredaren bedömde det lämpligt, föreslå åtgärder som främjar effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige, inklusive förslag till långsiktigt produktionsstöd för ökad produktion av flytande hållbara förnybara drivmedel.

I mars 2023 överlämnade utredaren delbetänkandet Förnybart i tanken – Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi (SOU 2023:15) till regeringen. I betänkandet föreslås bl.a. att ett kompletterande, flexibelt och långsiktigt styrmedel införs i form av intäktsgarantier för tillkommande inhemsk produktion av flytande förnybara drivmedel och mellanprodukter. Styrmedlet är ett konkurrensutsatt anbudsförfarande och innebär att intäktsgarantier betalas i efterskott, under en tioårsperiod, baserat på mellanskillnaden mellan priset på en referensprodukt och angett anbudspris.

Uppdraget i övrigt redovisades den 1 december 2023 i betänkandet En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle (SOU 2023:84).

Enligt vad som anges i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU8 som riksdagen tog ställning till den 20 mars 2024 bereds Bioekonomiutredningens båda betänkanden alltjämt inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Förslag i motioner om biobränslen och biodrivmedel behandlades av utskottet våren 2023 (bet. 2022/23:NU17). Av dessa har flera upprepats i identisk eller snarlik form även under innevarande riksmötes allmänna motionstid.

Vid det senaste tillfället avstyrktes samtliga yrkanden och utskottet hänvisade bl.a. till pågående beredning av Bioekonomiutredningens ovan refererade förslag. Vidare framhöll utskottet bl.a. att lagstiftning som läggs fast på EU-nivå påverkar förutsättningarna för produktion och användning av vissa energislag i Sverige, däribland biodrivmedel. Utskottet konstaterade att det s.k. förnybartdirektivet vid tidpunkten var föremål för en översyn på EU-nivå och utskottet utgick från att regeringen i detta arbete verkar för att ta till vara svenska intressen. Utskottet påminde avslutningsvis om att Energimyndigheten har i uppdrag att ta fram underlag för en utvärdering av skattereduktioner för rena och höginblandade flytande biodrivmedel. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 31 mars 2025.

Utskottets ställningstagande

Sverige har en gynnsam situation när det gäller tillförsel av biobränslen till energisystemet. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att bioenergin är av stor betydelse för Sveriges energiförsörjning, både för fossilfrihet och för en hög grad av försörjningstrygghet. Vidare delar utskottet uppfattningen att en hållbar, konkurrenskraftig och växande bioekonomi där bioenergi i olika former ingår bör fortsätta att utvecklas. Att biobränslen dessutom ger möjligheter att på sikt uppnå negativa koldioxidutsläpp gör denna energikälla än mer

attraktiv, inte minst inom kraft- och värmeproduktionen. Till detta kan även fogas att en ökad nationell självförsörjning av biobränslen minskar beroendet av såväl fossila motsvarigheter som handel med länder som kan medföra olika säkerhetsmässiga implikationer.

Flyg, sjöfart och stora delar av vägtransportsektorn är fortfarande starkt beroende av fossila bränslen. För att möjliggöra en successiv utfasning av dessa bränslen behöver produktionen av fossilfria bränslen öka. Därför välkomnar utskottet att regeringen redovisar uppfattningen att alla fossilfria energislag bör ges goda förutsättningar och att politiken ska fortsätta att främja utveckling och produktion av nya fossilfria bränslen. Regeringen meddelar också avsikten att analysera denna fråga vidare.

I anslutning till detta vill utskottet även erinra om att den s.k. Bioekonomiutredningen hade i uppdrag att föreslå åtgärder som främjar en effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige, inklusive förslag till långsiktigt produktionsstöd för ökad produktion av flytande hållbara förnybara drivmedel. Utredningen föreslog bl.a. att det införs intäktsgarantier för tillkommande inhemsk produktion av flytande förnybara drivmedel och mellanprodukter. Utredningens förslag bereds allt jämt inom Regeringskansliet.

Utskottet vill också påminna om det uppdaterade förnybartdirektivet. I direktivet finns bl.a. krav på vissa andelar avancerade biobränslen eller förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung. Dessutom ska medlemsstaterna sträva efter att höja andelen förnybart inom industrin. Förnybartdirektivet trädde i kraft den 20 november 2023 och ska vara genomfört i sin helhet senast den 21 maj 2025.

I några av motionerna berörs frågor om drivmedelsberedskap och fossilfria drivmedel. På detta område anför regeringen i propositionen att den svenska drivmedelsberedskapen bör vidareutvecklas och även inkludera fossilfria drivmedel, med särskilt fokus på inhemsk produktion av fossilfria bränslen.

Avslutningsvis vill utskottet nämna att miljö- och jordbruksutskottet i sitt yttrande säger sig dela regeringens uppfattning att den svenska produktionen av fossilfria alternativ behöver öka inom transportsektorn för att möjliggöra en utfasning av fossila bränslen. Vidare noterar miljö- och jordbruksutskottet regeringens avsikt att främja en sådan utveckling och produktion och en fortsatt växande svensk bioekonomi som bidrar till ökad tillgång till biomassa och minskad sårbarhet i samhället och som skapar såväl miljö- och klimatnytta som sysselsättning i hela landet.

Sammantaget anser utskottet att det som redovisas ovan i huvudsak bör kunna anses tillgodose det som föreslås i motionerna. Det kan därför inte anses finnas skäl för riksdagen att bifalla dessa förslag.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Energieffektivisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som på olika sätt gäller energieffektivisering. Utskottet hänvisar bl.a. till att regeringen avser att se över de nuvarande målen för energieffektivisering i syfte att tydligare främja en samhällsekonomiskt effektiv användning av energi och ett effektivt nyttjande av energisystemet som bidrar till den gröna omställningen. Vidare redovisar utskottet att den nationella politiken för energieffektivisering behöver anpassas till de EU-direktiv som nyligen har omarbetats eller där omarbetning pågår.

Jämför reservation 22 (S), 23 (V, C) och 24 (MP).

Propositionen

Regeringen konstaterar att det bidrar till ett hållbart samhälle och konkurrenskraft att använda resurser på ett effektivt sätt. Det gäller även för energianvändningen, som är grundläggande för samhällets funktion och utveckling. En effektiv energianvändning uppnås om nyttan av energianvändningen överstiger kostnaderna för att producera, omvandla, lagra och distribuera energi. En effektiv energianvändning kan bidra till alla delar av det övergripande målet för energipolitiken som syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet.

Riksdagen godkände 2018 det nuvarande energieffektiviseringsmålet om att Sverige ska ha 50 procent mer effektiv energianvändning 2030 än 2005. Målet uttrycks i termer av tillförd energi i relation till BNP. Enligt regeringens bedömning bör Sveriges mål för energieffektivisering ses över i syfte att tydligare främja en samhällsekonomiskt effektiv användning av energi och ett effektivt nyttjande av energisystemet som bidrar till den gröna omställningen. Regeringen anser att målet inte är anpassat för industrins gröna omställning genom elektrifiering eller till målet om 100 procent fossilfri elproduktion 2040. Vidare behöver den nationella politiken för energieffektivisering anpassas till EU-direktiv som nyligen har omarbetats eller där omarbetning pågår.

Regeringen konstaterar också att det nuvarande målet riskerar att stå i konflikt med Sveriges klimatmål om nettonollutsläpp senast 2045, och det är inte anpassat till elektrifieringen som nu förväntas bli omfattande eller till det nya energipolitiska målet om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040.

Den 15 december 2023 redovisade Energimyndigheten ett uppdrag om en effektiv användning av effekt, energi och resurser (I2022/01393) som kommer att utgöra en grund för översynen tillsammans med underlag för genomförandet av nya EU-direktiv på området, inklusive energieffektiviseringsdirektivet (EED) och den preliminärt överenskomna omarbetningen av direktivet om byggnaders energiprestanda. EED innehåller bl.a. ett höjt energieffektiviseringsmål på EU-nivå och nya regler för medlemsländernas indikativa bidrag

liksom höjda årliga energisparkrav på medlemsstatsnivå. Regeringen anger att den har för avsikt att återkomma till riksdagen om revidering av energieffektiviseringsmålet.

Motionerna

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) pekas på behovet av att energieffektivisera bostadshus och lokaler. Motionärerna efterfrågar i yrkande 28 ett tillkännagivande om ett nytt mål för energieffektivisering av bostadshus och lokaler. Utan närmare motivering begär motionärerna i yrkande 72 ett tillkännagivande om ett långsiktigt statligt stöd för energieffektivisering med 60 procent av kostnaderna för åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare.

I kommittémotion 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) finns två yrkanden om energieffektivisering. I yrkande 7 begär motionärerna ett tillkännagivande med referens till det som anförs i motionen och i yrkande 15 ett tillkännagivande om utformningen av politiken för energieffektivisering. Motionärerna konstaterar att energieffektivisering sänker kostnader, ökar försörjningstrygghet och ger utrymme för nya investeringar. Motionärerna anser att en effektiv energianvändning kan bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft, minska klimat- och miljöpåverkan samt bidra till försörjningstryggheten på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. De anser att det finns behov av ytterligare insatser för att nå det riksdagsbundna målet om 50 procent effektivare energianvändning 2030. Motionärerna listar ett antal åtgärder som bör genomföras. Det handlar bl.a. om att Energimyndigheten ska fortsätta arbetet med att stötta energieffektivisering inom både småhus och flerbostadshus liksom inom industrin. Stöd till energieffektivisering av flerbostadshus kan kompletteras med insatser för att fastighetsföretag och bostadsrättsföreningar ska kunna förbättra sin styrning av fastighetsbeståndets energianvändning på ett sätt som gör att de får förutsättningar att delta på stödtjänstmarknaden. Vidare omnämns den utredning om s.k. vita certifikat som den förra regeringen tillsatte men som den nuvarande regeringen avslutade i förtid. Motionärerna anser att arbetet med att ta fram ett förslag med denna inriktning bör återupptas.

I kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) riktas kritik mot energideklarationerna för byggnader. I anslutning till detta efterfrågar motionärerna i yrkande 98 ett tillkännagivande till regeringen om de fördelar som ytterligare energieffektivisering skulle medföra och om att EU bör anta ett energieffektiviseringsmål om 50 procent effektivare energianvändning till 2030.

Det snabbaste och billigaste sättet att frigöra el och göra mer plats i elnäten är att använda elen mer effektivt i industri och fastigheter framhålls det i kommittémotion 2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP). I motionen finns ett flertal förslag med koppling till energieffektivisering i byggnader, bostäder och lokaler. I yrkande 1 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande om att säkerställa långsiktighet i energianvändningen genom att ta fram en nationell

handlingsplan för energieffektivisering av byggnader, bostäder och lokaler. Motionärerna efterfrågar också – i yrkande 2 – ett tillkännagivande om att införa ett kortsiktigt mål om 10 procents energieffektivisering av Sveriges byggnadsbestånd. För att förenkla förvaltningen av flerbostadshus anser motionärerna att fastighetsägare bör få rätt att ta del av förbrukningsstatistik för all energi som levereras till fastigheten, inklusive hyresgästers förbrukning av uppvärmningsenergi, komfortkyla samt hushålls- och verksamhetsel på aggregerad nivå. Ett tillkännagivande med den inriktningen efterfrågas i yrkande 5. Under 2021 fanns ett bidrag för energieffektivisering av flerbostadshus som på kort tid betalades ut till ca 1 000 fastighetsägare, med fler på kö. Det nya stödet är nedbantat och kan enbart sökas för åtgärder i småhus. Motionärerna kräver ett långsiktigt statligt stöd för energieffektivisering som omfattar alla typer av bostäder och lokaler. I yrkande 6 begär de ett tillkännagivande om att införa ett nytt statligt energieffektiviseringsstöd som löper över en flerårsperiod. I yrkande 7 efterfrågar de ett tillkännagivande om att se till att alla typer av byggnader omfattas av ett statligt stöd för energieffektivisering. Motionärerna anser att staten ska betala 60 procent av utförda energieffektiviseringsåtgärder under minst en femårsperiod. Vidare anser de att det bör införas ett varaktigt system för omfattande energieffektiviseringar. Det kan vara en kvotplikt, ett auktionssystem eller liknande. I yrkande 8 finns en begäran om ett tillkännagivande med den inriktningen. Det är också motionärernas uppfattning att staten bör gå före när det gäller energieffektivisering, och de begär därför i yrkande 9 ett tillkännagivande till regeringen om att energieffektivisera statliga byggnader. Motionärerna framhåller också att effektstyrning, där man exempelvis kan planera uppvärmning, ventilation eller laddning av bilar till tillfällen när det behövs eller när elanvändningen i övrigt är låg, är en viktig del i att spara resurser. Här behövs en samlad planering med ett stort antal aktörer för att energin ska kunna styras dit den behövs. I yrkande 12 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande om att genomföra en samlad planering för fler ”smarta” byggnader, lokaler och parkeringar som kan bidra till effektstyrning av elanvändningen för att energin ska användas där, och när, den behövs. Vidare anser motionärerna att en viktig och relativt enkel åtgärd för att minska energianvändningen i en fastighet är energioptimering av fastighetens energisystem följt av en aktiv energiförvaltning där man håller koll på att uppvärmning, ventilation och varmvatten fungerar på bästa sätt i hela fastigheten. I yrkande 4 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande om att förenkla energiförvaltningen i flerbostadshus genom både informationsinsatser och enklare tillgång till stöd för driftoptimering. Staten behöver ta ansvar genom att gå före och energieffektivisera sina egna fastigheter. Därför vill motionärerna se ett belysningsprogram för statliga byggnader där sparad energi, rätt belysning vid rätt tillfälle, trygghet och minskade ljusföroreningar står i fokus. I yrkande 10 finns ett förslag om ett tillkännagivande med den inriktningen. Vidare anser motionärerna att myndigheter ska kräva gröna hyreskontrakt som innebär att den som äger fastigheten och den som hyr delar på kostnaden i de fall myndigheter hyr in sig i privatägda byggnader. Detta

medför att det ligger i bådass intresse att vidta energisparande åtgärder. I yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att ställa krav på gröna hyresavtal inom den offentliga förvaltningen där hyresvärden och den som hyr delar på energikostnaderna.

Även i kommittémotion 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) framhålls det att energieffektiviseringar är det snabbaste, billigaste och mest miljövänliga sättet att minska företagens och hushållens kostnader för och miljöpåverkan av energi. För att möjliggöra en snabb och hållbar omställning föreslår motionärerna ett stöd där staten under en period tar 60 procent av kostnaden för alla åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare. Ett förslag om ett tillkännagivande med den inriktningen återfinns i yrkande 19. För att trygga en långsiktig styrning anser motionärerna även att det bör införas ett system för omfattande energieffektiviseringar, och ett tillkännagivande om detta föreslås i yrkande 18. Det kan vara en kvotplikt, ett auktionssystem eller liknande. Ytterligare en åtgärd som lyfts fram är att stötta näringslivets arbete med energieffektivisering. Motionärerna anser att det s.k. Energisteget snarast bör återinföras för att stötta näringslivets arbete på detta område. Ett förslag om ett tillkännagivande om ett stöd till näringslivets energieffektiviseringar finns i yrkande 20. I likhet med det som föreslås i kommittémotion 2023/24:902 (MP) vill motionärerna i yrkande 27 att riksdagen genom ett tillkännagivande ska framföra till regeringen att fastighetsägare bör få rätt att ta del av förbrukningsstatistik för all energi som levereras till fastigheten, inklusive hyresgästers förbrukning av uppvärmningsenergi, komfortkyla samt hushålls- och verksamhetsel på aggregerad nivå. Detta skulle ytterligare underlätta effektiviseringsåtgärder i bostäder och lokaler.

Linus Lakso m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2023/24:2855 yrkande 10 ett tillkännagivande om att behålla och utveckla Sveriges energieffektiviseringsmål. Sveriges nationella mål för energieffektivisering ska, enligt motionärerna, utvecklas och vara minst lika ambitiöst som det åtagande Sverige har genom EU:s energieffektiviseringsdirektiv. Motionärerna begär där efter tre tillkännagivanden på temat energieffektivisering. I yrkande 11 efterfrågas ett tillkännagivande om att säkerställa långsiktighet i energianvändningen genom att ta fram en nationell handlingsplan för energieffektivisering av byggnader, bostäder och lokaler. I yrkande 12 efterfrågas ett tillkännagivande om att se till att alla typer av byggnader omfattas av ett statligt stöd för energieffektivisering. I yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om att energieffektivisera statliga byggnader.

Bakgrund och pågående arbete

Stöd till energieffektivisering av byggnader

Den 1 oktober 2021 infördes ett tidsbegränsat stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus. Syftet med stödet var att förbättra energiprestandan i befintliga flerbostadshus genom energieffektiviserande renoveringar. Stödet var sökbart t.o.m. den 31 december 2021, när det avvecklades.

Sedan juli 2023 finns ett bidrag för energieffektivisering av småhus som är el- eller gasuppvärmda. Syftet med stödet är att underlätta en snabb minskning av behovet av el och gas i småhus. Berättigad att söka stödet är den som stadigvarande bor i ett småhus.

EU:s energieffektiviseringsdirektiv

Energieffektiviseringsdirektivet (EED) trädde ursprungligen i kraft 2012, men har nyligen omarbetats. Direktivet fastställer en gemensam ram för att främja energieffektivitet inom EU och innehåller bl.a. EU-mål för minskad energianvändning samt bestämmelser som syftar till att undanröja hinder och marknadsmisslyckanden som hindrar effektivitet i tillförsel och användning av energi. Det finns krav på energieffektivitet och åtgärder inom samtliga delar av energisystemet, från energiomvandling via transmission och distribution till slutlig användning i alla sektorer.

I mars 2023 nådde det svenska rådsordförandeskapet en preliminär politisk överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet, och det reviderade energieffektiviseringsdirektivet antogs i juli 2023 och trädde i kraft den 10 oktober 2023. Bestämmelserna i direktivet ska vara införlivade i den svenska lagstiftningen senast den 11 oktober 2025.

Det omarbetade direktivet syftar till att höja medlemsländernas insatser för att minska den slutliga energianvändningen, spara energi och minska sårbarheten vid höga energipriser. Detta görs t.ex. genom höjda årliga nationella energisparkrav och skarpare krav för att minska energianvändningen.

Under våren 2024 har Energimyndigheten arbetat med två regeringsuppdrag om hur artiklarna 4–6 i EED kan genomföras i Sverige. Det handlar bl.a. om att beskriva hur Sveriges bidrag till EU:s mål för energieffektivisering till 2030 bör tas fram och om att föreslå ett vägledande nationellt bidrag (artikel 4). Artiklarna 5 och 6 handlar om den offentliga sektorns roll i energieffektiviseringen och om den roll denna sektors byggnader kan spela som förebild på detta område.

Direktivet om byggnaders energiprestanda

Den 15 december 2021 presenterade kommissionen ett förslag till revidering av direktivet om byggnaders energiprestanda. Förslaget är en del av genomförandet av den europeiska gröna given och följer upp delar av strategin för en renoveringsvåg för Europa. Syftet med förslaget är att förbättra byggnaders energiprestanda och minska utsläppen av växthusgaser från byggnader, med visionen att uppnå nollutsläpp från byggnadsbeståndet till 2050. Förslaget innehåller bl.a. krav på renovering av byggnader samt bestämmelser om solenergi, laddinfrastruktur, energiklassning, energideklarationer, gemensamma kontaktpunkter, renoveringspass, smarthetsindikatorer för byggnader samt finansiering och kompetensförsörjning.

I december 2023 nådde Europaparlamentet, rådet och kommissionen en preliminär överenskommelse i trepartsförhandlingarna. Överenskommelsen

innebär att den genomsnittliga energianvändningen i bostadsbeståndet ska minska med 16 procent till 2030 och 20–22 procent till 2035. Medlemsländerna får själva välja vilka styrmedel och åtgärder som ska användas för att uppnå nivåerna. För länder som kommit långt i omställningen till fossilfri energianvändning kommer det att vara möjligt att justera procentsatserna för att ta hänsyn till lokala förutsättningar. Förhandlingarna är inne i sitt slutskede och direktivförslaget väntas antas under våren 2024.

Energimyndigheten om effektiv användning av energi, effekt och resurser

I december 2023 avrapporterade Energimyndigheten ett regeringsuppdrag på temat effektiv energianvändning (ER 2024:03 Effektiv användning av energi, effekt och resurser – För att underlätta elektrifieringen). I rapporten redovisas bl.a. slutsatsen att potentialen att minska elanvändningen genom energieffektivisering är stor och att detta medför flera fördelar. Myndigheten pekar även på flera åtgärder som kan vidtas för att potentialen ska kunna tas till vara, men också på hinder för en sådan utveckling.

Interpellation om ökade insatser för energieffektivisering

I december 2023 besvarade statsrådet Ebba Busch en interpellation (ip. 2023/24:174) från Fredrik Olovsson (S) om ökade insatser för energieffektivisering. Interpellanten ville veta om statsrådet hade för avsikt att vidta ytterligare åtgärder för att nå det riksdagsbeslutade energieffektivitetsmålet och, om så är fallet, vilka åtgärder som då kan förväntas. I sitt svar anförde statsrådet bl.a. följande:

Mellan 2023 och 2025 satsar regeringen cirka 1,2 miljarder kronor på energieffektivitetsåtgärder för att framför allt minska småhusägares sårbarhet vid höga el- och gaspriser. I satsningen ingår både ett investeringsbidrag och informationsinsatser för att öka medvetenheten om vikten av att energieffektivisera.

Inom ramen för Fit for 55 har vi fått en revidering av direktivet om energieffektivitet. Den ska implementeras i svensk lagstiftning senast den 11 oktober 2025. Regeringen analyserar nu de förslag till lagändringar och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för genomförandet. Åtgärder för att genomföra EU:s energieffektiviseringslagstiftning kommer självklart även att påverka utvecklingen mot det nationella energieffektiviseringsmålet.

Gröna hyresavtal

I en av motionerna nämns s.k. gröna hyreskontrakt (dvs. det som vanligen betecknas gröna hyresavtal). Gröna hyresavtal är ett verktyg som kan användas när varken hyresgäst eller fastighetsägare ensam har full rådighet över fastighetens totala miljöpåverkan och där samverkan om dessa frågor är nyckeln. Branschorganisationen Fastighetsägarna Sverige har tillsammans med fastighetsföretag, myndigheter och organisationer inom fastighetsbranschen

tagit fram en s.k. grön bilaga för bl.a. kontors- och handelslokaler. Ett grönt hyresavtal skapas när en grön bilaga bifogas till Fastighetsägarnas lokalhyresavtal.

Tidigare riksdagsbehandling

När utskottet våren 2023 behandlade förslag i motioner som på olika sätt gällde energieffektivisering konstaterade utskottet inledningsvis att en effektiv användning av energi inte bara bidrar till att stärka Sveriges konkurrenskraft och till minskad klimat- och miljöpåverkan utan även minskar konsumenternas sårbarhet för höga energipriser (bet. 2022/23:NU17). Utskottet ställde sig positivt till att regeringen hade vidtagit åtgärder för energieffektivisering för perioden 2023–2025, en satsning som omfattar investeringsbidrag för konvertering av uppvärmningssystem och energieffektiviserande renovering av småhus. Utskottet redovisade också att Energimyndigheten tillsammans med berörda myndigheter och olika branscher bedriver ett arbete i syfte att formulera sektorsstrategier för energieffektivisering. Med hänvisning till detta ansåg utskottet att förslag som på olika sätt berörde energieffektivisering av småhus, flerbostadshus och industrin och inom näringslivet var tillgodosedda. Utskottet såg heller ingen anledning att vidta några åtgärder med anledning av förslag om en nationell plan för energibesparing och energieffektivisering och att fördubbla antalet kommunala energirådgivare. Ett kvotplikssystem (t.ex. s.k. vita certifikat) bedömde utskottet bli alltför administrativt betungande för aktörerna.

Utskottet påminde även om att det på EU-nivå vid tidpunkten pågick ett arbete dels med att revidera målen för 2030 inom energieffektiviseringsdirektivet (EED), dels med den s.k. REPowerEU-planen som bl.a. också inkluderar höjda energieffektiviseringsmål och ett meddelande om en energisparplan för EU. Utskottet avstyrkte samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis upprepa den uppfattning som det redovisade i avsnittet om energipolitikens inriktning tidigare i detta betänkande. Där framhöll utskottet att en effektiv energianvändning kan bidra till alla delar av det övergripande målet för energipolitiken som syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Att effektivisera användningen av energi, effekt och resurser eller att flytta användningen i tid är förhållandevis snabba sätt att minska och optimera energianvändningen. Om användningen av el kan effektiviseras blir utbyggnadsbehovet av elproduktion och elnät lägre liksom resursanvändningen och de negativa miljöeffekterna. Att minska effektoppar genom en effektivare energianvändning kan också bidra till att underlätta en snabb elektrifiering. Kartläggningar visar att det finns en betydande energieffektiviseringspotential inom alla samhällssektorer.

Utöver detta vill utskottet också referera till det som regeringen anför i propositionen om att Sveriges nuvarande mål för energieffektivisering bör ses över i syfte att tydligare främja en samhällsekonomiskt effektiv användning av energi och ett effektivt nyttjande av energisystemet som bidrar till den gröna omställningen. Dessutom anger regeringen att den nationella politiken för energieffektivisering behöver anpassas till de EU-direktiv som nyligen har omarbetats eller där omarbetning pågår. Det handlar främst om EU:s energi-effektiviseringsdirektiv (EED) och direktivet om byggnaders energiprestanda. EED innehåller bl.a. ett höjt energieffektiviseringsmål på EU-nivå och nya regler för medlemsländernas indikativa bidrag liksom höjda årliga energisparkrav på medlemsstatsnivå. Till grund för utformningen av den nya politiken på området ligger också den rapport från Energimyndigheten som presenterades i december 2023.

Sammantaget anser utskottet att det nu anförda talar för att det i dagsläget inte finns skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandena.

Därmed avstyrks dessa yrkanden.

Energigas

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om energigas som t.ex. biogas och vätgas. Utskottet hänvisar bl.a. till regeringens bedömning att metangas i form av bl.a. biogas kommer att fortsätta att spela en viktig roll för Sveriges energiförsörjning. Utskottet ser också positivt på de ansträngningar som görs för att ge biogasmarknaden långsiktigt stabila förutsättningar.

När det gäller vätgas hänvisar utskottet bl.a. till ett nyligen avrapporterat utredningsuppdrag om vätgas och vätgasinfrastruktur i det svenska energisystemet och till EU:s reviderade gasmarknadsdirektiv som väntas träda i kraft under innevarande år och där syftet är att öka användningen av förnybara och koldioxidsnåla gaser i energisystemet.

Jämför reservation 25 (S), 26 (V, C), 27 (MP), 28 (S, V), 29 (C) och 30 (MP).

Propositionen

Fossilgas och biogas

Regeringen gör bedömningen att metangas kommer att fortsätta att spela en viktig roll i Sveriges energiförsörjning. Biogas bör användas för att ersätta fossilgas (även kallad naturgas) i syfte att uppnå en fossilfri energigasförsörjning

i linje med klimatmålen och för att stärka den nationella försörjningstryggheten. Användning och produktion av biogas bör därför främjas.

Regeringen konstaterar att utbyggnaden av storskalig biogasproduktion för nätanslutning eller förvätskning i Sverige är i ett tidigt skede. En förutsättning för att utbyggnaden ska komma till stånd är att marknaden kan få stabila förutsättningar för de stödsystem som gäller för biogasen. I dag finns ett antal stödsystem på plats. I fråga om det viktigaste stödsystemet, skattebefrielse för användning av biogas, har kommissionens statsstödsgodkännande emellertid ogiltigförklarats enligt en dom i EU-domstolens första instans (Tribunalen) i december 2022 (den s.k. Landvärmedomen, mål T-626/20 Landwärme GmbH mot Europeiska kommissionen). Till följd av domen genomför kommissionen för närvarande en fördjupad granskning av stödet. Regeringen anger att den arbetar för att ge marknaden långsiktigt stabila förutsättningar i detta avseende.

Regeringen har sammanfört det tidigare stödet till produktion av gödselbaserad biogas med övriga produktionsstöd för biogas som hanteras av Energimyndigheten. I samband med det tillförde regeringen medel till Energimyndighetens anslag för biogasstöd i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 21 Energi).

Vätgas

När det gäller vätgas redovisar regeringen bedömningen att fossilfri vätgas kommer att utgöra en viktig del av Sveriges framtida energisystem, är en förutsättning för utfasning av fossila bränslen i industrin och kommer att vara viktig för att minska utsläppen från bl.a. tunga transporter. Svensk produktion av fossilfri vätgas förutsätter en stor utbyggnad av fossilfri elproduktion. Regelverk finns redan för att pröva vätgasledningar i Sverige, men andra regelverk och styrmedel behöver ses över och utvecklas i takt med att användningen av vätgas ökar i samhället. Regeringen bedömer därför att statliga insatser för vätgas bör vägledas av vissa principer.

Regeringen konstaterar att produktion av fossilfri vätgas kräver tillgång till stora mängder fossilfri el och att industrins vätgassatsningar kan öka Sveriges elbehov med 22–100 TWh till 2050 enligt Energimyndighetens scenarier (ER 2023:07). Både EU:s vätgasstrategi och Energimyndighetens förslag till nationell vätgasstrategi (ER 2021:34) lyfter därför fram att vätgas främst bör stödjas och användas där det saknas mer energi- och kostnadseffektiva lösningar, som direkt elektrifiering, för att minska koldioxidutsläppen.

Vidare anger regeringen att det svenska regelverket för rörledningar inte utgör ett hinder för utbyggnad av vätgasinfrastruktur, och regeringen bedömer därför att det i nuläget inte finns behov av att ändra i regelverket, men att det är viktigt att fortsätta att följa utvecklingen för att säkerställa att infrastrukturen för vätgas kan byggas ut på ett effektivt sätt. På EU-nivå förhandlas revideringar av de regelverk som styr gasmarknaden och syftet är bl.a. att inkludera vätgas och vätgasnet i regleringen fr.o.m. 2030-talet.

Regeringen gav i mars 2023 Energimyndigheten i uppdrag att samordna arbetet med vätgas i Sverige (KN2023/02715). Uppdraget pågår t.o.m. 2024 och regeringen anger i propositionen att ett mer permanent samordningsansvar bör övervägas.

Regeringen redovisar vidare att nedanstående principer ska styra utvecklingen på vätgasområdet:

- Användningen av fossilfri vätgas ska bidra till omställningen till fossilfria energisystem och industriprocesser.
- Vätgasanvändningen ska fokusera på samhällsekonomiskt nyttiga tillämpningar där mer resurs- och kostnadseffektiva alternativ saknas.
- Vätgasproduktionen ska integreras effektivt med el- och värmesystem och bidra till en trygg energiförsörjning i Sverige.
- Vätgasinfrastruktur ska byggas ut på ett sätt som underlättar klimatomställningen och värnar Sveriges konkurrenskraftiga energipriser.

Det anges också att dessa principer bör följas upp löpande så att de kan justeras utifrån förändrade förutsättningar och behov.

Motionerna

Biogas

Biogasen spelar en särskild roll för jordbruket, eftersom den kan vara en naturlig restprodukt av gödselhantering och har stor potential att driva transporter, traktorer och andra jordbruksmaskiner. Den kan också spela en viktig roll i omställningen till fossilfritt stål. Detta redovisas i partimotion 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C). Motionärerna begär i yrkande 31 ett tillkännagivande om att se över möjligheten att bygga ut stödet till biogasproduktion kraftigt. Här pekar motionärerna särskilt på det s.k. metanreduceringsstödet, där bränslet utvinns ur jordbrukets produkter.

Klimatutmaningen måste mötas genom att man ställer om energi- och transportsektorerna från fossila bränslen till förnybara, anför det i kommittémotion 2023/24:2628 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S). Motionärerna anser att biogas är en av komponenterna i denna omställning. Biogas som produceras av avfall eller gödsel har extremt god klimatprestanda eftersom produktionen dels minskar spontanrötning som släpper ut klimatskadlig metangas till atmosfären, dels ersätter fossila bränslen inom transportsektorn och industrin. Biogasproduktion kan enligt motionärerna således bidra till att stärka landsbygden, skapa nya arbetstillfällen och samtidigt värna klimatet. I yrkande 7 begär motionärerna ett tillkännagivande om att möjliggöra stöd till gödselgasproduktion bland Sveriges lantbrukare. I yrkande 8 efterfrågas ett tillkännagivande om behovet av att stärka biogasens ställning och att regeringen ska arbeta för att en skattebefrielse för biogas återinförs. Motionärerna säger sig vara djupt kritiska till regeringens passiva hantering av denna viktiga fråga.

I kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) lyfts biogas som betydelsefull i omställningen till ett fossilfritt samhälle. Motionärerna

anser att biogasen kan och bör användas inom fler tillämpningsområden och de fokuserar därför på att riva hinder för och stödja ökad såväl produktion som användning av biogas. I yrkande 75 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att se över möjligheten att utveckla gröngasprincipen i syfte att öka andelen biogas i de befintliga gasnäten, och i yrkande 76 efterfrågar de ett tillkännagivande om en handlingsplan för hur biogasanvändningen kan vidareutvecklas till fler användningsområden. För att därtill skapa trygghet för kommande biogasinvesteringar vill motionärerna anta ett produktionsmål om minst 10 TWh till 2030, i linje med Biogasmarknadsutredningens förslag. I yrkande 77 föreslår de därför ett tillkännagivande om ett produktionsmål för biogas, i syfte att möjliggöra mer långsiktiga förutsättningar för branschen. De anser också att Sverige bör vara drivande för att ändra statsstödsreglerna på EU-nivå så att anläggningar oberoende av storlek kan få stöd till biogasproduktion i Sverige och EU. Ett förslag om ett tillkännagivande med den inriktningen finns i yrkande 78.

Även om regeringen i propositionen anger en tydlig ambition att ersätta fossilgas med nationellt producerad biogas föreslås inget planeringsmål för biogasen och inte heller några åtgärder för att öka produktionen. Detta konstateras i kommittémotion 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. I yrkande 9 i denna del föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att planera för 10 TWh biogas till 2030. Detta anser de ligga i linje med vad industrin ser behov av.

Utän närmare motivering föreslår Ulrika Heie m.fl. (C) i kommittémotion 2023/24:2465 yrkande 95 ett tillkännagivande om att överväga att skyndsamt genomföra Biogasmarknadsutredningens (SOU 2019:63) andra stödpaket.

Produktion av biogas från gödsel lyfts fram i motion 2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD). Motionärerna konstaterar att gödselgasproduktion kan göra gårdar självförsörjande på el på ett klimatvänligt sätt, vilket de menar bidrar till konkurrenskraft och robusthet i livsmedelsproduktionen. I yrkande 27 begär motionärerna ett tillkännagivande om att staten bör stödja gödselgasproduktion även fortsättningsvis, och i yrkande 59 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör fortsätta att stödja gödselgasproduktionen inom lantbruket.

Vätgas och elektrobränslen

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) konstateras det att elbehovet till industrins utfasning av fossilt kol, i stor utsträckning kommer att gå till vätgas. Därför behövs även ett proaktivt arbete för den nya vätgasinfrastuktur som byggs upp. I yrkande 67 begär motionärerna ett tillkännagivande om en nationell strategi för satsningar på grön vätgas och andra förnybara elektrobränslen.

Nära kopplat till de stora investeringarna för en grön industriell revolution är ökad användning av vätgas i produktion och för lagring av energi, framhålls det i kommittémotion 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S). Motionärerna vill därför satsa på svensk produktion av vätgas. För att underlätta och

samordna detta arbete behöver Sverige en nationell plan för vätgasinfrastruktur, som samplaneras med infrastrukturen för el. I dag är ett privat företag stamnätsansvarigt på gassidan. När vätgasen kommer att spela en större roll är det enligt motionärerna rimligt att sådan infrastruktur ägs och drivs av det offentliga. I yrkande 18 begär motionärerna ett tillkännagivande om en nationell plan för vätgasinfrastruktur med en statlig systemoperatör för nätet.

Billig grön el ger fantastiska möjligheter att utveckla ett energisystem där energiresurser tas till vara för att skapa tillväxt och minska utsläppen. Denna hållning redovisas i kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C). Motionärerna framhåller vidare att vätgas och vätgasteknologi är en viktig del i ett sådant system. Vätgas är en energibärare med många tillämpningsområden eftersom den går att lagra och transportera och tillhandahåller energi. Genom att man lagrar förnybar el när det finns ett överskott kan den i ett nästa steg användas för att ersätta fossil energi inom industrin eller för tunga transporter. I yrkande 56 begär motionärerna ett tillkännagivande om att se över vätgasens potential att bidra till samhällsekonomiska fördelar såsom utsläppsminskningar såväl som att möjliggöra ett fossilfritt energisystem.

Linus Lakso m.fl. (MP) framhåller i kommittémotion 2023/24:1527 att Sverige har goda förutsättningar att producera elektrobränslen. För att snabba på utvecklingen föreslår de i yrkande 30 ett tillkännagivande om att införa ett introduktionsstöd för elektrobränslen och snabbt möjliggöra för elektrobränslen att delta i reduktionsplikten som en övergångslösning i väntan på en full elektrifiering av fordonsparken.

Sten Bergheden (M) konstaterar i motion 2023/24:627 att vätgastillverkningen och kunskapen om vätgas kan skapa nya arbetstillfällen och nya möjligheter i Mariestad, Skaraborg och övriga Sverige. Motionären begär i yrkande 1 ett tillkännagivande om att överväga möjligheten att göra Skaraborg till ett centrum för en ökad produktion, utveckling och användning av vätgas och i yrkande 2 ett tillkännagivande om att överväga möjligheten att starta ett utvecklingsprojekt med målet att driva tågen på Kinnekullebanan med vätgas.

I motion 2023/24:2240 av Sten Bergheden (M) konstateras att vätgas kan vara en särskilt viktig del av lösningen för att minska EU:s koldioxidutsläpp med minst 55 procent till 2030. Motionären pekar på att Sverige är på väg att realisera en storskalig produktion av vätgas. Samtidigt menar motionären att Sverige saknar tydlig lagstiftning om vätgas, vilket påverkar både utvecklingen av vätgasproduktion och distributionen negativt. Därför begär motionären i yrkande 1 ett tillkännagivande om att se över möjligheten att ge i uppdrag till Energimarknadsinspektionen att utforma en tydlig vätgasreglering. I yrkande 2 efterfrågas ett tillkännagivande om att om möjligt ge Energimyndigheten i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att det finns tillräckligt med el för vätgasproduktion.

Bakgrund och pågående arbete

Om vätgas i regeringens klimathandlingsplan

I skrivelsen Regeringens klimathandlingsplan (skr. 2023/24:59) anges att fossilfri vätgas kan väntas ha stor betydelse för industrins och energisystemets klimatomställning i Sverige och Europa. Vätgas kan användas för att tillhandahålla, transportera och lagra energi samt som råvara för framställning av industriprodukter och elektrobränslen. Vätgas har på kort tid blivit en central del av EU:s och många länders strategier för klimat- och energiomställning. I Sverige är vätgasen avgörande för industrins omställning, exempelvis för produktion av fossilfritt stål, och kan även användas för tillverkning av olika bränslen till flyg, sjöfart och långa och tunga vägtransporter samt för produktion av ammoniak och konstgödsel.

Energimyndigheten om vätgas och vätgasinfrastruktur i det svenska energisystemet

Den 26 mars 2024 presenterade Energimyndigheten rapporten Vätgas och vätgasinfrastruktur i det svenska energisystemet (ER 2024:07). Rapporten var en delredovisning av ett uppdrag att samordna arbetet med vätgas i Sverige som myndigheten fått av regeringen i mars 2023. Uppdraget innebär att Energimyndigheten ska samordna Sveriges arbete med vätgas, genom att verka för en nära och koordinerad samverkan, dialog och kunskapsspridning mellan statliga myndigheter och företag, branschorganisationer och andra offentliga aktörer inklusive regionerna och akademien. Uppdraget som helhet ska slutrapporteras senast den 1 december 2024. Det bör i sammanhanget även nämnas att regeringen i samband med att den gav uppdraget till Energimyndigheten slog fast att den genom uppdraget tar vidare majoriteten av de åtgärder som Energimyndigheten presenterade i november 2021 i ett förslag till svensk nationell strategi för vätgas, elektrobränslen och ammoniak (ER 2021:34).

Deluppdraget bestod i att utreda hur vätgasen och infrastrukturen för vätgas i Sverige kan utvecklas ur ett systemperspektiv. Myndigheten konstaterar bl.a. att en kartläggning av pågående initiativ visar att såväl användning som produktion av vätgas växer fram med koncentration till vissa regioner där flera industrier med behov av fossilfri vätgas ligger förhållandevis nära varandra. Där finns det möjlighet till samverkan och samutnyttjande av infrastruktur och andra resurser.

Vidare redovisas att de volymer vätgas som efterfrågas är så stora att det finns ekonomi i att producera vätgasen på flera olika platser och att transportera vätgasen via rörledningar till användarna. Utbyggnad av vätgasrörledningar kan avlasta elnätet och jämna ut toppar. En utbyggd ledningsinfrastruktur skulle, enligt myndigheten, även göra det möjligt för fler verksamheter att få tillgång till den framväxande vätgasmarknaden. Det skulle skapa bättre förutsättningar för både producenter av vätgas och ytterligare fossilfri industri att utveckla sina verksamheter. Enligt Energimyndigheten skulle det

också öppna för att tillföra ytterligare flexibilitet till elsystemet och för förstärkt energiberedskap.

Myndigheten konstaterar också att det saknas ett grundläggande regelverk och att frågan om statens roll när det gäller systemansvar och ägande av infrastrukturen på transmissionsnivå måste avgöras senast i samband med genomförandet av det s.k. gasmarknadspaketet (se vidare nedan). Energimyndigheten föreslår att en statlig offentlig utredning snarast tillsätts för att ta fram ett samlat förslag till reglering av vätgasmarknaden i Sverige. Energimyndigheten föreslår också att myndigheten får ett långsiktigt uppdrag efter 2024 att fungera som ett nationellt centrum för vätgas.

Tankinfrastruktur för vätgas

I juli 2022 gav regeringen Energimyndigheten och Trafikverket i uppdrag att ta fram ett handlingsprogram för laddinfrastruktur och tankinfrastruktur för vätgas (I2022/01562). Inom ramen för framtagandet av handlingsprogrammet skulle Energimyndigheten och Trafikverket göra en översyn av befintliga uppdrag, regelverk, statliga stöd, avdrag och krav i fråga om laddinfrastruktur och tankinfrastruktur för vätgas. Den del av uppdraget som gäller frågan om översyn av styrmedel redovisades den 1 februari 2023. Uppdraget slutredovisades den 1 november 2023.

Stöd till biogas

Det statliga biogasstödet ska främja en ökad produktion av biogas och minska metangasutsläppen från jordbruket.

I mitten av februari 2024 redovisade Energimyndigheten att den hade beviljat 196 ansökningar om produktionsstöd för biogas. En förskottsutbetalning av stöd för 2024 om 680 miljoner kronor har gjorts för en total volym på 2,34 TWh. Nytt för 2024 är att även biogas som produceras av stallgödsel ingår i produktionsstödet. Detta stöd hanterades tidigare av Jordbruksverket och finansierades inom ramen för statsbudgetens utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

EU:s gasmarknadspaket

I december 2021 presenterade kommissionen ett förslag till revidering av direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och förordningen om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten, det s.k. gasmarknadspaketet (COM (2021) 803 och COM (2021) 804). Det övergripande syftet med revideringen är att öka användningen av förnybara och koldioxid-snåla gaser i energisystemet samtidigt som användningen av naturgas ska minska för att EU ska uppnå klimatneutralitet 2050. Rådet nådde en allmän riktlinje den 28 mars 2023, och en politisk överenskommelse om direktivet nåddes den 27 november 2023 och om förordningen den 8 december samma år. Gasmarknadspaketet är dock ännu inte antaget i alla instanser och ska under våren 2024 upp för beslut i EU-parlamentet och därefter i Europiska rådet. Det

är inte klart när reglerna för naturgas ska vara genomförda, men troligen inom två år räknat från sommaren 2024. För biogas och vätgas gäller andra tidsfrister.

Även om paketet inte är slutligt beslutat fick Energimarknadsinspektionen i december 2023 i uppdrag av regeringen att bedöma vilka åtgärder som krävs för att införa EU:s gasmarknadsdirektiv och gasmarknadsförordning i svensk lagstiftning. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 27 juni 2025.

Trafikutskottet om vätgasdrift inom järnvägen

Med anledning av att vätgasdrift inom järnvägen tas upp i en av motionerna kan det nämnas att trafikutskottet har tagit fram en rapport om fossilfria drivmedel för att minska transportsektorns klimatpåverkan (2017/18:RFR13). Av rapporten framgår att vätgas har en låg energidensitet per volymenhet och tar stor plats vid transport.

I ett betänkande om järnvägstrafik som riksdagen beslutade om i början av februari 2024 redovisade trafikutskottet att möjligheterna att ställa om dieseldrivna godståg till vätgasdrift undersöks liksom att använda vätgasdrivna tåg för transport av vätgas från produktionsanläggningar till slutanvändare inom industrin (bet. 2023/24:TU6). Vätgasteknologin ses som ett alternativ till de dieseldrivna tågen. Exempelvis utreder Inlandsbanan möjligheterna att rusta upp och bygga om tågen som går på icke elektrifierad järnväg till vätgasdrift. I utredningen tittar Statkraft och Inlandsbanan på lämpliga placeringar av vätgastankstationer längs banan samt olika alternativ för vätgastillförsel till tankstationerna.

I sitt ställningstagande konstaterade trafikutskottet att järnvägen står för en mycket begränsad del av transportsektorns utsläpp av växthusgaser. Det är dock givetvis angeläget att komma till rätta även med järnvägstrafikens utsläpp. Trafikutskottet ser därför mycket positivt på de insatser som görs inom detta område, inte minst när det gäller vätgasdrivna tåg. Trafikutskottet välkomnar bl.a. Energimyndighetens uppdrag att utforma förslag till en nationell vätgasstrategi och vill även uppmärksamma att det i Sverige redan pågår arbete med att ersätta diesel med vätgasdrift på sträckor som inte är elektrifierade.

Interpellationer om biogasens skattebefrielse

I februari 2024 besvarade statsrådet Elisabeth Svantesson en interpellation (ip. 2023/24:455) från Johan Löfstrand (S) om hur ministern och regeringen arbetar med frågan om skattebefrielse för biogasen, och när ministern tror att frågan kommer att vara hanterad. I en annan interpellation hade Peder Björk (S) frågat ministern om regeringen avser att aktivt medverka i den påbörjade granskningen med avsikt att säkerställa skattebefrielse för biogas i Sverige (ip. 2023/24:426). I interpellationsdebatten anförde statsrådet följande:

Frågorna är ställda mot bakgrund av att tribunalen, som är EU-domstolens första instans, i december 2022 ogiltigförklarade Sveriges godkännanden

för skattebefrielse. Motiveringen var att Europeiska kommissionen i beslutsprocessen borde ha inlett ett s.k. formellt granskningsförfarande. Detta medförde att Skatteverket i mars 2023 meddelade att skattebefrielse för tillfället inte kan medges.

Regeringen verkar för att skattebefrielsen ska godkännas så snart som möjligt. Kommissionen har tagit alldeles för lång tid på sig. Regeringen har fört en aktiv dialog med kommissionen för att den ska påbörja sin granskning, och jag är glad att den nu äntligen har gjort det. Det innebär bl.a. att Sverige har ombetts att inkomma med kommentarer för att hjälpa kommissionen att göra en slutlig bedömning. Självklart kommer vi att medverka aktivt i granskningen. Regeringens utgångspunkt i granskningen är att skattebefrielsen ska godkännas på nytt och att frågan om återkrav av skattebeloppen inte blir aktuell.

Energiforsk om vätgasens roll i energi- och klimatomställningen

Energiforsk driver ett forskningsprogram om vätgasens roll i energi- och klimatomställningen. Målet med programmet är att öka kunskapen om vätgasens roll i energi- och klimatomställningen. Det gör man bl.a. genom att öka kunskapen om vätgasteknik, om dess ekonomiska förutsättningar för varierande användningsområden inom olika sektorer och om dess roll från ett systemperspektiv.

En betydande del av arbetet inom programmet handlar om att analysera hur vätgas kan användas inom energisystemet för att skapa synergieffekter tillsammans med systemets olika sektorer. Programmet agerar också som en neutral dialogplattform mellan näringsliv, forskning och politik för att komma fram till hur vätgas bäst införs i samhället.

Inom ramen för programmet redovisade två forskare i slutet av april 2024 en studie av vätgasens potential i en svensk kontext (2024:1011 The Potential of Hydrogen in a Swedish Context). I studien dras bl.a. den övergripande slutsatsen att Sverige har många resurser och förutsättningar jämfört med andra länder som gör att det vore fördelaktigt att se vätgas och elektrobränslen som en viktig del av omställningen. De främsta utmaningarna för storskalig användning av vätgas i Sverige anges vara brist på infrastruktur för transmission och distribution av vätgas, t.ex. via gasledningar, och otillräcklig kapacitet för elförsörjning på vissa platser. För att möjliggöra marknadens tillväxt betonas också behovet av tydligare politiska incitament och förbättrad infrastruktur. Trots utmaningarna är potentialen stor för vätgasproduktion med liten klimatpåverkan tack vare Sveriges fördelaktiga mix av energikällor jämfört med många andra europeiska länder. Mot den bakgrunden pekar rapporten på att Sverige i framtiden kan bli en nettoexportör av vätgas.

Gröngasprincipen

Den s.k. gröngasprincipen omnämns i en av motionerna. Denna skattefördelningsprincip syftar, enkelt uttryckt, på möjligheten att samdistribuera fossilgas och biogas i rörledning på ett rationellt sätt utan att skatt betalas för den fysiskt levererade gassammansättningen. Gröngasprincipen gör det möjligt för en biogasproducent att sluta avtal om leverans med en förbrukare om 100

procent biogas – inklusive de skatterättsliga fördelar detta tidigare gav – även om förbrukaren i praktiken får en blandning av bio- och naturgas.

Biogas som omfattas av gröngasprincipen klassas dessutom som hållbar enligt lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och biobränslen, förutsatt att biogasen uppfyller hållbarhetskriterierna.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2023 tog utskottet ställning till motioner som innehöll yrkanden om såväl biogas som vätgas (bet. 2022/23:NU17). I fråga om vätgas nämnde utskottet det förslag till vätgasstrategi som Energimyndigheten hade presenterat i november 2021 och det samordningsuppdrag som myndigheten därefter fått i mars 2023. Vidare påminde utskottet om det s.k. gasmarknadspaket som kommissionen presenterat i december 2021 och som bl.a. syftar till att minska användningen av naturgas för att uppnå klimatmål. Utöver detta nämnde utskottet också den satsning som pågår inom ramen för det s.k. Industriklivet på ett underjordiskt vätgaslager i pilotskala i anslutning till det s.k. Hybritprojektet. Ett förslag om ett vätgascentrum i Skaraborg och om ett utvecklingsprojekt om vätgas på Kinnekullebanan avstyrktes av utskottet med hänvisning till att riksdagen inte bör uttala sig om geografiskt avgränsade projekt och till att motsvarande förslag har avstyrkts av utskottet vid flera tidigare tillfällen.

Sammanfattningsvis konstaterade utskottet att det vid den aktuella tidpunkten pågick ett intensivt arbete med frågor om vätgas, både på EU-nivå och i Sverige, och att motionerna därför kunde avstyrkas i de berörda delarna.

När det gäller förslag som gällde biogas – varav flera vara likalydande med eller snarlika de som är aktuella i detta betänkande – anförde utskottet bl.a. följande:

Utskottet är i grunden positivt till fortsatt och om möjligt även ökad produktion och användning av biogas i Sverige. Såväl produktionen som användningen av biogas bidrar till flera olika samhällsnyttor. Den s.k. Biogasmarknadsutredningen, som redovisade sitt uppdrag i december 2019, syftade bl.a. till att stärka den svenskproducerade biogasens konkurrenskraft i förhållande till sådan importerad biogas som har fått del av statliga subventioner i både produktions- och användarledet. Utredningens förslag utmynnade bl.a. i att regeringen föreslog en satsning på ett stöd till svensk biogasproduktion som innebar förbättrade förutsättningar för den svenska biogasproduktionen. Biogasmarknadsutredningen lämnade ytterligare förslag, bl.a. om särskilda premier för förvätskning och uppgradering av biogas, samt uppmärksammade att det på sikt även behövs finansiella stöd. Därtill pekade utredningen på att det kan finnas skäl att rikta stöd till biogasproduktion som använder sig av annan teknik än rötning, exempelvis förgasning. Utskottet vill påminna om att förslagen i dessa delar endast är översiktligt beskrivna och behöver utredas ytterligare. Med hänvisning till detta ser utskottet det som mindre lämpligt att riksdagen uttalar stöd för ett genomförande av de förslag som Biogasmarknadsutredningen har presenterat i linje med vad som föreslås i motionsyrkandena.

När det gäller yrkanden om den s.k. gröngasprincipen finner utskottet att det i motionerna inte närmare motiveras på vilket sätt den bör utvecklas.

Gröngasprincipen är en skattemässig konstruktion som på ett administrativt sätt underlättar samdistribution i rörledning av skattepliktig naturgas och skattebefriad biogas. Som framgår ovan kan biogasanläggningar och tankstationer för biogas även få investeringsstöd från det s.k. Klimatklivet, och investeringar som syftar till att minska industrins utsläpp av växthusgaser kan få stöd inom ramen för det s.k. Industriklivet. Utöver det kan nämnas att Energimyndigheten under perioden 2018–2022 utlyste medel för etablering av ett innovationskluster för flytande biogas. Syftet var att främja omställningen till fossilfrihet för tunga transporter.

Sammantaget kan utskottet konstatera att såväl produktion som användning av biogas stimuleras på olika sätt. Med hänvisning till det som anförts ovan anser utskottet att motionerna kan avstyrkas.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker

- Biogas,
- Vätgas och elektrobränslen.

Biogas

I likhet med vad utskottet anförde när det behandlade motioner om biogas våren 2023 är inställningen alltså i grunden positiv till fortsatt och om möjligt även ökad produktion och användning av biogas i Sverige. Biogasen har en särskild fördel eftersom den bidrar till flera olika samhällsnyttor såväl i produktionen som i användarledet. Att ta hand om biogas minskar utsläppen av den kraftfulla växthusgasen metan från gödsel och annat biologiskt nedbrytbart avfall och den kan med fördel användas för att ersätta fossilgas (även kallad naturgas) eller andra fossila bränslen som drivmedel och i industriella processer, vilket på ett positivt sätt bidrar till möjligheterna att uppfylla klimatmålen. Produktion av förnybar eller fossilfri energi inom landets gränser är också eftersträfvansvärt eftersom det bidrar till att stärka Sveriges nationella energiförsörjningstrygghet och minskar beroendet av import av fossila energibärare som olja och naturgas.

Därför välkomnar utskottet att regeringen gör bedömningen att metangas kommer att fortsätta att spela en viktig roll för Sveriges energiförsörjning. Utskottet ser också positivt på de ansträngningar som görs för att ge biogasmarknaden långsiktigt stabila förutsättningar, bl.a. genom att verka för att återställa den skattebefrielse som biogasanvändare tidigare åtnjöt, men som ogiltigförklarades efter en EU-dom. Utskottet delar inte den uppfattning som framkommer i en av motionerna med innebörden att regeringen har agerat passivt i denna fråga. Utskottet menar, i likhet med regeringen, att en förutsättning för en utbyggnad av storskalig biogasproduktion för nätanslutning (som kräver att gasen uppgraderas) eller förvätskning är att marknaden kan få stabila villkor för de stödsystem som gäller för biogasen. Om och hur biogasen kan

beskattas framgent – eller snarare befrias från skatt – är ett sådant grundläggande villkor som utskottet förutsätter att regeringen är mycket angelägen om att klarlägga.

När det gäller stöd till biogasproduktion kan utskottet konstatera att det numera finns ett samlat produktionsstöd för biogas och att anslagen för detta stöd har utökats under de senaste åren. Detta ligger i linje med vad den s.k. Biogasmarknadsutredningen föreslog 2019. Utredningen föreslog även extra stöd för uppgradering och förvätskning av biogas, liksom på sikt även stöd genom fördelaktiga krediter och garantier samt stöd till andra produktionstekniker än rötning, t.ex. förgasning av biomassa. Utredningens förslag är i dessa delar mer översiktligt beskrivna och behöver utredas ytterligare, inte minst i ljuset av teknikutvecklingen under de senaste åren, statsstödsreglernas anpassningar, begränsningar i naturgasleveranserna från Ryssland till flera EU-länder och det ökande intresset för vätgas som energibärare. Med hänvisning till detta ser utskottet det som mindre lämpligt att – i linje med vad som föreslås i en motion – riksdagen uttalar ett oreserverat stöd för att genomföra de återstående förslag som Biogasmarknadsutredningen presenterade för nästan fem år sedan. Detta inkluderar utredningens förslag om ett produktionsmål för biogas som nämns i en av motionerna.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Vätgas och elektrobränslen

Under de senaste åren har vätgas fått allt större uppmärksamhet som energibärare och som insatsråvara i industrin, i det senare fallet inte minst som ersättning för klimatskadligt kol som reduktionsmedel inom stålindustrin. Vätgas kan också användas som drivmedel och då med fördel inom de delar av transportsektorn där direkt elektrifiering är mindre ändamålsenlig.

Utskottet kan konstatera att regeringen i propositionen också pekar på vätgasens roll i det framtida svenska energisystemet, både som lagringsmedium i anslutning till väderberoende förnybar kraftproduktion och för att vätgasframställning kräver betydande mängder el.

Utskottet kan konstatera att EU har en vätgasstrategi och att Energimyndigheten har utarbetat ett förslag till en nationell vätgasstrategi (ER 2021:34). Utskottet vill även påminna om att Energimyndigheten har i uppdrag av regeringen att samordna arbetet med vätgas i Sverige och att myndigheten så sent som i mars 2024 presenterade en rapport om vätgas och vätgasinфраstruktur i det svenska energisystemet, i vilken flera viktiga utmaningar för vätgasutvecklingen lyfts fram, däribland behovet av en utredning med uppgift att ta fram ett samlat förslag till reglering av vätgasmarknaden i Sverige. En sådan reglering kommer också att behövas som en följd av den revidering av EU:s gasmarknadsdirektiv som väntas träda i kraft under innevarande år. Syftet med revideringen är att öka användningen av förnybara och koldioxidsnåla gaser i energisystemet samtidigt som användningen av naturgas ska minska för att EU ska uppnå klimatneutralitet 2050.

Utskottet vill här även nämna att Energimyndighetens samordningsuppdrag på vätgasområdet innefattar huvuddelen av de åtgärder som myndigheten lyfte fram i sitt förslag till svensk nationell strategi för vätgas, elektrobränslen och ammoniak från 2021. Förslaget till strategi kan därmed anses ha omsatts i nödvändig konkret handling, och behovet av en övergripande strategi förefaller därför enligt utskottets uppfattning vara mindre påtagligt.

Vidare bör det nämnas att regeringen i propositionen redovisar ett antal principer som den anser bör vägleda utvecklingen på vätgasområdet. Utskottet har inget att invända mot dessa principer och konstaterar samtidigt att regeringen anger att de bör följas upp löpande så att de kan justeras utifrån förändrade förutsättningar och behov. Utskottet välkomnar denna ambition eftersom området är under stark utveckling.

Utskottet vill även nämna den studie som nyligen har presenterats inom ramen för Energiforsks program om vätgasens roll i energi- och klimatomställningen och slutsatsen att potentialen för vätgasproduktion med liten klimatpåverkan är stor i Sverige tack vare en fördelaktig mix av energikällor jämfört med många andra europeiska länder.

När det avslutningsvis gäller vätgasdrift av järnvägstrafik som tas upp i en av motionerna hänvisar utskottet till det som trafikutskottet har uttalat, nämligen att järnvägen står för en mycket begränsad del av transportsektorns utsläpp av växthusgaser, men att trafikutskottet trots detta säger sig se mycket positivt på de insatser som görs inom detta område, inte minst när det gäller vätgasdrivna tåg. Utskottet har ingen annan uppfattning i frågan.

Med hänvisning till det anförda kan utskottet konstatera att det pågår många viktiga aktiviteter på vätgasområdet och att det saknas skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av de förslag som behandlas i detta avsnitt.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Torv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om torv. Utskottet hänvisar bl.a. till torvens mycket begränsade betydelse i den svenska energimixen. Samtidigt noterar utskottet att torvens roll som potentiellt beredskapsbränsle har fått ökad uppmärksamhet efter den ryska invasionen av Ukraina och att Energimyndigheten har i uppdrag att analysera förutsättningarna för att stärka energiberedskapen i samhället.

Jämför reservation 31 (SD) och 32 (V, MP).

Propositionen

Storskalig användning av energitorv utvecklades i början av 1980-talet som ett svar på tidigare års oljekris. Användningen av torv för energiändamål har

på senare år minskat kraftigt och utgjorde 2022 0,3 TWh i fjärr- och kraftvärmeproduktion, jämfört med 1,8 TWh 2018 och 4 TWh 2010. Minskningen beror bl.a. på ökade priser på utsläppsrätter och minskade intäkter från elcertifikatssystemet när torv används för elproduktion.

I propositionen konstaterar regeringen att torv kan bidra till försörjningstrygghet även om användningen i dag är låg.

Motionerna

Som energikälla är torven både fossilfri och förnybar. Detta konstateras i kommittémotion 2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD). Om energitorven tillåts försvinna som energislag mister Sverige enligt motionärerna ett lagringsbart, närproducerat och förnybart biomaterial för energiproduktion som dessutom kan vara av oerhörd vikt vid kris och beredskap. I yrkande 4 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande om att konsekvenserna av Ukrainakrisen för svensk energiförsörjning och energisäkerhet i förhållande till möjligheten att säkerställa och öka nyttjandet av energitorv bör utredas skyndsamt. Motionärerna ser det som särskilt bekymmersamt ur beredskaps-synvinkel att energitorvanvändningen minskar oroande snabbt samtidigt som energiberoendet ökar. Tillgången på energi vid olika slags kriser kommer att vara avgörande för samhällets motståndskraft. Därför är det enligt motionärernas uppfattning oerhört viktigt att utreda vad som behövs i form av utrustning för att torven ska kunna fylla sin potentiella roll som beredskapsbränsle. Av det skälet begär motionärerna i yrkande 15 ett tillkännagivande om torvens roll som beredskapsbränsle.

Även i kommittémotion 2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD) lyfts torv för energiproduktionsändamål fram. Motionärerna konstaterar att torven är ett inhemskt långsamt förnybart bränsle eftersom den nybildas kontinuerligt. Vidare slår motionärerna fast att torv klassas som förnybar i Sverige när den används för kraftproduktion och då är berättigad till elcertifikat, men att den vid värmeproduktion omfattas av handel med utsläppsrätter och att EU då klassar torven som fossil. Motionärerna anser att regeringen bör verka inom EU för att torven ska klassas som förnybar och begär därför i yrkande 5 ett tillkännagivande med den inriktningen. Vidare anser motionärerna att torven kan skapa arbetstillfällen på de platser där det går att skörda torv och skulle kunna utgöra en sysselsättningsfaktor på landsbygden. I yrkande 6 begär de ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för ett ökat skördande av torv på påverkad torvmark.

I kommittémotion 2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) framförs att uppvärmningssektorn behöver bli helt fossilfri för att nå miljömålet om begränsad klimatpåverkan, och då måste även torven fasas ut helt. Eftersom torv tar extremt lång tid att återskapa i naturen är den enligt motionärerna inte att betrakta som förnybar och bör således klassas som ett fossilt bränsle. I yrkande 67 begär motionärerna därför ett tillkännagivande om att klassa torv som ett

fossilt bränsle och avveckla brytning och användning av torv för energiproduktion. Ett likalydande förslag till tillkännagivande finns också i kommitémotion 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 3.

Bakgrund och pågående arbete

Torvutvinning och torvanvändning för energiproduktion

Omkring 15 procent av Sverige är täckt av torvmark. Denna mark används i begränsad omfattning för att utvinna energitorv, som under vissa perioder har spelat en viktig roll i energiförsörjningen. Mest energitorv producerades under slutet av 1980-talet och under 1990-talet, med en topp 1994. På senare år har fokus dock skiftat från energitorv till odlingstorv, vilken numera utgör den större delen av torvuttaget. Enligt Statistiska centralbyrån svarar torven för ca 0,3 procent av den totala energiproduktionen i Sverige. Av Energimyndighetens förslag till fjärrvärme- och kraftvärmestrategi som presenterades i december 2023 framgår det att det 2002 fanns 35 anläggningar som helt eller delvis var konstruerade och typgodkända för torvförbränning. Numera är endast 12 av dessa kvar och i samtliga dessa bränns torven tillsammans med andra biobränslen. Torven anses ha vissa egenskaper som gynnar förbränningsprocessen och som till viss del förklarar att den alljämt används i kraft- och värmeproduktionen.

Enligt en konsultrapport som Energimyndigheten refererar till i sitt förslag till fjärrvärme- och kraftvärmestrategi är användningen av energitorv på väg att upphöra i Sverige, bl.a. som en följd av höga priser på utsläppsätter, högt ställda miljöambitioner och komplexa tillståndprocesser. I samma rapport slås det även fast att Sverige har haft maskiner, infrastruktur och personalkompetens att utvinna, transportera och förbränna torv i samband med fjärr- och kraftvärmeproduktion. Kunskap och förmåga finns fortfarande kvar på enstaka anläggningar och företag, men vid ett ökat behov av att utvinna och använda energitorv bedöms både kunskap, kapacitet och maskinpark utgöra en flaskhals.

Bestämmelser om torvutvinning

Sedan den 1 januari 2017 gäller samma regelverk för utvinning av energitorv som för utvinning av odlingstorv enligt miljöbalken. Tidigare särregler för energitorv, som definierades i den s.k. torvlagen, upphörde vid denna tidpunkt. Numera krävs tillstånd för torvutvinning enligt enhetliga kriterier, där det läggs särskild vikt vid miljöbedömningar och skydd av områden med höga naturvärden.

Återvätning av våtmarker

I det här sammanhanget kan den satsning nämnas som regeringen gör på att anlägga nya eller återvätta tidigare utdikade våtmarker (inte sällan sådana med

ett betydande torvlager). Syftet med detta är bl.a. att minska avgången av växthusgaser från nedbrytningen av den torrlagda torven, att stärka den biologiska mångfalden och att minska övergödningen.

Regeringens pågående och permanenta våtmarkssatsning omfattar 1 365 miljoner kronor under 2024–2026. Därutöver finns stöd i den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken för våtmarksanläggning och skötsel.

Torv som beredskapsbränsle

I Energimyndighetens ovannämnda förslag till fjärrvärme- och kraftvärme-strategi berörs även frågor om torvens roll som beredskapsbränsle. Myndigheten konstaterar att bränsleberedskapen bör bestå av en kombination av ökad produktionsförmåga av inhemska bränslen och av beredskapslager av inhemska bränslen som är tillgängliga med mycket kort varsel. Energimyndigheten bedömer primärt att rundved och torv är de två bränslen som i första hand är lämpliga för beredskapslagring.

Energimyndigheten har därefter fått i uppdrag av regeringen att analysera förutsättningarna för att stärka energiberedskapen i samhället och ge förslag på hur sådana åtgärder kan utformas och genomföras. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 mars 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2023 tog utskottet senast ställning till motionsyrkanden om torv med koppling till frågor om energiutvinning (bet. 2022/23:NU17). Flera av dessa var identiska med de som är aktuella i detta betänkande. Utskottet avstyrkte motionerna med följande argumentation:

Torv spelar en mindre roll i det svenska energisystemet. Användningen av fossila bränslen inom värmesektorn är begränsad, och torv är en marginell företeelse inom ramen för elcertifikatssystemet. Med hänvisning till det förhållandevis begränsade intresset för att utvinna torv för energiändamål och den relativt strikta miljölagstiftningen är det enligt utskottets uppfattning inte nödvändigt för riksdagen att agera för att åstadkomma en utfasning av torvutvinning så som föreslås i motionerna. Utskottet är inte heller berett att tillstyrka förslag om att regeringen ska verka för att torv ska klassas som förnybar i EU, för en utökad utvinning av torv för energiändamål och för torv som beredskapsbränsle. När det gäller torv som fossilt eller förnybart bränsle anser sig utskottet inte ha tillräcklig grund för att uttala sig i frågan. Utskottet noterar även att regeringen i budgetpropositionen för 2023 avsatte medel för en satsning på återvätning av dikade torvmarker. Rätt genomfört är detta en mycket kostnadseffektiv klimatåtgärd. Våtmarker har betydelse för arbetet med klimatet, den biologiska mångfalden, övergödning och landskapets motståndskraft.

Utskottets ställningstagande

Torvfrågor liknande de nu aktuella har behandlats av utskottet vid åtskilliga tidigare tillfällen, även om fokus på torv som beredskapsbränsle har ökat i ljuset av den ryska invasionen av Ukraina och den osäkerhet om den framtida energiförsörjningssituationen som detta brutala angrepp har medfört. Liksom tidigare kan utskottet dock konstatera att torven i dagsläget har en mycket begränsad betydelse i den svenska energimixen. Samtidigt är utskottet medvetet om utmaningarna som rör torvens långa återskapandecykel och de dikade torvmarkernas betydande utsläpp av växthusgaser och därmed negativa påverkan på klimatet. Utskottet ser positivt på de satsningar som görs på att återväta dikade torvmarker för att begränsa denna negativa påverkan.

Ett annat sätt att begränsa de klimatskadliga konsekvenserna från de dikade torvmarkerna är att skörda den torrlagda torven och förbränna den för att utvinna energi. Här är utskottet emellertid tveksamt till att detta är ett lämpligt handlingsalternativ under normala energiförsörjningsförhållanden både av naturvårdsskäl och för att efterfrågan på energitorv bedöms vara begränsad. Utskottet är även medvetet om att efterfrågan till viss del påverkas av hur energitorven klassas inom ramen för EU:s utsläppshandelssystem men är i detta sammanhang inte berett att föreslå riksdagen att uppmana regeringen att förorda några justeringar på detta område. Sådana förslag bör hanteras samlat inom ramen för det svenska klimatarbetet, och närbesläktade förslag kommer för övrigt att behandlas av riksdagen i samband med att den behandlar regeringens klimathandlingsplan senare i vår.

Däremot delar utskottet några av motionärernas uppfattning att torven kan fylla en viktig funktion som ett inhemskt bränslealternativ under mer ansträngda förhållanden, exempelvis under perioder av höjd beredskap. Torven kan bidra till energisäkerhet och har potential att fungera som ett lagringsbart beredskapsbränsle. Detta lyftes även fram av Energimyndigheten så sent som i december 2023 och myndigheten har därefter fått i uppdrag av regeringen att analysera förutsättningarna för att stärka energiberedskapen i samhället och ge förslag på hur sådana åtgärder kan utformas och genomföras. Utskottet förutsätter att frågor om tänkbara beredskapsbränslen, inklusive torv, då kan komma att beröras.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Fossila bränslen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som på olika sätt gäller utfasning av fossila bränslen. Utskottet pekar på elektrifiering som ett viktigt medel för att kunna fasa ut de fossila bränslena, men också på att utfasningen behöver ske i en takt som är samhällsekonomiskt hållbar och med beaktande av hushållens ekonomi och företagens konkurrensförmåga.

Jämför reservation 33 (V, C) och 34 (MP).

Propositionen

I propositionen konstaterar regeringen att en förutsättning för att klimatarbetet ska lyckas är att kol, olja och gas fاسas ut som bränslen såväl som råvara. Det innebär en stor förändring av energisystemen. Sveriges el- och värmeförsörjning är i huvudsak fossilfri, men drivmedlen är fortfarande till stor del baserade på olja. Bränslen till transporter och arbetsmaskiner stod 2022 för cirka en tredjedel av Sveriges territoriella utsläpp av växthusgaser. Vidare anger regeringen att en långtgående elektrifiering av industrin och transportsektorn är nödvändig för att fasa ut kolet, oljan och fossilgasen.

Regeringen konstaterar också att en god tillgång till kostnadseffektiva biobränslen och ett väl utvecklat fjärrvärmennät är viktiga anledningar till Sveriges låga användning av fossila bränslen, särskilt i el- och värmeproduktionen. För att minska utsläppen av växthusgaser från fjärrvärmeproduktionen bör dock utsorteringen av plastavfall från restavfall öka så att den fossila delen i avfallsförbränningen kan minska. Fossila utsläpp från energiåtervinning härör till ca 90 procent från förbränning av plast. Regeringen ser starka synergier mellan att öka materialåtervinningen och minska utsläppen i energisektorn.

Regeringen anger också att utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter behöver vara i princip noll senast 2045 för att Sverige ska kunna nå det långsiktiga klimatmålet. Det bör i huvudsak ske genom en elektrifiering av transportsektorn, men även genom ökad användning av fossilfria drivmedel och ökad transporteffektivitet. Regeringen avser mot bakgrund av detta att arbeta för en successiv utfasning av fossil bensin och diesel. Samtidigt anger den att det är viktigt att politiken för inblandning av hållbara fossilfria bränslen utgår från det tuffa ekonomiska läge som hushållen och företagen står inför.

Motionerna

För att bli kvitt beroendet av fossila bränslen behöver det satsas massivt på förnybar energi och på att elektrifiera stora delar av samhället. Detta synsätt redovisas i Miljöpartiets partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. Motionärerna föreslår en omställningslag för alla fossila processer i Sverige som

syftar till att fasa ut kol, olja och fossilgas till 2030. Ett förslag om ett tillkännagivande med den inriktningen finns i yrkande 58. Vidare föreslås i yrkande 63 ett tillkännagivande om att upprätta och genomföra en nationell plan för utfasning av fossil energi, inklusive ett slutdatum för användning. Utöver detta vill motionärerna stoppa utvinningen av fossila bränslen och föreslår i yrkande 16 – utan närmare motivering – därför ett tillkännagivande till regeringen om att stoppa utvinningen av fossila bränslen, internationellt och i EU.

I kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 57 föreslås ett tillkännagivande om att EU:s förnybartdirektiv bör justeras så att det även inkluderar aktörer som tillhandahåller fossila bränslen. Motionärerna anser att samma rapporteringsskyldighet som läggs på importörer av förnybara drivmedel även ska gälla för de som importerar fossila drivmedel.

Genom lagstiftning kan det säkerställas att det inte görs några nyinvesteringar i fossil energianvändning. Detta framhålls i kommittémotion 2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP). Genom att lagstiftningen utvecklas anser motionärerna att sådana investeringar kan stoppas i ett tidigt skede och i stället inriktas på det förnybara. I yrkande 23 begärs ett tillkännagivande om att inga nyinvesteringar bör göras i fossil energi. Vidare vill motionärerna – liksom i den föregående refererade partimotion 2023/24:996 (MP) – ha en omställningslag för alla fossila processer i Sverige och de föreslår i yrkande 24 ett tillkännagivande till regeringen om detta. Även förslaget i partimotionen om att det ska upprättas en nationell plan för utfasning av fossil energi återfinns i den nu aktuella motionen – yrkande 25. Planen bör utarbetas med hjälp av myndigheter och alla andra berörda aktörer för att kol, olja och fossilgas ska kunna fasas ut på ett planerat och rättvist sätt.

I likhet med det som föreslogs i ovan refererade partimotion 2023/24:996 (MP) anser Elin Söderberg m.fl. (MP) i kommittémotion 2023/24:1519 yrkande 21 att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att verka internationellt och inom EU för att stoppa utvinningen av fossila bränslen. Motionärerna påpekar att Sverige i förhållande till sin storlek har ett mycket stort inflytande i EU och internationellt över klimatpolitiken, vilket är något som bör tas till vara. De understryker att det för var dag som går blir mer akut att stoppa utvinningen av fossila bränslen, internationellt och i EU. Sverige måste därför verka med full kraft för att så ska ske.

Förslaget om ett tillkännagivande om en nationell plan i överensstämmelse med den nyss beskrivna finns även i kommittémotion 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1. Här inkluderar yrkandet även en preciserad sluttidpunkt för användningen av fossil energi till 2030. Motionärerna konstaterar att användningen av fossila bränslen är den huvudsakliga anledningen till att den globala medeltemperaturen stiger snabbare än någonsin. Motionärerna anser också att alla subventioner till fossil energi bör tas bort, och i yrkande 2 begär de därför ett tillkännagivande till regeringen om att avveckla alla sådana subventioner.

Bakgrund och pågående arbete

Regeringens klimathandlingsplan

I skrivelsen Regeringens klimathandlingsplan (skr. 2023/24:59) redovisar regeringen bedömningen att det behövs förändringar av styrmedlen riktade mot konsumtionen av bensin och diesel. Det anges att det under 2024 ska tillsättas en utredning inför perioden 2027–2030 för att analysera och ge underlag om huruvida och i så fall vilka styrmedel som kan utformas för att Sveriges åtaganden i EU ska nås på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt som säkerställer att inte orimligt höga kostnader för hushåll och näringsliv uppstår med risk för allvarlig påverkan på konkurrenskraften för svenska företag. Vidare konstaterar regeringen att klimatpolitiska styrmedel som prissättning av växthusgasutsläpp påverkar olika delar av samhället på olika sätt. Det bör därför analyseras hur fossil bensin och diesel ska kunna fasas ut på ett acceptabelt sätt som inte får skadliga effekter för delar av landet eller samhället.

Regeringens bedömning är att det finns potential att förändra reduktionsplikten och därmed göra den till ett mer effektivt styrmedel. De ändringar som görs med anledning av genomförandet av förnybartdirektivet kan också komma att göra ett eventuellt inblandningskrav till ett kraftfullt verktyg för elektrifieringen. Regeringen anser att även andra samhällsekonomiskt effektiva styrmedel än reduktionsplikten bör övervägas för att fasa ut fossil bensin och diesel i transportsektorn. Effektiva styrmedel kan också minska efterfrågan på bensin och diesel och därigenom påverka drivmedelspriserna på ett gynnsamt sätt.

Bioekonomiutredningen om förnybara drivmedel

Här bör även den tidigare refererade Bioekonomiutredningens delbetänkande Förnybart i tanken – Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi (SOU 2023:15) omnämnas i vilket det finns förslag som syftar till att underlätta för inhemsk produktion av flytande förnybara drivmedel och mellanprodukter i Sverige och som därmed kan bidra till en minskad användningen av fossila drivmedel. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

I sitt slutbetänkande En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle (SOU 2023:84) föreslog utredningen bl.a. att regeringen ska lägga fram ett förslag till riksdagen om en nationell bioekonomistrategi där övergripande mål, fokusområden och en plan för uppföljning och utvärdering ingår samt en rad andra åtgärder som behöver vidtas inom ramen för en strategi. Även detta betänkande bereds inom Regeringskansliet.

Skriftlig fråga om fossila subventioner

I januari 2024 besvarade statsrådet Elisabeth Svantesson en skriftlig fråga (fr. 2023/24:502) från Rickard Nordin (C) om hur regeringens ökning av fossila subventioner går ihop med de internationella åtaganden som Sverige

skrev under vid klimattoppmötet COP 28 i Dubai. Statsrådet anförde bl.a. följande i sitt svar:

Den förra regeringen pressade hushåll hårt med en hög reduktionsplikt och höga drivmedelsskatter. För att åstadkomma en inkluderande klimatomställning behöver klimatpolitiken ta ett helhetsperspektiv för hela samhället. Det ska vara möjligt att bo, verka och leva i hela landet och samtidigt vara en del av klimatomställningen. Legitimitet hos medborgarna är en förutsättning för omställningen. Av dessa skäl har regeringen sänkt skatten på drivmedel, sänkt reduktionsplikten och höjt avdraget för resor till och från arbetet. Regeringen har samtidigt presenterat en klimathandlingsplan som ger goda förutsättningar att nå hela vägen till noll nettoutsläpp till 2045 [...] en skatteutgift [ska] inte definitionsmässigt ses som ett stöd eller en subvention. Det är alltså missvisande att summera skatteutgifter som ett mått på hur effektiv och ambitiös ett lands klimatpolitik är.

Utöver detta redovisade statsrådet regeringens satsningar på bl.a. Klimatklivet, och vikten av en långsiktigt, hållbar elförsörjning som en nyckel till att klara klimatutmaningen. Regeringens åtgärder för att stärka förutsättningarna för investeringar i ny kärnkraft lyftes också fram i sammanhanget.

Tidigare riksdagsbehandling

I utskottets yttrande (yttr. 2023/24:NU2y) till miljö- och jordbruksutskottet i mitten av mars 2024 över följdmotioner om fossila bränslen med anledning av regeringens klimathandlingsplan (skr. 2023/24:59) – varav flera överensstämde med de som även är aktuella i detta betänkande – redovisade utskottet uppfattningen att en successiv utfasning av fossila bränslen och drivmedel är viktig för omställningen, men utfasningen behöver ske i en takt som är samhällsekonomiskt hållbar och med beaktande av hushållens ekonomi och företagens konkurrensförmåga. Av dessa skäl ansåg utskottet att miljö- och jordbruksutskottet borde avstyrka yrkandena.

Utskottets ställningstagande

En omfattande elektrifiering, inte minst av industri- och transportsektorerna, är en viktig nyckel till framgång när det gäller att fasa ut fossila bränslen. Utskottet förordar därför fullt fokus på utbyggnaden av olika former av elproduktion, infrastruktur för kraftöverföring, reformering av elmarknaden etc. snarare än ett allt för ensidigt fokus på utfasning av fossila bränslen innan fossilfria alternativ finns på plats. En särskild omställningslag utöver klimatlagen eller en särskild plan för utfasningen utöver de krav som ställs i klimatlagen anser utskottet därför inte vara nödvändig i dagsläget.

Utskottet vill också påminna om att det i ett yttrande till miljö- och jordbruksutskottet så sent som i mars 2024 föreslog att miljö- och jordbruksutskottet skulle avstyrka motionsyrkanden på temat utfasning av fossila bränslen med motiveringen att en successiv utfasning av sådana bränslen och drivmedel är viktig för omställningen men att utfasningen behöver ske i en takt som är

samhällsekonomiskt hållbar och med beaktande av hushållens ekonomi och företagens konkurrensförmåga.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Värme och kraftvärme

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om värme och kraftvärme. Utskottet hänvisar bl.a. till att det för närvarande pågår beredning inom Regeringskansliet av ett förslag till en nationell kraft- och fjärrvärme-strategi och till det förestående genomförandet av EU:s nyligen reviderade energieffektiviseringsdirektiv i vilket det bl.a. ställs högre krav på att främja integrationen av förnybar energi och spillvärme i system för fjärrvärme och kylning.

Jämför reservation 35 (V, C) och 36 (MP).

Propositionen

Flera olika uppvärmningssätt konkurrerar med varandra på värmemarknaden. De viktigaste är fjärrvärme, som dominerar uppvärmningen i flerbostadshus, följt av elvärme (inklusive värmepumpar), och ved/pellets som främst används i småhus. De olika uppvärmningssätten interagerar med elsystemet på olika sätt.

Regeringen redovisar bedömningen att fjärr- och kraftvärmens roll för klimat- och energiomställningen bör tydliggöras och dess bidrag till elsystemet bör värderas korrekt på elmarknaden. Regeringen konstaterar att fjärrvärmenäten har bidragit till att Sverige kostnadseffektivt nästan helt har kunnat fasa ut fossila bränslen i värmeproduktionen.

Fjärrvärmenäten möjliggör integrering av olika energisystem och sektorer, vilket skapar förutsättningar för att effektivt ta vara på restvärme från bl.a. industrier och avfallsförbränning, producera el effektivt och frigöra kapacitet i elnäten. Fjärrvärmen bidrar även till ökad försörjningstrygghet i energiförsörjningen. Fjärrvärmenäten har också potential att bidra till stabilisera elpriset genom att vid låga eller negativa elpriser använda el i värmepumpar eller elpannor.

Den 15 december 2023 redovisade Energimyndigheten ett uppdrag att ta fram förslag till en fjärr- och kraftvärmestrategi (I2022/01373), vilken innehåller ett antal förslag för att bl.a. bättre ersätta kraftvärmens bidrag till energisystemet. Enligt vad som anges i propositionen bereds rapporten inom Regeringskansliet. Regeringen kommer att fortsätta att verka för en hållbar utveckling av fjärrvärmesektorn som gynnar elektrifieringen och en trygg energiförsörjning.

Regeringen redovisar också bedömningen att utvecklingen av värmemarknaden bör följas upp kontinuerligt så att fjärrvärmens potential att bidra till

elektrifieringen tas till vara på ett effektivt sätt samtidigt som kostnaderna för kunderna hålls nere.

Motionerna

I partimotion 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 11 begär motionärerna ett tillkännagivande om att se över möjligheten att sätta upp ett mål om att inga permanentus ska värmas upp enbart med direktverkande el eller olja efter 2025. Energimyndigheten bör få i uppdrag att samordna och följa arbetet med att nå detta mål samt att föreslå eventuella ytterligare åtgärder som behöver genomföras för att nå det.

Kraftvärmen beskrivs i kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) som en fantastisk tillgång i Sveriges energisystem. Motionärerna anför att kraftvärmen är ett stabilt och reglerbart kraftslag som kompletterar den variabla sol- och vindenergin och avlastar elsystemet genom att nyttja annan energi för uppvärmning. I yrkande 73 efterfrågar de därför ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram förslag på en sammanhållen strategi för att stärka konkurrenskraften för kraftvärmen, som syftar till att fasa ut den sista fossila andelen.

Linus Lakso m.fl. (MP) anför i kommittémotion 2023/24:1527 att det finns en betydande potential att utnyttja spillvärme mer effektivt, men då behövs planering, samordning och incitament. Ett förslag till tillkännagivande om att utnyttja spillvärme mer effektivt finns i yrkande 26.

Bakgrund och pågående arbete

Det reviderade EU-direktivet om energieffektivisering

Bakgrunden till det reviderade EU-direktivet om energieffektivisering (EED) är kopplad till EU:s bredare mål att minska växthusgasutsläppen och öka energieffektiviteten som en del av 55-procentpaketet.

I direktivet uppmuntras användningen av spillvärme som en del av EU:s övergripande strategi för att öka energieffektiviteten och minska beroendet av fossila bränslen. Det reviderade direktivet specificerar att medlemsstaterna bör främja integrationen av förnybar energi och spillvärme i fjärrvärmesystemen. Sverige, som visserligen redan har en välutvecklad infrastruktur för fjärrvärme, kan behöva göra anpassningar i sina fjärrvärmesystem för att öka integrationen av spillvärme. Detta kan innefatta investeringar i ny teknik eller uppgraderingar av befintliga system för att förbättra effektiviteten och uppfylla de nya EU-kraven. Sverige kommer också att behöva rapportera om framstegen och effektiviteten i genomförandet av dessa åtgärder som en del av sina regelbundna uppdateringar till EU. Detta krav på rapportering och översyn syftar till att säkerställa att målen för energieffektivitet och integrering av spillvärme uppnås.

Interpellation om kraftvärmens förutsättningar

I februari 2024 riktade Isak From (S) en interpellation (ip. 2023/24:436) till statsrådet Ebba Busch om kraftvärmens förutsättningar. Interpellanten ville veta om statsrådet har för avsikt att ta några initiativ för att förbättra förutsättningarna för den bioenergielade kraftvärmerna. I sitt svar den 27 februari 2024 anförde statsrådet bl.a. följande:

Inledningsvis kan jag konstatera att regeringen och jag delar Isak Froms bedömning att kraft- och fjärrvärmerna utgör en central del av det svenska energisystemet. Förutom att bidra med en närmast fossilfri värme- och elproduktion har kraftvärmerna ofta en central roll för den lokala effektförsörjningen och bidrar till hög energieffektivitet – något av det viktigaste man kan få.

Den 15 december 2023 inkom Statens energimyndighet med sin slutredovisning av regeringsuppdraget att ta fram förslag till en strategi för en långsiktigt hållbar utveckling av fjärr- och kraftvärmesektorn. Därutöver publicerade Energimarknadsinspektionen den 31 januari 2024 en promemoria med slutsatser från den analys som myndigheten gjort av fjärrvärmemarknaden mot bakgrund av den senaste tidens prishöjningar.

Båda myndigheterna lämnar ett flertal förslag på åtgärder som syftar till att förbättra förutsättningarna för kraft- och fjärrvärme, både för kunderna och för leverantörerna. Regeringskansliet analyserar nu myndigheternas förslag, men det är tyvärr för tidigt att säga vilka åtgärder som kan bli aktuella för regeringen att gå vidare med.

Statsrådet nämnde också att särskilda utredare har fått i uppdrag att se över såväl elmarknaden som den svenska skogspolitiken samt att kraft- och fjärrvärmerna även påverkas av totalförsvarsplaneringen, eftersom den innebär ökade krav på att stärka beredskapen inom värmesektorn. Kraftvärmerna anges även ha betydelse för elberedskapen.

Uppvärmning av bostäder med olja och direktverkande el

I en av motionerna efterfrågas ett mål för avveckling av direktverkande el och olja för uppvärmning av permanentbostadshus. Därför kan det finnas skäl att redovisa att Energimyndighetens statistik visar att olja under 2022 svarade för ca 1 procent av energianvändningen för uppvärmning och varmvattenproduktion i småhus med permanentboende. Motsvarande andel för flerbostadshus var ca 0,1 procent. Direktverkande el kan användas både i kombination med andra uppvärmningskällor och som den enda uppvärmningskällan. I de fall enbart direktverkande el används motsvarar det ca 7,5 procent av den totala energianvändningen i småhus med permanentboende. Energimyndigheten samlar för närvarande in uppgifter om uppvärmning av fritidsbostäder. Den senaste undersökningen med den inriktningen gjordes 2011. Myndigheten har inga uppgifter om uppvärmning med direktverkande el i flerbostadshus.

Tillvaratagande av spillvärme

I Energimyndighetens ovan nämnda förslag till fjärrvärme- och kraftvärme-strategi (ER 2023:27), som alltså presenterades i december 2023, ägnas kapitel 10 åt frågor om spillvärme och dess roll i ett framtida energisystem. Myndigheten konstaterar bl.a. att det i och med industrins omställning kan uppstå stora mängder spillvärme, vilken kan komma att nyttjas för uppvärmning. Mot bakgrund av den roll vätgasen kan få som energibärare i framtidens energisystem ägnas särskilt fokus i rapporten åt vätgasens möjlighet att stärka fjärrvärmerna.

Energimyndighetens redovisning utmynnar bl.a. i ett förslag om en uppdatering av lagen (2014:268) om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet, där det anges att fjärrvärme- och industriaktörer ska genomföra en kostnads-nyttoanalys för att utvärdera om det är lönsamt att ta vara på spillvärme i ett fjärrvärmennät när de planerar för en ny anläggning eller ett nytt nät. Lagen kommer att behöva revideras i enlighet med de ovannämnda nya kraven i det reviderade energieffektiviseringsdirektivet (EED) till att omfatta fler aktörer samt lägre trösklar. I samband med denna revidering anser Energimyndigheten att lagen bör kompletteras med en lokaliseringsaspekt för att aktörer även ska behöva ta hänsyn till om de kan lokalisera sig på en ”bättre” geografisk plats för att maximera avsättning för eller inköp av spillvärme.

Vidare konstaterar myndigheten att en förutsättning för att kunna tillvarata så mycket spillvärme som möjligt är tidig samverkan mellan energibolag och industrier samt andra aktörer som kan nyttja spillvärmerna. I de fall samverkan kan ske redan på etableringsstadiet, eller vid ombyggnad, kan det öka den ömsesidiga förståelsen för respektive process och eventuella anpassningar göras för att kunna ta till vara den stora mängd spillvärme som förväntas uppkomma till följd av den tilltänkta vätgasproduktionen i området.

Myndigheten pekar också på regionala värme- och kylplaner som viktiga verktyg för att kunna ta vara på spillvärme liksom att koppla ihop fjärrvärmesystem. Här nämns bl.a. möjligheterna att koppla samman näten i Boden och Luleå för att bättre kunna ta till vara den stora mängd spillvärme som förväntas uppkomma till följd av den tilltänkta vätgasproduktionen i området.

Det bör även nämnas att Energimyndigheten har identifierat flera lokala initiativ som utgår från att det finns industriella processer som har värmeöverskott. Det kan handla om restvärme från pappers-, stål- eller kemiindustrier men även från elektrolysörer och datacenter. Sådana restenergiresurser väntas dessutom öka kraftigt inom det närmaste decenniet. Samtidigt används stora mängder biobränsle, restprodukter och avfall, el och i vissa fall även fossilt bränsle för att producera värme till hushåll, lokaler och industrier. Myndigheten anger att dessa resurser kan frigöras för annan användning genom matchning av restvärme och värmebehov inom industri och samhälle och därmed kan koldioxidutsläppen minska.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2023 behandlade utskottet ett antal motionsyrkanden om värme och kraftvärme (bet. 2022/23:NU17). Utskottet avstyrkte motionerna bl.a. med hänvisning till Energimyndighetens pågående arbete med att ta fram en fjärr- och kraftvärmestrategi.

Utskottets ställningstagande

Fjärr- och kraftvärmerna är mycket viktiga delar i det svenska energisystemet och värdefulla tillgångar som kan bidra till att underlätta övergången till en mer kostnadseffektiv och hållbar energiförsörjning i Sverige. Därför ser utskottet positivt på att regeringen i propositionen säger sig ha för avsikt att fortsätta att verka för en hållbar utveckling av fjärrvärmesektorn som gynnar både elektrifieringen och en trygg energiförsörjning. Utskottet ser det också som värdefullt att regeringen anser att utvecklingen av värmemarknaden bör följas upp kontinuerligt så att fjärrvärmens potential att bidra till elektrifieringen tas tillvara på ett effektivt sätt samtidigt som kostnaderna för kunderna hålls nere.

Utskottet vill i sammanhanget också framhålla fjärr- och kraftvärmens bidrag till minskat beroende av importerade fossila bränslen, deras användning av inhemska restprodukter från skogsindustrin och därmed potentialen inom området att på sikt även uppnå negativa koldioxidutsläpp genom bio-CCS-teknik.

I några av motionerna efterfrågas en nationell kraft- och fjärrvärmestrategi. Utskottet kan konstatera att Energimyndigheten så sent som i december 2023 presenterade ett förslag till en sådan strategi och att detta förslag bereds inom Regeringskansliet. I förslaget berörs också frågor om hur spillvärme kan tas till vara och därmed en effektivare energianvändning.

Utskottet noterar även att det nyligen reviderade energieffektiviseringsdirektivet (EED) bl.a. syftar till att främja integrationen av förnybar energi och spillvärme i system för fjärrvärme och kylning. Detta innebär strängare krav för att inkludera spillvärme i dessa system som en del av EU:s mål för att öka primärenergins effektivitet och minska beroendet av fossila bränslen. Bestämmelserna i direktivet ska vara införlivade i den svenska lagstiftningen senast den 11 oktober 2025.

Förslaget i en motion om ett särskilt mål för avveckling av direktverkande el och olja för uppvärmning av permanentbostadshus bör lämnas utan vidare åtgärd av riksdagen. Sådana uppvärmningsformer är numera av marginell betydelse och utskottet bedömer inte heller att det sker någon tillväxt på området, snarare tvärtom. Med ett allt större fokus på effektiv energianvändning och förnybara energikällor är utskottet övertygat om att dessa uppvärmningsalternativ snart kommer att vara uttraderade i Sverige och då även utan att det sätts upp ett särskilt mål för detta.

Avslutningsvis vill utskottet även framhålla vikten av konkurrenskraftiga och långsiktiga villkor för fjärr- och kraftvärmesektorn. När det gäller yrkanden om att upprätta strategier vill utskottet hänvisa till beredningen av Energimyndighetens ovannämnda förslag till fjärr- och kraftvärmestrategi som nu bereds inom Regeringskansliet.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Vissa internationella energifrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa internationella energifrågor. Utskottet delar regeringens bedömning att Sverige bör ta en aktiv roll i prioriterade internationella energisamarbeten och tillsammans med andra likasinnade länder bidra till att påskynda energiomställningen globalt. Däremot anser utskottet inte att det är motiverat att tillstyrka de motionsyrkanden om internationella energifrågor som är aktuella i detta avsnitt.

Jämför reservation 37 (S) och 38 (V).

Propositionen

I propositionen redovisar regeringen att Sverige deltar i ett flertal multilaterala, bilaterala och regionala energisamarbeten på både politisk och teknisk nivå. Några av de som nämns i propositionen är Internationella energibyran (IEA) Clean Energy Ministerial, Mission Innovation, Internationella byran för förnybar energi (Irena), International Solar Alliance och OECD:s kärnenergibyrå (NEA). På nordisk nivå sker samarbete inom ramarna för Nordiska ministerrådet.

Regeringen gör bedömningen att Sverige bör ta en aktiv roll i prioriterade internationella energisamarbeten och tillsammans med andra likasinnade länder bidra till att påskynda energiomställningen globalt. Sveriges engagemang i internationella energisamarbeten bör bedrivas på ett långsiktigt och effektivt sätt och följa nationella prioriteringar där elektrifiering och försörjningstrygghet är centrala områden.

Motionerna

Det s.k. IPCEI-regelverket berörs i kommittémotion 2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S). Detta regelverk gäller viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse och är ett sätt att ge statligt stöd för att främja banbrytande innovation och infrastruktur av stor betydelse för miljö-, energi- och transportpolitiken. Motionärerna konstaterar att Sverige var det enda land i EU som initialt hade fler än ett projekt som omfattades av IPCEI-regelverket och motionärerna vill att regeringen fortsätter att lista projekt enligt regelverket och

ser över på vilket sätt detta kan möjliggöras. Ett tillkännagivande med den inriktningen föreslås i yrkande 8.

Lorena Delgado Varas m.fl. (V) lyfter i kommittémotion 2023/24:989 fram det internationella energistadgefördraget (ECT) som har slutits mellan ett femtiotal länder, framför allt EU-länderna och vissa länder i Centralasien. Avtalet innehåller en investeringsskyddsklausul som gör det möjligt för bolag att stämna stater utanför det ordinarie rättsväsendet. Eftersom avtalet inte lever upp till globala klimat- och miljökrav och kan underminera länders klimat- och miljöarbete föreslår motionärerna i yrkande 17 ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att Sverige lämnar ECT.

Bakgrund och pågående arbete

Viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse

Viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse (important projects of common European interest, IPCEI) är ett regelverk som möjliggör för ett land att ge statsstöd på en högre nivå än vad som annars är möjligt. Regelverket syftar till att främja gränsöverskridande forsknings-, utvecklings- och investeringsprojekt av särskild betydelse för europeisk utveckling.

IPCEI är stora innovationsprojekt som ofta medför en hel del risker och som kräver en samordnad insats och gränsöverskridande investeringar från offentliga myndigheter och industrier i flera medlemsstater för att förverkligas. De riktar sig särskilt till nya områden som inte realiserats på grund av olika marknadsmisslyckanden. Deltagande medlemsstater ansöker gemensamt till EU-kommissionen om att få stödja projekten med en viss nivå av statsstöd.

Regeringen har gett Energimyndigheten i uppdrag att möjliggöra för företag med vätgasprojekt som Sverige kan stödja att anmäla intresse för att delta i IPCEI Vätgas. Sverige har anmält och fått det s.k. Hybrit-projektet godkänt inom denna IPCEI. Energimyndigheten informerar om, samordnar och planerar ansökningsprocessen för IPCEI Vätgas. Myndighetens uppdrag ska delredovisas årligen senast den 1 mars samt slutredovisas senast den 15 juni 2028. Sedan slutet av 2023 pågår ett arbete med att utveckla användningen av IPCEI även inom andra områden. Regeringen har ännu inte tagit ställning till att delta i något av dessa.

Sverige deltar även i två IPCEI-projekt inom batteriområdet. Det ena är genom Swedish Electric Transport Laboratory (SEEL) för etablering av ett elektromobilitetslabb och det andra genom Northvolt för utveckling av battericeller och utbyggnad av ett elektrifieringscampus för batteriforskning i Västerås. Båda dessa projekt innefattar deltagare från hela värdekedjan från materialutvinning till återvinning och syftar till att stärka utvecklingen av en konkurrenskraft batterivärdekedja inom EU.

Energistadgefördraget

Energistadgefördraget (Energy Charter Treaty, ECT) är ett multilateralt fördrag som undertecknades 1991 av ett femtiotal östliga och västliga industri-länder med syftet att främja gränsöverskridande handel och investeringar inom energiområdet. Förhandlingarna för att skapa ett rättsligt bindande ramverk för samarbetet slutfördes under 1994 och fördraget godkändes av riksdagen 1996 (prop. 1995/96:98, bet. 1995/96:NU14). Fördragets investeringsskyddsregler, med möjlighet till bindande internationell skiljedom, utformades med avsikten att öka möjligheterna till och intresset för utländska direktinvesteringar inom energiområdet. Sverige är part i fördraget både i egenskap av enskild stat och som medlem i EU och Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom).

Under senare år har det funnits diskussioner inom EU om behovet av att modernisera ECT för att bättre återspegla dagens energiförsörjningssituation och de mål som EU har satt upp för klimatförändringar och hållbar utveckling. Många EU-länder och institutioner har uttryckt en önskan om att se ett uppdaterat fördrag som överensstämmer med Parisavtalet och EU:s egna klimatmål.

I juni 2022 nåddes en principöverenskommelse inom EU om moderniseringen av ECT. Denna överenskommelse skulle, när den väl godkänts och ratificerats, underlätta hållbara investeringar i energisektorn genom att skapa en sammanhängande och uppdaterad ram. Dessutom innebär principöverenskommelsen bättre rättssäkerhet och en hög nivå av investeringsskydd samtidigt som den bidrar till att uppnå målen i Parisavtalet. Förslaget till moderniserat fördrag tillåter parterna att exkludera nya fossila bränsleinvesteringar från investeringsskydd och successivt avveckla skyddet för befintliga investeringar inom en kortare tidsram än vid ett utträde ur ECT.

Överenskommelsen fick dock inte stöd i EU:s ministerråd eftersom en blockerande minoritet medlemsländer inte kunde ställa sig bakom förslaget.

Enligt uppgift från Klimat- och näringslivsdepartementet i april 2024 står regeringen fortfarande bakom den principöverenskommelse som nåddes i juni 2022, dvs. Sverige anser – tillsammans med en majoritet av EU:s medlemsländer – att de revideringar som EU har förhandlat fram under moderniseringsprocessen ska godkännas.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2022 behandlade utskottet förslag med koppling till ECT (bet. 2021/22:NU19). Vid detta tillfälle konstaterade utskottet att det pågick förhandlingar om att modernisera fördraget och att kommissionens förhandlingsmandat bl.a. innebär att det inte ska finnas något tolkningsutrymme i fråga om staters rätt att införa regler för att uppnå Parisavtalet och andra miljömål. Sverige har bl.a. ställt sig bakom EU:s förslag om att ta bort och helt fasa ut investeringsskyddet för investeringar i fossila bränslen. Sammantaget ansåg utskottet att det pågick ett arbete i linje med det som då efterfrågades i motionerna och att dessa därför kunde avslås av riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Energirelaterade utsläpp utgör en betydande del av de globala växthusgasutsläppen. Detta understryker vikten av att främja den globala energiomställningen för att därigenom uppfylla internationella överenskommelser om att begränsa den globala uppvärmningen. De insatser som görs för att uppnå de mål som dessa överenskommelser innefattar är inte bara en miljömässig nödvändighet utan fungerar även som en katalysator för teknisk innovation och ekonomisk utveckling. Sverige kan bidra med utsläppsminskande åtgärder och kolinlagring nationellt, men små enskilda länders insatser kan inte i sig självt lösa globala miljöproblem.

Enligt utskottets uppfattning är således internationella energisamarbeten viktiga för att nå dessa klimatmål. Utskottet delar därför regeringens bedömning att Sverige bör ta en aktiv roll i prioriterade internationella energisamarbeten och tillsammans med andra likasinnade länder bidra till att påskynda energiomställningen globalt. Sveriges engagemang i internationella energisamarbeten bör bedrivas på ett långsiktigt och effektivt sätt och följa nationella prioriteringar där elektrifiering och försörjningstrygghet är centrala områden. Detta är inte bara ett sätt att minska de globala utsläppen av växthusgaser utan också en möjlighet för Sverige att dela med sig av sin ledande expertis inom områden som t.ex. hållbar energiteknik och kvalificerade energisystem. Ett aktivt svenskt engagemang i internationella energisamarbeten gynnar även nationella intressen genom att erbjuda tillgång till värdefulla erfarenheter, öka möjligheterna till export av svensk grön teknologi och bidra till att påskynda energiomställningen globalt.

När det gäller det som efterfrågas i en av motionerna om att Sverige bör engagera sig i fler projekt inom ramen för EU:s s.k. IPCEI-regelverk kan utskottet med sin begränsade kunskap om erfarenheterna från de projekt Sverige hittills har varit engagerat i inte förbehållslöst förorda att riksdagen uttalar sig positivt om ytterligare satsningar på fler IPCEI-projekt. Av det skälet bör riksdagen avslå motionen i den aktuella delen.

Beträffande ECT, som berörs i en av motionerna, är utskottet inte berett att i dagsläget förorda ett svenskt utträde utan anser att en modernisering av fördraget alltfjämt bör eftersträvas som ett förstahandsalternativ. Detta är också den hållning som flera andra av EU:s medlemsstater står bakom.

Utskottet ser mot denna bakgrund inte att det är motiverat för riksdagen att göra några tillkännagivanden i linje med vad som föreslås i motionerna. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Övriga energipolitiska frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om övriga energipolitiska frågor. Dessa handlar bl.a. om tillståndprocesser, ersättningar vid markintrång och den kommunala energi- och klimatrådgivningen.

Jämför reservation 39 (S), 40 (SD), 41 (V, MP) och 42 (C) samt särskilt yttrande 2 (SD).

Propositionen

Tillståndprocesser

Av det som har redovisats tidigare framgår det att regeringen anser att en utvecklad energiplanering ska ge ökad kunskap om och förståelse för samhällets och energisystemets behov samt bättre samordning och samverkan mellan berörda aktörer. Syftet är att uppnå tidig hantering av målkonflikter och mer effektiva plan- och tillståndprocesser.

Regeringen konstaterar vidare att det för att det ska vara möjligt att expandera elproduktionen i enlighet med planeringsmålet krävs effektiva tillståndprocesser som möjliggör en snabb utbyggnad. Olika kraftslags påverkan på miljö och samhälle behöver förstås och tas hänsyn till i det fortsatta arbetet med att effektivisera tillståndprocesserna.

Regeringen redovisar att den har vidtagit flera åtgärder för att förbättra tillståndprocesserna. Miljöprövningsutredningen (dir. 2020:86) redovisade i juni 2022 sitt betänkande Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (SOU 2022:33). Betänkandet har remitterats och beredning pågår för närvarande inom Regeringskansliet. Ytterligare åtgärder som vidtagits är en fortsatt insamling av uppgifter om samråd och prövning samt fortsatt utveckling av organisation och samverkansformer i miljöprövningssystemet. Regeringsprövningsutredningen (dir. 2022:26) har i uppdrag att se över regeringens roll som prövningsmyndighet i en modern och effektiv miljöprövning. Regeringen har även tillsatt Miljötillståndsutredningen (dir. 2023:78). Vidare har ytterligare medel tillförts för tillståndsprövning hos Naturvårdsverket, domstolarna och länsstyrelserna i samband med budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20).

I propositionen anger regeringen att den regionala nivån är viktig, t.ex. genom länsstyrelsernas uppgift att ta fram energi- och klimatstrategier och regionala handlingsplaner för elektrifiering. Detta arbete är ett sätt att ge nationella mål och planeringsunderlag en regional kontext för ökat genomslag i plan- och tillståndprocesser. För att öka samordning och samverkan mellan berörda aktörer för att uppnå mer effektiva plan- och tillståndprocesser och tidig hantering av målkonflikter har medel också tillförts för nationella, regionala och lokala insatser för energiplanering.

När det gäller tillståndprocesser för utbyggnad av elnätet redovisar regeringen bedömningen att dessa bör förkortas, effektiviseras och göras mer förutsebara. Tilldelning av anslutningskapacitet till elnätet bör ske genom en transparent process baserad på välunderbyggda behov, och kapacitet bör tilldelas på ett harmoniserat sätt oavsett var i elsystemet anslutningen sker.

Lagring av el

I propositionen konstaterar regeringen att elmarknaden behöver utvecklas för att stärka aktörernas incitament att leverera de nyttor som krävs för ett välfungerande och effektivt elsystem. Det handlar bl.a. om kapacitet att lagra energi.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att analysera och föreslå hur den svenska elmarknaden kan utvecklas och regleras i syfte att tydliggöra systemansvaret, öka leveranssäkerheten och robustheten, skapa långsiktiga planeringsförutsättningar samt ge fossilfria kraftslag och flexibla resurser marknadsmässig ersättning för de nyttor de bidrar med (dir. 2024:12). Uppdraget ska redovisas senast den 25 april 2025.

En utvecklad energiplanering

För att planeringsmålet och leveranssäkerhetsmålet för elsystemet ska kunna uppnås på en avreglerad elmarknad där många samhällsintressen behöver vägas mot varandra anser regeringen att planeringen av energisystemet måste utvecklas. En utvecklad energiplanering ska ge ökad kunskap om och förståelse för samhällets och energisystemets behov samt bättre samordning och samverkan mellan berörda aktörer. Syftet är att uppnå tidig hantering av målkonflikter och mer effektiva plan- och tillståndprocesser. I propositionen redovisar regeringen budgetsatsningar och uppdrag som syftar till att utveckla energiplaneringen.

Drivmedelsberedskap

I propositionen redovisar regeringen bedömningen att en trygg drivmedelsberedskap behövs även när fordonsflottan i allt högre grad elektrifieras. Den svenska drivmedelsberedskapen bör därför vidareutvecklas och även inkludera fossilfria drivmedel. Särskilt bör möjligheten till inhemsk produktion av fossilfria bränslen tas till vara. Här nämner regeringen särskilt att fossilfria e-bränslen och biobränslen som tillverkas genom inhemsk produktion har en positiv inverkan på den nationella drivmedelsberedskapen samtidigt som de möjliggör en utfasning av fossilbränslen.

Motionerna

Sverige ska ha högt satta miljömål för industriell verksamhet med välfungerande samråd med berörda intressen, anför det i kommittémotion 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S). Däremot är det besvärande att

tillståndsprocesserna inte sällan är långa och svårförutsägbara. Investeringar i elnäts- och elproduktionsutbyggnad riskerar därmed att påtagligt försvåras. I yrkande 8 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande om snabbare och effektivare tillståndsprocesser. I motionen redovisas ett antal åtgärder som motionärerna anser kan effektivisera tillståndsgivningen. Det handlar t.ex. om ökade resurser till Energimarknadsinspektionen och om att reformera ramverken för miljöprövningar som har föreslagits av flera olika utredningar.

I kommittémotion 2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) redovisas uppfattningen att det är centralt för Sverige att driva frågor om hög säkerhet och standard när det gäller elektricitet i allmänhet, samt kompetens och yrkeserfarenhet hos utövare av dessa tjänster. Modern styrteknik och särskilda reservkraftnät omnämns samt att Energimyndigheten bör ges i uppdrag att förstärka försörjningstryggheten för samhällsviktiga verksamheter. I yrkande 7 begär motionärerna ett tillkännagivande till regeringen om att den borde överväga att stärka arbetet med energisäkerhet.

Rickard Nordin m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2023/24:2453 yrkande 41 ett tillkännagivande om att se över möjligheten att införa en energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning som är tydlig och jämförbar samt klargör livscykelperspektivet och stärker konsumentinformationen. Motionärerna lyfter även fram behovet av beredskapslagring av drivmedel. De konstaterar att det i takt med att andelen etanol, biodrivmedel och andra förnybara bränslen ökar kan bli aktuellt att beredskapslagra också dessa drivmedel. Motionärerna vill ge ansvarig myndighet i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera etanol och biogas i beredskapslagringen av drivmedel. Därför begär de i yrkande 58 ett tillkännagivande om behovet av beredskapslagring av fossilfria drivmedel. Vidare vill motionärerna öka produkters koldioxidtransparens och anser att det ska införas krav på ursprungsgarantier för elproduktion på timbasis i stället för på årsbasis samt att det bör införas nya standarder för ursprungsredovisning för drivmedel och vätgas. När allt fler konsumenter och industrier ser hur mycket koldioxid deras inköp resulterar i skapas en möjlighet att bättre matcha utbud och efterfrågan av förnybar produktion, vilket motionärerna i sin tur anser kommer att kraftigt stimulera utbyggnaden av förnybar energiproduktion. I yrkande 61 begär de därför ett tillkännagivande om att se över möjligheten att stärka kundkraften och koldioxidtransparensen, exempelvis genom att justera systemet med ursprungsgarantierna så att de redovisas året om, timme för timme.

Tillståndsprocesser berörs i kommittémotion 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP). I yrkande 6 efterfrågas ett tillkännagivande om att genomföra prioriterade åtgärder från Klimaträttsutredningen och Miljöprövningsutredningen för att förkorta tillståndsprocesserna utan att försämra näringslivets miljöarbete. För att potentialen i utbyggnaden av förnybar energi ska realiseras krävs det enligt motionärerna en kraftsamling för snabbare tillståndsprocesser samt reformer och incitament som ökar acceptansen för ny förnybar elproduktion. I yrkande 8 begär motionärerna ett tillkännagivande om att ta fram en nationell strategi för energilager och införa ett teknikneutralt stöd för energilager. Detta

syftar till att stimulera och snabba på investeringar i tekniker som balanserar energisystemet. Storskalig energilagring som nämns i motionen är pumpkraft, värmelagring och vätagaslagring.

Liksom i den föregående motionen lyfter Mikael Larsson m.fl. (C) i kommittémotion 2023/24:2456 upp frågan om beredskapslagring av fossilfria drivmedel. Syftet är att möjliggöra en omställning till gröna drivmedel inom totalförsvaret. Arbetet behöver göras i en kontinuerlig och tydlig dialog med Försvarmakten och Försvarets materielverk. I yrkande 8 efterfrågar motionärerna ett tillkännagivande om att ansvarig myndighet bör ges i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera etanol, biogas och andra förnybara bränslen i beredskapslagringen av drivmedel.

Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2023/24:902 yrkande 3 ett tillkännagivande om att stärka Energimyndighetens arbete med energi- och klimatrådgivare. Även Linus Lakso m.fl. (MP) tar i kommittémotion 2023/24:1527 upp behovet av ökad tillgång till information. Motionärerna vill att alla ska kunna få rådgivning, och för att säkerställa det vill de fördubbla antalet kommunala energirådgivare. I yrkande 22 finns ett förslag om ett tillkännagivande med den inriktningen.

I motion 2023/24:1824 av Monica Haider (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten för staten ta ett större ansvar för lagerhållningen av elnätsstolpar i trä. Motionären påpekar att elnätet är en av de viktigaste infrastrukturerna och följaktligen något som behöver värnas. Elnätsstolpar i trä är en ökande och betydande del av infrastrukturen i Sverige och motionären anser att lagerhållning av stolparna i högsta grad är ett samhällsintresse.

Sverige behöver ställa om till förnybar energiproduktion för att uppnå klimatmålen, anför Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C) i motion 2023/24:1250. Kraftproduktion och elnät behöver byggas ut i samverkan med markägare, och kommunerna behöver ta beslut tidigare än i dag om ifall de kommer att säga ja eller nej till etableringen. I yrkande 1 begär motionärerna ett tillkännagivande om att utreda hur en övergripande bedömning kan ske vid utbyggnad av förnybar energi och att kommunernas inställning bör komma in i ett tidigare skede av planeringsprocessen. Motionärerna understryker också vikten av att markägare får relevant ersättning vid markintrång för de inkomster som försvinner vid ianspråktagandet av mark, men det behöver också ingå en värdering av de framtida förluster som uppkommer när inte marken kan användas till det man använde den till tidigare. I yrkande 2 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning om hur ersättningen kan ses över för markägare vid större infrastrukturprojekt så att de kan ersättas för både nuvarande och framtida ekonomiska förluster. Vidare efterfrågar motionärerna i yrkande 3 ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning om hur planeringen på lokal, regional och nationell nivå kan integreras bättre. Motionärerna påpekar att energiomställningen kräver en regional och nationell planering som även behöver samordnas för att kunna få till en sammanhållen planering av infrastrukturen. Genom gemensam planering anser motionärerna

att fler hänsyn kan tas redan i planeringsstadiet, och på så sätt förenklas energiomställningen.

I motion 2023/24:962 av Emma Berginger och Emma Nohrén (båda MP) anförts att biomassa kan förädlas till olika sorters produkter i anläggningar som kallas för bioraffinaderier. Dessa kan exempelvis utvecklas till produkter som substituerar fossila produkter, men även restprodukterna kan bli t.ex. biogas och biogödsel. Motionärerna anser att Sverige behöver fler bioraffinaderier och föreslår därför i yrkande 3 ett tillkännagivande om att stödja etablerandet av bioraffinaderier.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

I sitt yttrande till näringsutskottet redovisar miljö- och jordbruksutskottet ett antal insatser på miljöprövningsområdet. Det handlar bl.a. om redan presenterade förslag från Miljöprövningsutredningen och Klimatråtsutredningen som bereds inom Regeringskansliet och den s.k. Miljötillståndsutredningen som tillsattes i juni 2023 och som ska presentera sina förslag senast i december 2024. Utöver detta redovisar miljö- och jordbruksutskottet att regeringen i sin senaste propositionsförteckning har aviserat att en proposition med den preliminära titeln Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning ska lämnas till riksdagen senare under våren 2024.

I sitt ställningstagande framhåller miljö- och jordbruksutskottet att det vid flera tidigare tillfällen har betonat behovet av att förenkla och effektivisera tillståndprocesserna för miljöprövning. Detta anser miljö- och jordbruksutskottet vara en förutsättning för de investeringar som krävs för att möta framtidens klimat- och energiförsörjningsutmaningar. Miljö- och jordbruksutskottet säger sig se positivt på att regeringen i propositionen anför att tillståndprocesserna bör förenklas och förkortas för att öka takten i utbyggnaden samtidigt som hänsyn tas till t.ex. natur- och kulturmiljö, riksintressen och andra motstående intressen. Miljö- och jordbruksutskottet noterar att beredning av tidigare föreslagna åtgärder för att förbättra tillståndprocesserna pågår och att det även har tillsatts en ny utredning om tillståndprocesser enligt miljöbalken.

Bakgrund och pågående arbete

Lagrådsremiss om en effektivare miljöprövning

Den 2 maj 2024 presenterade regeringen en lagrådsremiss med förslag som syftar till en modernare och mer effektiv miljöprövning. Förslagen ska också förenkla regelverket för miljöprövning genom större enhetlighet och tydligare kravnivå. Förslagen innebär bl.a. följande:

- Ändringstillstånd ska kunna användas i större utsträckning än i dag.
- Giltighetstiden för tillstånd ska kunna förlängas med tre år, vilket kan ge tillståndshavaren mer tid att avsluta den tillståndspliktiga verksamheten eller få ett nytt tillstånd.

- Länsstyrelsens uppgifter under avgränsningssamrådet utvecklas för att öka möjligheterna att få fram ett bra underlag och för att förtydliga utfallet av samrådet.

Lagradsremissen innehåller också bestämmelser för att effektivisera prövningsmyndigheternas handläggning av ansökan om tillstånd. Det föreslås bl.a. ändringar för att fler muntliga förberedelser ska hållas och användningen av tidsplaner ska öka. Vidare ska fler mål få avgöras utan huvudförhandling och utrymmet för digital handläggning ska öka. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Granskning av statens hantering av expropriation och andra markintrång

Mot bakgrund av att staten och andra aktörer har möjlighet att ta privat mark i anspråk med tvång har Riksrevisionen granskat statens hantering av expropriation och andra markintrång. Resultatet av granskningen presenterades i november 2023 i rapporten Statens hantering av markintrång – värdering och beslut om ersättning (RiR 2023:18). Riksrevisionens övergripande slutsats är att myndigheternas hantering i stor utsträckning är enhetlig och effektiv inom respektive myndighet men att det finns skillnader i hur myndigheterna behandlar fastighetsägare och bestämmer ersättningen i vissa fall. Riksrevisionen bedömer också att myndigheterna inte alltid är tydliga med vilka avvägningar de gör för att bestämma ersättningen vid markintrång. Riksrevisionen anser också att det är svårt att få en samlad bild av om de statliga resurserna för ersättning vid markintrång används kostnadseffektivt.

Den 21 mars 2024 överlämnade regeringen en skrivelse till riksdagen i vilken den redogör för sin syn på Riksrevisionens bedömningar och rekommendationer (skr. 2023/24:106). I skrivelsen instämmer regeringen i huvudsak i Riksrevisionens iakttagelser och bedömningar och anser att det är viktigt att ersättningar vid olika markintrång bestäms på ett förutsägbart och enhetligt sätt samt att de statliga resurserna används kostnadseffektivt. Regeringen konstaterar att myndigheternas förutsättningar att behandla fastighetsägare på ett enhetligt sätt har ökat. En s.k. bokstavsutredare har fått i uppdrag att se över regelverket för ersättning vid upplåtelse av ledningsrätt i samband med elnätsutbyggnad. I övrigt har regeringen inte funnit skäl att vidta några åtgärder med anledning av Riksrevisionens granskning och rekommendationer.

Skrivelsen och en följdmotion bereds av civilutskottet och riksdagen väntas fatta beslut i ärendet i juni 2024.

Ersättningen till markägare vid markintrång

När exempelvis en elledning ska uppföras betalar nätägaren en intrångsersättning till fastighetsägaren. Ersättningen betalas, ofta även vid frivillig upplåtelse, utifrån reglerna i ledningsrättslagen (1973:1144) och expropriationslagen (1972:719). Som ett led i regeringens arbete för att öka acceptansen bland de fastighetsägare som berörs av nya ledningar, och därigenom möjliggöra en

snabbare och mer effektiv elnätsutbyggnad, tillsatte regeringen i augusti 2023 en utredare med uppgift att se över ersättningen. Uppdraget ska redovisas senast den 28 juni 2024.

Vidare kan det nämnas att regeringen i juni 2023 tillsatte en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att se över och stärka det grundlagsreglerade egendomsskyddet (dir. 2023:83). Uppgiften är att se över en del frågor om det skydd för grundläggande fri- och rättigheter som gäller enligt 2 kap. regeringsformen, däribland frågor om vilka generella förutsättningar som bör gälla för att en inskränkning i näringsfriheten och egendomsskyddet ska vara godtagbar. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2024.

Bioekonomiutredningen om bioraffinaderier

Bioraffinaderier nämns i en av motionerna. Här kan nämnas att regeringens särskilda utredare, det tidigare statsrådet Lena Ek, inom ramen för Bioekonomiutredningens uppdrag bl.a. skulle se över frågor om förbättrade förutsättningar för en konkurrenskraftig och resurseffektiv produktion och vidareförädling av biobaserade produkter och bioenergi i hela landet (dir. 2022:77). I utredningsdirektivet konstaterade regeringen att s.k. bioraffinaderier kan producera olika biobaserade produkter och bioenergi vid en och samma enhet.

Den 29 mars 2023 överlämnade Bioekonomiutredningen delbetänkandet Förnybart i tanken – Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi (SOU 2023:15). I betänkandet redovisas bl.a. förslag till en vision och mål samt förslag till nytt styrmedel. I visionen (s. 19) anges att

[å]r 2045 har Sverige en inhemsk produktion av flytande förnybara drivmedel och mellanprodukter som är minst av samma storleksordning som landets behov. Produktionen sker med en hög andel inhemska råvaror. Den ökade inhemska produktionen av förnybara drivmedel och mellanprodukter har bidragit till hållbar tillväxt, ökad sysselsättning och stärkt försörjningstrygghet av drivmedel i hela landet. Den har även bidragit till nya bioraffinaderier och framställning av andra biobaserade produkter som ersätter fossilbaserade produkter.

I december 2023 överlämnade Bioekonomiutredningen sitt slutbetänkande En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle (SOU 2023:84) till statsrådet Peter Kullgren. I betänkandet anfördes bl.a. (s. 89 f.):

En utveckling av befintliga, eller skapandet av nya, bioraffinaderier är ett annat sätt att åstadkomma en effektivare användning av bioråvaran och på så sätt öka tillgången. Moderna bioraffinaderier kan fraktionera råvaran i olika beståndsdelar och producera drivmedel, kemikalier, energi, med mera, ofta med en hög effektivitet och ett högt resursutnyttjande av råvaran. Både bioraffinaderier och industriella symbioser bygger på att det finns en hög resurseffektivitet, vilket innebär att det i många fall är möjligt att öka produktionen eller bredda produktutbudet utan att råvaruanvändningen ökar. Det kan också innebära att råvara frigörs för andra ändamål.

Det finns behov av satsningar på teknikutveckling som inte enbart bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser, utan även till regional tillväxt och

stärkt försörjningstrygghet. De senaste åren har det byggts fler bioraffinaderier och det har bildats fler initiativ som tillämpar någon form av industriell symbios, där företag effektiviserar resursanvändningen av biomassa genom att nyttja varandras restströmmar och energiöverskott. För att åstadkomma en växande bioekonomi krävs det ytterligare satsningar på test- och demonstrationsmiljöer.

Krav på information om bränsleförbrukning och koldioxidutsläpp vid försäljning av nya bilar

Energimyndigheten har haft i uppdrag från regeringen att analysera möjligheten att förbättra vägledningen till konsumenter om lätta fordons energianvändning och koldioxidutsläpp vid försäljning och marknadsföring. I uppdraget ingick att ta fram ett förslag på en vägledning t.ex. i form av en märkning som väger in energianvändning och koldioxidutsläpp och som tar hänsyn till fordonets hela livscykel. I juni 2022 redovisade Energimyndigheten uppdraget till regeringen i rapporten Vägledning om lätta fordons energianvändning och koldioxidutsläpp (dnr 2020–25875).

Den 10 april 2024 antog riksdagen regeringens förslag till ny lag om information om bränsleförbrukning och koldioxidutsläpp vid marknadsföring av nya personbilar (prop. 2023/24:55, bet. 2023/24:CU19, rskr. 2023/24:155). Den nya lagen syftar till att förtydliga genomförandet av EU:s bränsleinformationsdirektiv i svensk rätt. Den innehåller regler om krav på information om bränsleförbrukning och koldioxidutsläpp när näringsidkare bjuder ut nya personbilar till försäljning eller långtidsuthyrning till konsumenter. Lagen träder i kraft den 1 juli 2024.

Den 2 maj 2024 gav regeringen sedan i uppdrag åt Energimyndigheten att analysera och föreslå en fordonsmärkning för lätta fordon som visar utsläppen ur avgasröret, fordonets energieffektivitet samt dess livscykelutsläpp. Uppdraget ska redovisas senast 30 oktober 2025.

Beredskapslagring av vissa bränslen

I september 2021 tillsatte regeringen den f.d. generaldirektören Birgitta Böhlin som särskild utredare med uppdrag att analysera och föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen samt att utreda principer och former för finansiering av samhällets försörjningsberedskap (dir. 2021:65 och dir. 2023:35). Förslagen ska syfta till att stärka Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig. I direktiven anges att en uppgift för funktionen kan vara att stödja med analys och planering av tvärsektorieella beroenden som påverkar försörjningsberedskapen, däribland tillgången på drivmedel.

Uppdraget redovisades i slutet av augusti 2023 i betänkandet En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50). Två av betänkandets kapitel handlar om beredskapslagring (kapitel 12 och 13), och där slås det inledningsvis bl.a. fast att såväl Försvarsberedningen och regeringen som myndigheter under senare år har lyft fram behov av utökad lagerhållning i beredskapssyfte.

Utredaren redovisar bl.a. bedömningen att beredskapslagrade varor genom att försörja befolkningen och samhällsviktig verksamhet under en period skapar handlingsfrihet, samtidigt som omställning av produktionen underlättas. Beredskapslagring är dock en komplicerad verksamhet, och när man upprättar beredskapslager behöver man beakta ett stort antal faktorer.

Utredningsbetänkandet var ute på remiss till den 31 december 2023.

Försvarsberedningen om beredskapslagring av drivmedel

Med anledning av det som tas upp i en av motionerna med koppling till frågor om beredskapslagring av drivmedel kan nämnas att Försvarsberedningen i december 2023 redovisade sin syn på inriktningen på totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret (Ds 2023:34).

I Försvarsberedningens promemoria konstateras det att flera samhällsviktiga funktioner som t.ex. transporter och elförsörjning är beroende av en fungerande drivmedelsförsörjning. Vidare slås det fast att privata aktörer, t.ex. oljebolag och stora användare inom industrin och kraftvärmeverk, är skyldiga att hålla en viss nivå av beredskapslagring. Lagringen baseras på internationella förpliktelser inom Internationella energibyrån (IEA) att hålla ett minimilager av olja. När det gäller drivmedelsberedskap framhåller beredningen att aktörer med ansvar för samhällsviktig verksamhet behöver analysera sina respektive behov av drivmedel och att regeringen därefter kan fatta beslut om en eventuell reglering av hur beredskapslagring av olja ska kunna användas för att möta totalförsvarets krav.

Försvarsberedningen konstaterar att arbetet med att utveckla alternativa drivmedel minskar sårbarheter och lindrar konsekvenser av uppkomna störningar. Beredningen nämner inget om beredskapslagring av sådana alternativ till lagring av olja.

I december 2023 fick de s.k. beredskapsmyndigheterna i uppdrag att bedöma genomförbarheten av Försvarsberedningens förslag. I sitt svar daterat den 5 mars 2024 berör Energimyndigheten inte frågan om lagring av alternativa drivmedel. Däremot framgår det av myndighetens verksamhetsplanering att det inom ramen för området Trygg energiförsörjning finns en ambition att påbörja utvecklingen av beredskapslager på drivmedelsområdet. Det redovisas att myndigheten hittills har inväntat beslut om förändrade krav i de internationella avtal som styr beredskapslagring av olja och drivmedel, men att den nu ser ett behov av att ändå vidta vissa utredningsåtgärder inför eventuella omförhandlingar av det internationella regelverket.

Utvecklingen av Sveriges drivmedelsberedskap

Energimyndigheten har det samordnande ansvaret för den övergripande försörjningstryggheten inom energiområdet i händelse av bristsituationer, bl.a. inom drivmedelsförsörjningen. Under perioden 2020–2025 driver Energimyndigheten programmet Utveckling av Sveriges drivmedelsberedskap, med syftet att ta ett samlat grepp om de arbeten som sedan flera år genomförs vid

myndigheten för att utveckla drivmedelsberedskapen. Avsikten är att möta näringslivets och den offentliga sektorns efterfrågan på inriktningar och styrningar på detta område. I arbetet ingår att beakta den pågående omställningen av drivmedel till fossilfria alternativ.

Ursprungsgarantier för el

I det omarbetade förnybartdirektivet finns regler om s.k. ursprungsgarantier för energi från förnybara energikällor. Syftet med ursprungsgarantier är att garantera elens ursprung för slutkunderna. Det är en europeisk standard som fastställer tekniska krav och bidrar till att underlätta standardiseringsprocessen för ursprungsgarantier. Standarden utfärdades för första gången 2013 och innehåller krav för ursprungsgarantier för el. Den har hittills varit frivillig för medlemsstaterna i EU att följa, men genom omarbetningen av förnybartdirektivet blir standardens innehåll tvingande.

I sammanhanget kan det även nämnas att ursprungsgarantier som en följd av det omarbetade förnybartdirektivet framöver även kommer att utfärdas för värme, kyla, gas och vätgas.

I oktober 2023 antog EU den tredje versionen av förnybartdirektivet. Det uppdaterade direktivet öppnar möjligheten att utfärda ursprungsgarantier för mindre energimängder än 1 MWh.

Standarden är under revidering för att även inkludera de nya energibärarna och enligt Energimyndighetens årsredovisning är arbetet försenat. Energimyndigheten deltar i revideringen av standarden genom sitt medlemskap i Svenska institutet för standarder (SIS) för att bevaka Sveriges intressen.

Energi- och klimatrådgivning

Kommuner kan ansöka om medel från Energimyndigheten för att bedriva kommunal energi- och klimatrådgivning (EKR). Energimyndigheten har i uppdrag att finansiera denna verksamhet. EKR är en kostnadsfri och kommersiellt oberoende tjänst som riktar sig till allmänheten, privatpersoner, små och medelstora företag, bostadsrättsföreningar, privata flerbostadshusägare samt föreningar och organisationer. Genom de kommunala energi- och klimatrådgivarna kan målgrupperna få stöd i hur de kan minska sin energianvändning, öka andelen förnybar energi och sänka sina energikostnader och samtidigt bidra till minskad miljöpåverkan.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 21) redovisar regeringen att Energimyndigheten genomförde en fördjupad uppföljning av rådgivningen under 2022, och i början av 2023 presenterade myndigheten en ny strategi för den kommunala energi- och klimatrådgivningen som har legat till grund för det utvecklingsarbete som myndigheten bedrev under 2023. Strategin pekar bl.a. på att rådgivningen i större utsträckning ska

- utgöra en strategiskt viktig resurs som verkar förstärkande och kompletterande till andra insatser och funktioner på nationell, regional och lokal nivå
- vara en samlad nationell resurs vars kompetens kan nyttjas oavsett var de rådsökande bor eller verkar
- innehålla digitala stöd och verktyg till nytta för både rådsökande och utförare.

I regleringsbrevet för 2024 har Energimyndigheten därefter fått i uppdrag att analysera hur den kommunala energi- och klimatrådgivningen kan utvecklas med hänsyn till EED respektive förnybartdirektivet. I uppdraget ingår att se över nuvarande förordning och lämna förslag på hur rådgivningen även kan innefatta åtgärder som minskar sårbarheten för småhusägare, organisationer och små- och medelstora företag bl.a. vid höga energipriser. Den del av uppdraget som kopplar till de omarbetade direktiven ska delredovisas senast den 24 maj 2024. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 2 september 2024.

Energimyndighetens uppdrag om en utvecklad energiberedskap

I regleringsbrevet för 2024 har regeringen gett Energimyndigheten i uppdrag att analysera förutsättningarna för att stärka energiberedskapen i samhället och ge förslag på hur sådana åtgärder kan utformas och genomföras. I uppdraget ingår ett pilotprogram i syfte att genomföra robusthetshöjande åtgärder och tillvarata erfarenheter för kommande arbete. Pilotprogrammet kan riktas till kommuner eller länsstyrelser som redan har ett utvecklat beredskapsarbete. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 mars 2025.

Energimyndighetens uppdrag om kompetensförsörjning för elektrifieringen

Energimyndigheten har sedan 2022 i uppdrag av regeringen att samordna en nationell kraftsamling om kompetensförsörjning för elektrifieringen. Som ett första steg i utredningsarbetet har kompetensbehoven kartlagts och analyserats (ER 2023:21 Kompetensförsörjning för elektrifiering – Kartläggning och analys).

I den andra delen av uppdraget ska Energimyndigheten identifiera möjliga hinder och utmaningar för energisektorns, och närliggande sektorer, kompetensförsörjning samt föreslå åtgärder för att möta kort- och långsiktiga kompetensbehov. Uppdraget ska slutrapporteras till Regeringskansliet senast den 1 december 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet om tillståndsprocesser

Så sent som i mars 2024 tog utskottet senast ställning till förslag i motioner om effektivare tillståndsprocesser med koppling till utbyggnaden av kraftproduktion och elnät (bet. 2023/24:NU9). Utskottet avstyrkte yrkandena och sa sig se positivt på att både den förra och den nuvarande regeringen har bedrivit ett allt intensivare arbete för att förenkla och effektivisera dessa tillståndsprocesser. Utskottet refererade också till ett antal genomförda, pågående eller nyligen initierade insatser med denna inriktning. Utskottet påminde bl.a. om att det pågår beredning inom Regeringskansliet av förslag från utredningar som kan ha betydelse för tillståndsprocessernas framtida utformning. Det handlar bl.a. om förslag från Miljöprövningsutredningen, Klimatråtsutredningen och Regeringsprövningsutredningen. Utöver dessa utredningar tillsatte regeringen i juni 2023 en särskild utredare med uppgift att se över möjligheterna att ytterligare förenkla och förkorta den miljöprövning som regleras i miljöbalken.

Energilagring

Ett antal motionsförslag på temat energilagring avstyrktes av utskottet så sent som i mars 2024 (bet. 2023/24:NU9). Utskottet avstyrkte motionerna bl.a. genom att referera till att Svenska kraftnät har genomfört en omvärldsanalys i vilken myndigheten beskriver utveckling, potential för och behov av lagring av el och andra flexibilitetstjänster kopplat till drift, systemansvar och utbyggnad av transmissionsnät för att uppnå en väl fungerande elmarknad.

Elsäkerhet

Våren 2023 behandlade utskottet ett motionsyrkande om elsäkerhet som var snarlikt ett av de nu aktuella (bet. 2022/23:NU9). Då använde motionären dock begreppet elsäkerhet och inte som nu energisäkerhet. Utskottet redovisade därför översiktligt det gällande regelverket för elsäkerhetsfrågor och pekade även på det ansvar som Elsäkerhetsverket har för dessa frågor. Därefter redovisade utskottet bedömningen att kraven på säker hantering av el är högt ställda i Sverige. Elsäkerhetsverket har en viktig uppgift när det gäller att arbeta för hög elsäkerhet och störingsfri el, bl.a. genom att bedriva tillsyn över att elinstallationsföretag och elinstallatörer följer lagstiftningen på elsäkerhetsområdet. Några särskilda uttalanden från riksdagens sida på temat elsäkerhet ansåg utskottet inte vara påkallat.

Beredskapslagring av elstolpar

Våren 2022 behandlade utskottet ett motionsförslag om beredskapslagring av elstolpar (bet. 2021/22:NU22). Vid detta tillfälle hänvisade utskottet till ett frågesvar från statsrådet Isabella Lövin i januari 2020 om hur ett förbud mot impregnering av elstolpar med kreosot kan påverka exporten och därmed även

förutsättningarna för tillverkning av sådana stolpar i Sverige och möjligheterna att bygga upp ett svenskt beredskapslager av elstolpar och järnvägssliprar (fr. 2019/20:651). Statsrådet konstaterade att det vid den aktuella tidpunkten pågick en förnyad utvärdering av kreosot som träskyddsmedel. En analys av tillgängliga alternativ skulle, enligt statsrådet, vara en del av den utvärderingen. Utskottet avstyrkte yrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera olika tillfällen och med olika politiska sammansättningar pekat på vikten av effektivare och därmed kortare processer för berörda myndigheter för att pröva ansökningar om olika typer av tillstånd som vanligen behövs för etablering eller expansion av kraftproduktionsanläggningar och kraftöverföringsinfrastruktur. Det kan exempelvis handla om diverse tillstånd som regleras i miljöbalken och dess underliggande författningar eller tillstånd enligt bestämmelser i ellagen (1997:857) och därtill knutna förordningar och föreskrifter. Så sent som i mars innevarande år sa sig utskottet se positivt på att både den förra och den nuvarande regeringen har bedrivit ett allt intensivare arbete för att förenkla och effektivisera tillståndsprocesser med koppling till utvecklingen av kraftsystemet. Därför ser utskottet positivt på att regeringen i propositionen redovisar ett antal pågående processer som på olika sätt syftar till att öka tempot i tillståndsprocesserna. Det handlar bl.a. om pågående beredning av ett antal utredningar som omnämns ovan liksom inriktandet av ytterligare utredningar som ska se över fler frågor med denna inriktning. En proposition med titeln Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning är dessutom aviserad till senare i vår.

Till detta ska också fogas att den utvecklade energiplanering som regeringen beskriver i propositionen delvis har som syfte att uppnå en tidig hantering av målkonflikter och mer effektiva plan- och tillståndsprocesser. De ökade ambitionerna på energiplaneringsområdet torde även tillgodose det önskemål om just detta som finns i en av motionerna, varför den kan lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

När det gäller effektivare tillståndsprocesser kan utskottet även konstatera att miljö- och jordbruksutskottet i sitt yttrande nämner att det vid flera tidigare tillfällen har betonat behovet av att förenkla och effektivisera tillståndsprocesserna för miljöprövning och framhållit att detta är en förutsättning för de investeringar som krävs för att möta framtidens klimat- och energiförsörjningsutmaningar. Därmed gör utskottet den sammantagna bedömningen att det inte finns skäl för riksdagen att agera med anledning av motionsyrkanden om effektivare tillståndsprocesser.

Markintrång kan vara nödvändiga när t.ex. kraftsystemet behöver expandera. När det gäller förslag med koppling till sådana intrång och om ersättningar när mark tas i anspråk av det offentliga med tvång, hänvisar utskottet dels till den pågående utredning av frågor med denna inriktning som ska

redovisa sitt uppdrag i slutet av juni 2024, dels till den parlamentariskt sammansatta kommitté som har i uppdrag att se över och stärka det grundlagsreglerade egendomsskyddet. Den utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2024. Därtill vill utskottet påminna om att riksdagen för närvarande behandlar en skrivelse från regeringen med anledning av Riksrevisionsens granskning av statens hantering av expropriation och andra markintrång.

Önskemål om förstärkningar av den kommunala energi- och klimatrådgivningen lyfts fram i ett par motioner. Här kan utskottet konstatera att det har genomförts en översyn av denna verksamhet och att Energimyndigheten har tagit fram en strategi för den kommunala energi- och klimatrådgivningen som har legat till grund för det utvecklingsarbete som myndigheten bedrev under 2023. Energimyndigheten har därefter fått i uppdrag att under 2024 analysera hur den kommunala energi- och klimatrådgivningen kan utvecklas med hänsyn till förändringar av EED respektive förnybartdirektivet. Utskottet anser att utfallet av detta arbete bör avvaktas.

Bioraffinaderier tas upp i en av motionerna. Här kan utskottet konstatera att sådana anläggningar lyfts fram i Bioekonomiutredningens slutbetänkande som ett sätt att åstadkomma en effektivare användning av bioråvaran. Utredningen överlämnade sitt betänkande till regeringen så sent som i december 2023 och utskottet förutsätter att regeringen väger in det som sägs om bioraffinaderier i den fortsatta beredningen av utredningens förslag utan att riksdagen behöver uttala sig särskilt om detta.

För några år sedan avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om lagerhållning av elstolpar i trä. Utskottet har inte funnit någon ny information av sådan betydelse att den ger anledning till något annat ställningstagande denna gång. Däremot konstaterar utskottet att det mer ansträngda säkerhetspolitiska läget och erfarenheterna från coronapandemin har ökat den allmänna medvetenheten om beredskapsrelaterade frågor inklusive sådana som gäller lagring av allehanda produkter. Behovet av lagring av elstolpar i trä är möjligen också något som kommer att ges ökad uppmärksamhet av det skälet.

Vad som däremot redan har belysts med anledning av den försämrade säkerhetssituationen är behovet av beredskapslagring av drivmedel, vilket också berörs i en av motionerna och då med fokus på lagring av fossilfria alternativ. I propositionen konstaterar regeringen att den svenska drivmedelsberedskapen bör vidareutvecklas och även inkludera fossilfria drivmedel. Särskilt bör möjligheten till inhemsk produktion av fossilfria bränslen tas till vara. I sammanhanget vill utskottet även påminna om att Försvarsberedningen har berört frågor om drivmedelsberedskap och konstaterar då att arbetet med att utveckla alternativa drivmedel minskar sårbarheter och lindrar konsekvenser av uppkomna störningar. Vidare bör det nämnas att Energimyndigheten för närvarande driver ett program för att utveckla Sveriges drivmedelsberedskap. Därmed ser utskottet inget skäl för riksdagen att bifalla motionerna.

Med anledning av det som anförs i en av motionerna om ursprungsgarantier hänvisar utskottet till det arbete som pågår med att revidera den europeiska standard som gäller för ursprungsgarantier och som behöver uppdateras efter

förändringar av bestämmelserna om ursprungsgarantier i EU:s förnybartdirektiv. Utskottet anser sig inte ha tillräcklig grund för att under den pågående revideringen av standarden rekommendera riksdagen att ställa sig bakom de förslag om förändringar i bestämmelserna om ursprungsgarantier som föreslås i motionen.

I en motion lyfts frågor om energisäkerhet. Motionen tycks främst vara inriktad på frågor om elsäkerhet och på kompetensförsörjning. Här vill utskottet påminna om att Energimyndigheten sedan 2022 har i uppdrag att samordna en nationell kraftsamling i fråga om kompetensförsörjning för elektrifieringen. En kartläggning av kompetensläget har gjorts och i det fortsatta arbetet under innevarande år kommer myndigheten att identifiera möjliga hinder och utmaningar för energisektorns, och närliggande sektors, kompetensförsörjning samt föreslå åtgärder för att möta kort- och långsiktiga kompetensbehov. Riksdagen bör lämna förslaget i motionen utan vidare åtgärd.

Beträffande en strategi för energilagring som efterfrågas i en motion hänvisar utskottet dels till sitt ställningstagande när frågor på temat energilagring behandlades av utskottet så sent som i mars 2024, dels till att en särskild utredare har fått i uppdrag av regeringen att se över elmarknaden och då bl.a. beröra frågor om hur flexibla resurser ska kunna få marknadsmässig ersättning för de nyttor de bidrar med. Lagring är en sådan resurs, men det finns många fler som rimligen kommer att uppmärksammas när det nu tas ett brett grepp om frågor om elmarknadens framtida utformning. Utskottet är i ljuset av detta inte berett att tillstyrka yrkandet.

När det avslutningsvis gäller frågan om viss klimat- och miljörelaterad information om nya personbilar hänvisar utskottet till att riksdagen så sent som i april 2024 beslutade om en lag om information om bränsleförbrukning och koldioxidutsläpp vid marknadsföring av nya personbilar.

Sammantaget innebär detta att utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Reservationer

1. **Energipolitikens inriktning, punkt 1 (S)**

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 5 och 6 samt

2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 5 och

avslår motionerna

2023/24:13 av Björn Tidland (SD),

2023/24:1281 av Hanna Westerén (S),

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 28,

2023/24:1572 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 1,

2023/24:1935 av Sofia Amløh m.fl. (S),

2023/24:1991 av Jamal El-Haj m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2358 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S),

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 60, 64, 65, 72 och 89,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 24 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Energisystemet lägger grunden för det moderna samhället och är centralt för ett lands utveckling. Sverige har påbörjat ett skifte – en ytterligare elektrifiering – där transporter, industriella processer och andra verksamheter byter fossila bränslen mot el. En framgångsrik elektrifiering är avgörande för att nå de nationella klimatmålen om nettonollutsläpp 2045 och kan även bidra till att minska utsläppen i andra länder genom export av klimatsmarta produkter. Enligt vår uppfattning bör målsättningen därför vara att energipolitiken ska bidra till klimatmålet för 2045.

Långsiktiga och stabila villkor är och kommer även fortsättningsvis att vara viktiga för att tillräckliga investeringar ska komma på plats. Den stabilitet vi efterfrågar hade med fördel kunnat uppnås om regeringen hade bemödat sig om att förankra sin energipolitik brett bland riksdagens partier. Även om regeringen inte tycks ha förstått värdet av detta vill vi återigen trycka på betydelsen av samtal med andra partier med målet att skapa överenskommelser om

den svenska energipolitiken som sträcker sig över flera kommande valperioder. Varken Sveriges elkonsumenter, industrin eller klimatet har råd med något annat. Vi anser att sådana samtal bör ha en bred utgångspunkt, som inte är låst till vissa energislag eller specifika lösningar. Enligt vår uppfattning måste Sverige kunna använda alla fossilfria tillgångar som står till buds.

Elektrifieringen av det svenska samhället kommer att vara en de viktigaste delarna av den nödvändiga omställningen. Sverige har redan gynnsamma förutsättningar att nå framgång tack vare god tillgång till fossilfri kraftproduktion som utgör en unik konkurrensfördel genom hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Samtidigt kommer det att behövas mycket mer el. Klimatomställningen och en ny elektrifieringsvåg gör att efterfrågan på el kommer att öka kraftigt till 2045. Det finns dock ingen tid att förlora utan insatser för att öka produktionen måste till redan nu och kunna leverera kraft långt före 2045. Utbyggnadstakten för den fossilfria elproduktionen måste således öka redan i närtid, både för att en stor utmaning inte kan lösas i slutet på perioden och framför allt för att risken är stor att Sverige inom bara några år blir nettoberoende av elimport, vilket i sin tur sannolikt leder till förlust av viktiga investeringar och arbetstillfällen.

Vi föreslår därför ett energipolitiskt mål om ytterligare minst 60 TWh fossilfri kraft till 2030. I det kortare perspektivet är det främst vindkraft som har betydande potential, såväl på land som till havs, men även solex liksom effekthöjningar i befintliga anläggningar som vattenkraft och kärnkraft behöver komma på plats. Vår uppfattning är vidare att Sverige även fortsättningsvis ska ha förmågan att vara en nettoexportör av el, en förmåga som alltså riskerar att gå förlorad under 2020-talet med regeringens nuvarande politiska inriktning.

Den förra regeringen lade en solid grund för Sveriges elektrifiering genom sin elektrifieringsstrategi. Genom ett fortsatt arbete med att genomföra de åtgärder denna strategi innefattar tas ett helhetsgrepp om förutsättningarna i energisektorn för att därigenom möjliggöra en omfattande elektrifiering av samhället. Elektrifieringsstrategin är en konkret handlingsplan där åtgärd för åtgärd bygger en trygg elförsörjning som underlättar omställningen och som dessutom ger nya jobb. Åtgärderna i strategin syftar till att undanröja hinder för utbyggnad av elproduktionen och säkerställa att det finns leveranser av el alla timmar på dygnet. Det är av stor betydelse att arbetet med strategin nu följs upp och genomförs av regeringen.

En annan åtgärd som den förra regeringen introducerade och som syftade till att stötta elektrifieringsarbetet var det s.k. elektrifieringsrådet. Detta råd bestod av representanter från den offentliga sektorn, näringslivet och andra samhällsaktörer med bred erfarenhet av och kompetens om de utmaningar som förknippas med elektrifieringen. Vi beklagar att regeringen inte har utnyttjat denna resurs bättre.

Vi vill avslutningsvis också påminna om den angelägna reform av elmarknaden som vi har föreslagit och som bl.a. inkluderar införande av det vi betecknar folkhemsel. Det är en modell som innebär att staten köper upp fossilfri

kraft via ett auktionsförfarande till lägsta pris, el som sedan levereras till hushållskunder på vissa villkor. Detta både skapar stabila villkor för investeringar och ger hushållen stabila och låga priser. Förslaget behandlades tidigare detta år i ett annat av utskottets betänkanden (bet. 2023/24:NU9).

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

2. Energipolitikens inriktning, punkt 1 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 60, 64, 65, 72 och 89,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 24 och

2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 5 och

avslår motionerna

2023/24:13 av Björn Tidland (SD),

2023/24:1281 av Hanna Westerén (S),

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 28,

2023/24:1572 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 1,

2023/24:1935 av Sofia Amløh m.fl. (S),

2023/24:1991 av Jamal El-Haj m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2358 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S),

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 5 och 6 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Energipolitiken måste gå hand i hand med klimatpolitiken och utgå från klara och tydliga mål. Både Sveriges och den övriga världens utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar måste minska och det måste gå betydligt snabbare än i dag. För mig är arbetet med att minska utsläppen såväl nationellt som internationellt en prioriterad fråga.

Energisektorn står för en betydande del av utsläppen internationellt, även om den svenska kraftproduktionen har låga utsläpp. För att klara klimatomställningen krävs insatser på energipolitikens område. Sådana insatser behövs också för att det fossila energiberoendet har blivit en viktig säkerhetsfråga. Stora mängder fossil kol, olja och gas importerar från Ryssland till EU, en handel som bekostar Rysslands krig i Ukraina. Detta beroende måste brytas, omedelbart. Därför måste takten skruvas upp inom alla samhällssektorer och viktiga reformer måste genomföras – från det lokala till det globala.

För att klara klimatmställningen krävs alla fossilfria kraftslag, samtidigt som det är logiskt att fokusera på de kraftslag som är billigast och går att bygga snabbast. Jag ser det som rimligt att målet om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040 ändras till ett 100 procent fossilfritt energisystem till samma år. På så sätt utökas målet till att även omfatta bränslen, insatsvaror i industrin och energisystemet i sin helhet, samtidigt som det tas höjd för att kärnkraften kommer att utgöra en betydande beståndsdel av Sveriges energimix.

Jag ser det som nödvändigt att öka elproduktionen, förbättra kraftöverföringen, energieffektivisera och satsa på energilagring samt på smart och flexibel användning. För att trygga den svenska energiförsörjningen och för att möjliggöra grön elexport även fortsättningsvis anser jag att riksdagen ska anta ett planeringsmål om minst 100 TWh ny elproduktion till 2030, och på sikt en fördubbling från dagens elproduktion. För stabila villkor över tid vill jag även se nya energisamtal som kan slå fast den långsiktiga energipolitiken. Sådana villkor behövs mer än någonsin, för klimatets, konkurrenskraftens och Sveriges bästa. En ny bred energiuppställning över partigränserna – som minskar utsläppen, bygger ut det förnybara och stärker hela elsystemet – är mycket önskvärt. Inom ramen för dessa samtal bör det även finnas en ambition att förbättra samexistensen mellan försvarets intressen och övriga samhällsintressen, däribland intressen kopplade till förnybar energiproduktion som sol- och vindkraft.

Här vill jag även påminna om att det parti jag representerar länge har förespråkat att lagar och regler ska vara i fas med teknikutvecklingen. Med tanke på de utmaningar som kraftsystemet står inför anser jag att vissa lagar, däribland ellagen, behöver uppdateras för att möjliggöra kostnadseffektiva investeringar. Även regelverken för småskalig energiproduktion är förlegade och motsvarar inte utvecklingen på marknaden. En revidering av dessa regelverk skulle underlätta en övergång till mer decentraliserad och lokal energiproduktion och jag förordar även andra satsningar på småskalig energiproduktion. Flera av de elmarknadsrelaterade förslag jag står bakom med denna inriktning har behandlats av utskottet tidigare detta riksmöte (se bet. 2023/24:NU9).

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Energipolitikens inriktning, punkt 1 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 28 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna
2023/24:13 av Björn Tidland (SD),
2023/24:1281 av Hanna Westerén (S),
2023/24:1572 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 1,
2023/24:1935 av Sofia Amløh m.fl. (S),
2023/24:1991 av Jamal El-Haj m.fl. (S) yrkande 1,
2023/24:2358 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S),
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 60, 64, 65, 72 och 89,
2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 24,
2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 5 och 6 samt
2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 5.

Ställningstagande

Förbränning av fossila bränslen är den främsta anledningen till att den globala medeltemperaturen stiger snabbare än någonsin. Trots denna vetenskap används fortfarande fossila bränslen överallt runt jorden för att skapa el och värme och för att driva fordon.

För att bli kvitt beroendet av fossila bränslen behövs massiva satsningar på produktion av förnybar energi och på att elektrifiera stora delar av det svenska samhället. Sverige behöver storsatsa på förnybar och billig energi och det behövs strategier och konkreta mål för ökad produktion av vind- och solkraft. Energin behöver också användas mer effektivt. Flera förslag på dessa områden som jag står bakom behandlas på en annan plats i detta betänkande.

Sverige har sedan länge ett elsystem med en väldigt liten andel fossil energi, vilket är positivt. Det mål som riksdagen har slagit fast på förslag av regeringen om ett fossilfritt elsystem till 2040 kan därför anses vara måttligt ambitiöst. Sett till hela energisystemet är Sverige däremot fortfarande fast i ett tungt fossilberoende inom industrin och i betydande delar av transportsektorn. För Sveriges del vore det därför mer relevant med ett mål om att hela energisystemet ska bli fossilfritt. Ska Sverige klara klimatomställningen behöver detta uppnås redan till 2035. Därför står jag bakom förslag om ett 100 procent fossilfritt energisystem senast till 2035.

För att omställningen från fossil till förnybar energi ska gå tillräckligt snabbt och för att det ska vara möjligt att klara klimatmålen behövs det även en nationell plan för utfasning av fossil energi, inklusive torv, med ett slutdatum för användning. En sådan plan behöver även inkludera en avveckling av alla fossila subventioner.

Fossila bränslen är inte bara ett hot mot klimatet utan har även säkerhetspolitiska dimensioner som har blivit allt tydligare på senare år. Många EU-länders beroende av rysk energi har varit en enorm svaghet rent strategiskt eftersom Ryssland har kunnat använda flödet av framför allt gas som ett påtryckningsmedel. Exportintäkterna från ryska fossila bränslen har dessutom finansierat Rysslands avskyvärda invasion av Ukraina.

Försvarsmakten har pekat på att det krävs stora satsningar på el- och energiberedskap för att säkerställa både Försvarsmaktens och det övriga totalförsvarets behov av en robust och planerbar energiförsörjning. I dag är Sverige kraftigt beroende av import av energi. Detta utgör en allvarlig sårbarhet. Mot denna bakgrund anser jag att det bör införas ett mål för energisäkerhet.

Jag förordar också att det införs ett mål för efterfrågeflexibilitet i elsystemet. Kostnaderna för att stimulera efterfrågeflexibilitet är relativt små, men för att frigöra potentialen för alla dessa flexibilitetsresurser bör det sättas upp ett tydligt mål.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Energipolitikens inriktning, punkt 1 – motiveringen (V)

av Birger Lahti (V).

Ställningstagande

Jag förordar en offensiv energipolitik som är inriktad på att uppnå en snabb och omfattande klimatomställning. Här behövs handling som ger resultat i närtid. Betydande delar av samhället måste elektrifieras och detta behöver ske nu och inte i en avlägsen framtid. När fordonsflottan ska ställas om från fossilberoende till i huvudsak el, samtidigt som tåginfrastrukturen byggs ut och industrins tillverkningsprocesser övergår till fossilfria bränslen och insatsråvaror, kommer efterfrågan på el att öka betydligt. Sannolikt innebär denna process den största utbyggnaden av produktion och distribution av el i modern tid i Sverige.

Den omställning som krävs hade varit betjänt av en bred och därmed över tid även stabil politisk förankring. Jag är därför starkt kritisk till att regeringen inte har bjudit in till samtal i syfte att nå en blocköverskridande överenskommelse i form av ett genomarbetat helhetsgrepp om hela energisystemet. Den politiska oppositionen hade behövts för att ge energipolitiken den legitimitet och det innehåll som tyvärr saknas i regeringens proposition. Sverige behöver mer el till rimliga priser i närtid, annars ökar risken att industrin – både inhemsk och utländsk – drar sig för att investera i den gröna omställningen. Att enbart ha siktet inställt på 2045 som mållår gör att viktiga investeringar och elnätsinsatser som behövs redan nu i stället skjuts på framtiden. För att industrin ska våga satsa på omställningen behöver företagen veta att det finns tillgång till fossilfri el redan 2030.

Med breda energipolitiska samtal hade de mål som regeringen föreslår varit både bättre grundade politiskt och på ett helt annat sätt mött de förväntningar som finns bland företrädare för betydande energikonsumenter som exempelvis delar av transportsektorn och industrin. Betydelsen av delmål på kortare tids horisonter hade med största sannolikhet beaktats på ett bättre sätt och frågan om var kraftproduktionens fokus ska ligga hade tydliggjorts. Jag redovisar ytterligare synpunkter på regeringens förslag till leveranssäkerhetsmål och energiplaneringsmål i några av mina andra reservationer i detta betänkande.

Här vill jag dock vara tydlig med vad jag anser om regeringens och dess samarbetsparti Sverigedemokraternas enögda syn på produktion av fossilfri energi. Kärnkraften ses av dem som allena saliggörande utan närmare analyser eller överväganden om de enorma kostnader som kärnkraftsatsningarna kommer att innebära eller resonemang om hur dyr kärnkraftselen kommer att bli och vilka konsekvenser detta kan få för samhällsutvecklingen. För mig är kärnkraft definitivt inte svaret på ett hållbart och säkert energisystem. Kärnkraften är inte bara en osäker energikälla, den är också dyr och försvårar omställningen till en helt förnybar energiproduktion. Det finns inte heller någon säker metod för slutförvaring av det radioaktiva avfallet. Jag står därför bakom en politik som innebär att kärnkraften avvecklas och att det i stället satsas kraftfullt på att bygga ut olika former av förnybar energiproduktion.

Regeringen kan inte heller redovisa några tillfredsställande svar på hur man ska bygga ut förnybara kraftkällor som sol- och vindkraft snabbt i närtid, dvs. för att möta den efterfrågan som kommer att vara hög på betydligt kortare sikt än när den nya kärnkraft som regeringen och dess stödparti vurmar för möjligen kan bidra till kraftproduktionen. Det mål jag står bakom är att Sverige ska ha ett 100 procent förnybart energisystem i framtiden där vind-, vatten- och solkraft tillsammans med bioenergi förser Sverige med energi. Därför har jag och det parti jag företräder föreslagit en massiv satsning på investeringar i förnybar elproduktion. Det är således angeläget att Sverige fortsätter att värna sitt fossiloberoende och bygger ut den förnybara produktionen för att klara klimatomställningen.

Såväl havsbaserad som landbaserad vindkraft har stor potential att bidra till klimatomställningen. Samtidigt kan jag konstatera att regeringen inte föreslår några åtgärder eller lösningar i fråga om det kommunala veto som finns kopplat till vindkraftsutbyggnad eller när det gäller Försvarmaktens ovilja att släppa fram vindkraft på många platser med gynnsamma vindförhållanden. Jag vill också öka acceptansen för vindkraft genom att lagstifta om en produktionsbaserad ekonomisk ersättning till de lokalsamhällen där vindkraft byggs. Det är vidare min uppfattning att det kommunala vetot mot vindkraftsetableringar bör avskaffas liksom avgiften för att ansluta vindkraftverk till elnätet.

Det är också viktigt att understryka betydelsen av att använda energi effektivt. Regeringen vill att Sveriges mål för energieffektivisering ska ses över, vilket jag inte anser är nödvändigt. Jag anser att energieffektiviseringsaspekter alltid ska beaktas när ny el produceras eftersom frågan om hur omfattande utbyggnaden av förnybara energikällor behöver vara är avhängig av hur stora energibesparingar och energieffektiviseringar samhället kan genomföra.

Som har framgått av det jag har anfört hittills är frågan om mer el en nyckelfaktor för att omställningen av samhället ska bli lyckosam. Därför kommer elmarknaden att spela en viktig roll under de kommande årens utveckling. Enligt min uppfattning kräver ett robust och motståndskraftigt samhälle att det offentliga har kontroll över samhällsviktig verksamhet. Jag anser därför att ett

lands elförsörjning inte ska lämnas till marknadens aktörer där vinstmaximering utgör den starkaste drivkraften. I stället behövs det ett samhälleligt ansvar som både tar sig an det rådande klimatnödläget och ger den svenska industrin de förutsättningar den behöver för att kunna fortsätta med sin gröna omställning. Elproduktionen behöver ses som en del av samhällets infrastruktur, som byggs utifrån samhälleliga mål. Därigenom kan även nödvändiga anpassningar göras till nya ägar- och produktionsstrukturer där framtidens energikonsumenter samtidigt producerar el från t.ex. solceller. Det nät som länkar samman dessa aktörer behöver ägas av det offentliga och inte av privata ägare som kan göra oskäligen vinster på en monopolmarknad. Innan nätet har förstärkts behövs det därför ett tak för hur höga elnätsavgifterna får bli.

Utöver förändringar av ägandet av elnätsinfrastrukturen anser jag att elmarknaden behöver göras om i grunden. Jag förordar en modell med s.k. Sverigepriser där priserna på den inhemska marknaden separeras från dem på exportmarknaden. Jag ser för övrigt ingen anledning att slopa de s.k. elområdena – så som föreslås i propositionen – tvärtom anser jag att den geografiska plats där elen produceras bör korrelera bättre med det pris som kunderna betalar. Resultatet blir en prisskyddsmodell som innebär att Sveriges fyra elprisområden kvarstår men separeras från den el som går på export. Samtidigt förordar jag en omfattande utbyggnad av elöverföringskapaciteten mellan norra och södra Sverige, vilket kommer att motverka de elprisskillnader som emellanåt uppkommer mellan elområdena.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

5. Planeringsmål för elsystemet, punkt 2 (S, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till planeringsmål för elsystemet samt ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl. (V) i denna del,
2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkandena 1 och 3 samt
2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del och
avslår proposition 2023/24:105 punkt 1 och motion
2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Sverige kan bli världens första fossilfria välfärdsland. Förutsättningarna för detta är goda med en industri som ligger långt fram när det gäller grön omställning och nyindustrialisering. Men det kräver ökad elektrifiering, dvs. betydligt mer fossilfri el, stärkt energieffektivisering samt förbättrad lagring och flexibilitet, och det redan i närtid.

I propositionen föreslår regeringen ett planeringsmål för kraftproduktionens utbyggnad till 2045. Enligt vår uppfattning ligger detta mål för långt fram. Vi har i stället återkommande lyft fram behovet av ett mål för mer fossilfri kraft redan till 2030. Anledningen är att ett mål som ligger närmare i tiden ställer högre krav på förslag och beslut om relevanta åtgärder som kan bidra till måluppfyllelsen. Vi menar att de kontrollstationer som regeringen aviserar, och som tycks ha målet 2045 som utgångspunkt, inte svarar mot samhällets stora och växande behov av mer el i närtid. Enligt en myndighetsgemensam rapport från december 2023 kan elbehovet i det närmaste fördubblas redan till 2035, vilket understryker behovet av ett tydligt preciserat mål redan för 2030. Om inte industrin får möjlighet att genomföra sina planerade eller önskade investeringar i närtid, minskar behovet högst avsevärt även på längre sikt. Det skadar såväl klimatomställningen som det svenska näringslivet, och en betydande mängd arbetstillfällen riskerar att gå om intet. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ett planeringsmål för 2030.

Utöver detta har det drastiskt försämrade säkerhetsläget i Sverige och övriga Europa under de senaste åren synliggjort hur central en robust energiförsörjning är för hela samhället. Vi anser att det är nödvändigt att stärka självförsörjningen i hela Europa och minska beroendet av fossila energikällor. Att Sverige numera är Natomedlem ställer också nya krav på kapacitet och tillförlitlighet i Sveriges energisystem som regeringen bör beakta i närtid. Regeringens starka fokus på att bygga i huvudsak ny centraliserad kraftproduktion som ligger mer än ett decennium fram i tiden rimmar illa med dessa krav.

Sammantaget anser vi att riksdagen ska avslå regeringens förslag om ett planeringsmål för elsystemet och i stället ställa sig bakom det som anförs ovan om att regeringen bör återkomma med ett mål och tillkännage det för regeringen.

6. Planeringsmål för elsystemet, punkt 2 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till planeringsmål för elsystemet.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl. (V) i denna del,
2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 1 och
2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del och
avslår proposition 2023/24:105 punkt 1 och motionerna
2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 3 och
2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Regeringens proposition sägs staka ut den långsiktiga inriktningen för den svenska energipolitiken. Jag instämmer visserligen i att en omfattande elektrifiering av det svenska samhället är viktigt för att kunna åstadkomma en snabb och omfattande klimatomställning, men jag saknar politiskt välförankrade förslag från regeringen som ligger i linje med denna inriktning, inte minst för att möta de utmaningar som redan nu står för dörren.

Jag ser en absolut nödvändighet i att det ställs upp ambitiösa planeringsmål för kraftproduktionens utbyggnad, men dessa mål måste styra mot en ökande produktion på en kortare tidshorisont än vad regeringen föreslår. Såväl industrin som hushållen, transportsektorn och därmed även klimatet behöver mer el nu snarare än i en kärnkraftsomhuldad avlägsen framtid.

Jag anser således att det behövs tydliga delmål vart femte år och svar på hur elproduktionen ska öka i närtid. Min uppfattning är att en rimlig målsättning är att minst 70 TWh elproduktion tillkommer till 2030. Att som regeringen enbart ha siktet inställt på 2045 riskerar att medföra att viktiga investeringar och elnätsinsatser skjuts på framtiden. För att industrin ska våga satsa på omställningen behöver företagen veta att det finns tillgång till fossilfri el redan 2030.

Med hänvisning till det anförda föreslår jag att riksdagen ska avslå propositionen i den del som gäller ett planeringsmål.

7. Planeringsmål för elsystemet, punkt 2 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till planeringsmål för elsystemet samt ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl. (V) i denna del,
2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 1 och
2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 1 i denna del, 2 och 3
samt

avslår proposition 2023/24:105 punkt 1 och motion 2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 3.

Ställningstagande

En omfattande elektrifiering av flera samhällssektorer ser jag som en nödvändighet för att frigöra Sverige ur ett beroende av fossila bränslen och därigenom kunna uppnå så högt ställda klimatambitioner som det borde anstå ett välutvecklat västland.

Det tycks dock inte råda konsensus om hur snabb elektrifieringen måste vara eller hur den ska åstadkommas. Bedömningar från både industri och myndigheter pekar på att elanvändningen kommer att fördubblas redan till 2035 till följd av elektrifiering inom industri- och transportsektorerna. Detta är tio år tidigare än vad regeringen planerar för i sin proposition.

Mot denna bakgrund är det inte så konstigt att regeringens förslag om ett planeringsmål för 2045 har fått kritik för att inte möta den förutspådda ökade efterfrågan på el i närtid. Flera tunga remissinstanser har bl.a. pekat på behovet av mål även för 2030 och 2035.

Mot denna bakgrund anser jag att riksdagen ska avslå regeringens förslag till planeringsmål och i stället ställa sig bakom förslag om mål för 2030 och 2035. Till 2030 förordar jag ett mål om att tillgängliggöra 100 TWh samt ytterligare 50 TWh till 2035. Målen bör uppnås genom en kombination av ny förnybar elproduktion och energieffektiviseringar.

Jag vill i sammanhanget understryka att förslagen till mål bygger på myndigheters och branschorganisationers bedömningar av realistiska potentialer för såväl utbyggnad av den förnybara kraftproduktionen som energieffektivisering.

Vid sidan av de planeringsmål jag förordar ser jag även behov av mål för det som kan betecknas grön baskraft. Eftersom både ekonomiska och tidsmässiga skäl talar för att den tillkommande elproduktionen i Sverige inom överskådlig framtid kommer från förnybara energikällor som vind- och solkraft finns det behov av ett planeringsmål som är inriktat på effekt.

Med grön baskraft åsyftas alla kraftkällor och tekniker som kan göra elsystemet betydligt tryggare och säkrare än vad det är i dag. Här ingår höjd effekt i vattenkraften, mer flexibilitet i och effekt från kraftvärme samt gasturbiner som drivs av förnybara bränslen. Även energilagring i form av vätgas, pumpkraft och värme ingår liksom flexibilitet i form av smart styrning av elbils-laddning och värmepumpar samt s.k. tvåvägsladdning av fordon. Jag förordar att regeringen tar fram ett mål om 10 GWh grön baskraft till 2030.

Sammantaget innebär detta att jag anser att riksdagen bör avslå regeringens förslag om ett planeringsmål och i stället ställa sig bakom det som anförs ovan om planeringsmål till 2030 och 2035 och om ett mål om grön baskraft och tillkännage detta för regeringen.

8. Leveranssäkerhetsmål för elsystemet, punkt 3 (S, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till leveranssäkerhetsmål samt ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl. (V) i denna del,

2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkandena 2 och 4 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del och avslår proposition 2023/24:105 punkt 2.

Ställningstagande

Sverige kan bli världens första fossilfria välfärdsland. Därför anser vi att Sverige behöver ta ledningen när det gäller att ställa om energisystemet i hållbar riktning. Det ger inte bara ökad konkurrenskraft, större exportmöjligheter och fler arbetstillfällen utan bidrar även till ökad självförsörjning och ett minskat beroende av klimatskadliga fossila bränslen.

En omfattande elektrifiering av det svenska samhället är en nyckel för ett framgångsrikt omställningsarbete. Mot bakgrund av de omfattande utmaningar som väntar är det enligt vår uppfattning förvånande och samtidigt oroväckande att regeringens proposition endast omfattar två skarpa förslag för riksdagen att ta ställning till, däribland ett förslag om ett leveranssäkerhetsmål. Vi anser att den konsekvensanalys som presenteras i anslutning till det nyssnämnda förslaget inte är tillräckligt tydlig och därför inte kan ligga till grund för en rimlig värdering av vilken ambitionsnivå förslaget medför. De indikatorer som pekas ut konkretiseras inte heller trots att de, enligt vår uppfattning är helt avgörande för att det ska vara möjligt att bedöma såväl ambitions- som kostnadsnivåer. Denna brist har för övrigt också påtalats av flera tunga remissinstanser.

Vi anser att det hade behövts ett underlag i vilket de samhällsekonomiska effekterna av det föreslagna målet skattas liksom även utfallet av alternativa målutformningar. Effekter av lagringsmöjligheter och efterfrågeflexibilitet hade varit önskvärt, liksom även sektorskopplingar, inte minst när det gäller värme och vätgas.

Vi saknar också tydliga förslag med koppling till det omfattande och växande behovet av överföringskapacitet samt förslag som kan bidra till att öka både acceptansen och hastigheten i utbyggnaden av nödvändig infrastruktur.

Mot denna bakgrund avvisar vi det föreslagna leveranssäkerhetsmålet i avvaktan på att regeringen återkommer till riksdagen med en mer fullständig

analys. Denna analys bör omfatta underlag, bedömningar, indikatorer och alternativa utformningar för leveranssäkerhet.

Sammantaget innebär det anförda således att vi anser att riksdagen ska avslå regeringens förslag om ett leveranssäkerhetsmål och samtidigt ställa sig bakom det som anförts ovan och tillkännage det för regeringen.

Eftersom vi avstyrker regeringens förslag om ett leveranssäkerhetsmål anser vi inte heller att riksdagens tillkännagivande om ett sådant kan anses som tillgodosett och således inte heller betraktas som slutbehandlat.

9. Leveranssäkerhetsmål för elsystemet, punkt 3 (V, MP)

av Birger Lahti (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till leveranssäkerhetsmål för elsystemet.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl. (V) i denna del,

2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 2 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del och

avslår proposition 2023/24:105 punkt 2 och motion

2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 4.

Ställningstagande

För att åstadkomma en snabb och omfattande klimatomställning behöver vi elektrifiera betydande delar av samhället. När fordonsflottan ska ställas om från fossilberoende till i huvudsak el, samtidigt som tåginfrastrukturen byggs ut och industrins tillverkningsprocesser skiftar till fossilfritt, kommer tillgången till el att behöva öka betydligt. Det är otvetydigt så att det behövs både ett planeringsmål och ett leveranssäkerhetsmål samt ett helhetsgrepp om energisystemet. Tyvärr levererar regeringen inte godtagbara förslag på någon av dessa punkter.

Vi saknar vitala delar i propositionen, däribland klargöranden om hur leveranssäkerhetsmålet ska uppnås. Enligt vår uppfattning räcker det inte med vaga formuleringar om att ”elsystemet måste kunna leverera el till samhället”, utan det behövs en betydligt högre grad av konkretion både när det gäller själva målet och om vilka åtgärder regeringen har för avsikt att vidta för att målet ska kunna nås. Förslaget saknar också tillräckliga konsekvensanalyser, vilket flera remissinstanser har påpekat. Så som förslaget är utformat går det enligt vår uppfattning helt enkelt inte att ta ställning till det, med tanke på de många frågetecken och otydligheter som kvarstår.

Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag om ett leveranssäkerhetsmål.

Även om vi inte stod bakom riksdagens beslut om ett tillkännagivande till regeringen om ett leveranssäkerhetsmål kan vi inte, mot bakgrund av att vi avstyrker regeringens förslag, se att riksdagens tillkännagivande om ett sådant mål är tillgodosett och därmed kan det inte heller betraktas som slutbehandlat.

10. Vindkraft, punkt 5 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Birger Lahti (V) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 12 och avslår motionerna

2023/24:942 av Dzenan Cisija (S) yrkande 1,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 65,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 4, 10 och 11,

2023/24:1994 av Magnus Manhammar (S) yrkande 3,

2023/24:2405 av Lars Beckman (M),

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 84 och 85 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 7.

Ställningstagande

Det är centralt att vindkraftens potential för en snabbare elektrifiering tas till vara i Sverige. Därför anser vi att utbyggnaden av den havsbaserade vindkraften måste fullföljas. Havsbaserad vindkraft bidrar till ett elsystem med hög leveranssäkerhet och låg miljöpåverkan och tillhandahåller el till konkurrenskraftiga priser. Detta är särskilt betydelsefullt i de södra delarna av landet där det emellanåt råder ett kraftproduktionsunderskott.

Mot denna bakgrund anser vi att det är olyckligt att regeringen har instruerat Svenska kraftnät att upphöra med den planering för anslutning av havsbaserad vindkraft som affärsverket tidigare har inlett. Vidare ser vi det som nödvändigt att se över Försvarsmaktens roll när det gäller att utöva inflytande över var havsbaserade vindkraftsparken kan bli aktuella. Likaså behöver ett väl fungerande samspel mellan berörda myndigheter och andra aktörer säkerställas.

Vi anser också att den landbaserade vindkraften har en stor potential att snabbt leverera el till låg kostnad som behöver tas till vara. Här har kommunerna ofta en central roll och de behöver därför stärkta incitament att med-

verka till att vindkraften byggs ut. Det är också angeläget att eventuella in-
vändningar mot vindkraftsetableringar kommer in tidigare i tillståndsproc-
sen än de vanligen gör i dag.

Det är också vår uppfattning att möjligheterna att kompensera de vars om-
givning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad kan behöva tydliggöras.
De förslag som lades fram i utredningen Värde av vinden (SOU 2023:18) an-
ser vi därför bör genomföras tillsammans med den reformering av det kom-
munala vetot som den förra regeringen föreslog i proposition 2021/22:210 om
ett tidigare kommunalt ställningstagande för vindkraft.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

11. Vindkraft, punkt 5 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande
lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager
detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 84 och 85 samt
avslår motionerna

2023/24:942 av Dzenan Cisija (S) yrkande 1,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 65,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 4, 10 och 11,

2023/24:1994 av Magnus Manhammar (S) yrkande 3,

2023/24:2405 av Lars Beckman (M),

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 12 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 7.

Ställningstagande

Jag förordar ett planeringsmål om minst 100 TWh ny elproduktion till 2030,
och på sikt en fördubbling från dagens elproduktion. Vindkraft är det energi-
slag som tillsammans med solel går snabbast att bygga ut och som dessutom
kan producera el till låga priser. För att elproduktionsutbyggnaden ska gå till-
räckligt snabbt måste det dock bli enklare att bygga ny vindkraft i Sverige,
både på land och till havs.

Den snabba tekniska utvecklingen gör också att det är motiverat att under-
lätta det som brukar betecknas uppgradering (repowering). Detta innebär att
mindre vindkraftverk ersätts av större. Enligt min uppfattning finns det starka
skäl som talar för att det bör införas ett snabbspår i tillståndsprocesserna för
uppgraderingsansökningar.

För att ytterligare förbättra vindkraftens möjligheter att snabbt bidra med ny värdefull förnybar elproduktion anser jag att regeringen måste öka tempot i arbetet med att godkänna ansökningar om etablering av ny vindkraft både till havs och på land. Det finns redan i dag ett flertal sådana på regeringens bord. Vid eventuella prioriteringar mellan olika havsbaserade vindkraftsprojekt anser jag att södra Sverige ska ges företräde.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

12. Vindkraft, punkt 5 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 65,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 4, 10 och 11 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 7 och

avslår motionerna

2023/24:942 av Dzenan Cisija (S) yrkande 1,

2023/24:1994 av Magnus Manhammar (S) yrkande 3,

2023/24:2405 av Lars Beckman (M),

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 84 och 85 samt

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

Jag förordar en storsatsning på förnybar och billig energi och efterfrågar strategier och konkreta mål för ökad produktion av vind- och solkraft. För att den positiva utvecklingen på området förnybar energiproduktion ska hålla i sig behövs dock reformer och incitament som ökar acceptansen för ny förnybar elproduktion. Det handlar även om att sätta upp tydliga mål för de olika kraftslagen.

När det gäller vindkraften står jag bakom förslag om ett mål om att bygga ut den havsbaserade vindkraften med 150 TWh senast till 2040. Vindkraften är redan i dag den överlägset billigaste energikällan, vilket har lett till att företag står i kö för att få etablera sig i Sveriges bästa vindlägen. Samtidigt är jag övertygad om att tempot i utbyggnadsprocesserna skulle kunna öka och acceptansen bli större om de som bor i närheten av vindkraftsanläggningar får direkt del av de nyttor som verken genererar och inte enbart måste bära de eventuella lokala olägenheter som kan uppkomma i form av ljud, landskapspåverkan etc. Ett sätt att göra detta på är att ge närboende och kommuner någon

form av ersättning, och de närboende bör dessutom få möjlighet att bli delägare i anläggningarna eller få rätt till arrende från vindkraftsbolagen. Avslutningsvis är det min uppfattning att tillståndprocesserna skulle gagnas av om kommunernas möjlighet att utöva sin vetorätt mot vindkraftsetableringar kom in tidigare i processerna.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

13. Vattenkraft, punkt 6 (S, V, MP)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Birger Lahti (V), Aida Birinxhiku (S) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10 och avslår motionerna

2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2023/24:1351 av Lars Isacsson (S) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 82 och 83.

Ställningstagande

Energisystemet lägger grunden för det moderna samhället och är centralt för ett lands utveckling. Vattenkraften är i sin tur ryggraden i det svenska elsystemet. Detta faktum gör det mycket angeläget att vattenkraften får de rätta förutsättningarna att utvecklas på ett sådant sätt att den även fortsättningsvis kan bidra till den omfattande elektrifiering av samhället som är nödvändig för att Sverige ska kunna frigöra sig från sitt fossilbränsleberoende, till gagn både för klimatet och för ett starkare oberoende ur energisäkerhetsperspektiv.

Mot denna bakgrund ser vi det som besvärande att regeringen har sinkat omprövningarna av vattenkraftens miljövillkor. Den osäkerhet som därmed råder för verksamhetsutövarna behöver vändas till klarhet. Vi anser att regeringen därför snarast måste presentera förslag som gör att prövningarna kan återupptas på ett sätt som garanterar att de uttryckta intentionerna att uppnå största möjliga miljönytta och effektiv tillgång till vattenkraftsel kan realiseraras. Genom nya investeringar kan effekthöjningar genomföras, och möjligheterna att använda vattenmagasin och vattenkraftverk för utvinning av s.k. pumpkraft behöver också tas till vara. Vidare ser vi det som angeläget att snabba på de tillståndprocesser som har koppling till vattenkraften. Här finns redan färdiga förslag från bl.a. Klimaträtsutredningen och Miljöprövningsutredningen som behöver genomföras för att processerna ska fungera bättre. För

att få största möjliga effekt av nya investeringar anser vi också att det är viktigt att regeringen underlättar samverkan om driften i de vattensystem där kraftstationerna har olika ägare.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Vattenkraft, punkt 6 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Eric Palmqvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2023/24:1351 av Lars Isacson (S) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 82 och 83 samt

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10.

Ställningstagande

Vattenkraften spelar en central roll för Sveriges fossilfria elförsörjning, som produktionskälla och reglerkraft. Vi instämmer därför i regeringens bedömning i propositionen att den befintliga vattenkraftens regler- och produktionsförmågor behöver bevaras och utvecklas. Vattenkraftens unika förmågor behöver tas till vara i så stor utsträckning som möjligt, med hänsyn tagen till natur- och kulturmiljöintressen.

Vi vill dock understryka att den ökade andelen väderberoende, icke planerbar kraftproduktion både i Sverige och i vårt närområde har medfört att en stor del av elproduktionen inte infaller när efterfrågan är som störst. Detta har bidragit till att Sverige har en betydande elexport under vissa delar av året. Dessvärre saknas det uppenbarligen rätt marknadsmässiga mekanismer eftersom denna överproduktion inte sammanfaller med när elen efterfrågas. Det gör att det ekonomiska värdet av elen blir väldigt lågt, vilket ofta innebär att försäljningspriset vida understiger kostnaden för att producera elen. Ett sätt att motverka detta och att utöka uthålligheten i den svenska vattenkraften och därmed även i hela kraftsystemet är en ökad magasineringskapacitet för vattenkraften. Vi anser att regeringen bör utreda förutsättningarna för detta.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

15. Vattenkraft, punkt 6 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 82 och 83 samt avslår motionerna

2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2023/24:1351 av Lars Isacson (S) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10.

Ställningstagande

Vattenkraften spelar en central roll i Sveriges energisystem och gör det möjligt att introducera stora mängder väderberoende förnybar kraft. Genom lagstiftning som företrädare för mitt parti har varit med och förhandlat fram har det skapats enklare regler och rimliga krav som förenar miljöåtgärder med långsiktig lönsamhet för vattenkraften.

Den nuvarande regeringens agerande har dock skapat otydlighet när det gäller vattenkraftens framtida roll och förutsättningar. Den pausade processen med prövningar av vattenkraftens miljö tillstånd ser jag visserligen positivt på, men det är oklart vad regeringen ämnar göra innan pausen löper ut. Jag anser att myndigheterna bör se över alla relevanta regelverk och föreskrifter och att de principer som har varit vägledande för de nya reglerna för vattenkraften bör få fullt genomslag, dvs. minskat regelkrångel, respekt för äganderätten och effektiva miljöåtgärder med rimliga kostnader.

Jag anser också att det bör tas fram en plan för att nyttja vattenkraftens maxkapacitet samt utredas hur effektuttaget från befintlig vattenkraft kan öka. Det är enligt min uppfattning även värt att undersöka om det är möjligt att öka lagringskapaciteten i den svenska vattenkraften, både för att kunna öka kraftproduktionen och för att kunna hantera extremväder bättre.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

16. Solenergi, punkt 7 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Birger Lahti (V) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 14 och avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 66,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 5, 6, 15 och 16,

2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 29 och 32 samt

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 88 och 92.

Ställningstagande

De tekniska framstegen på solenergiområdet accelererar, och intresset för solkraft har ökat, vilket vi ser som en effekt av allt högre elpriser och en strävan efter att minska beroendet av andra energikällor, särskilt de fossila. Vi anser att det offentliga spelar en viktig roll i att främja övergången till mer hållbara energilösningar, och många existerande ytor kan utnyttjas för installation av solpaneler. Enligt vår uppfattning är det kostnadseffektivt att montera solpaneler på nybyggnationer, och vi ser det som viktigt att staten tar ett ansvar för att signalera detta genom att föregå med gott exempel. Med anledning av detta föreslår vi att det tillsätts en utredning för att undersöka hur man kan införa krav på installation av solceller på nya offentliga och kommersiella byggnader.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

17. Solenergi, punkt 7 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 88 och 92 samt avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 66,
 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 5, 6, 15 och 16,
 2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 29 och 32 samt
 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

I takt med att klimatkrisens verkningar blir alltmer påtagliga ökar behovet av att snabbt ställa om till förnybara energikällor. Denna omställning är inte bara nödvändig för att minska utsläppen av växthusgaser och för att motverka den globala uppvärmningen, utan den erbjuder också möjligheter till ekonomisk tillväxt genom innovation inom grön teknik.

Solenergi kan bidra med upp till 10 procent av elproduktionen under vissa optimala förhållanden, vilket belyser något av dess potential. En utmaning som har framkommit är dock integrationen av storskaliga solenergisystem, särskilt när det gäller användning av jordbruksmark och de rättsliga gråzoner som fördröjer tillståndsprocesser och expansion. Jag ser ett akut behov av att reformera de regelverk som gäller för storskaliga solenergianläggningar, och enligt min uppfattning bör regeringen därför förenkla regelverket för att smidiggöra etableringen av större solcellsanläggningar. Genom att förbättra regelverket kan man främja en ökad tillväxt av solenergi och möjligheterna att effektivt integrera solenergiproduktion med jordbruksproduktion, vilket kan ge fördelar både för energiproduktionen och för jordbruket. Jag anser därför att Energimyndigheten bör ges i uppdrag att tillsammans med relevanta myndigheter förenkla och förtydliga regelverken för storskaliga solkraftsanläggningar, särskilt när det gäller etablering på jordbruksmark.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

18. Solenergi, punkt 7 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 66,
 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 5, 6, 15 och 16 samt
 2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 29 och 32 samt
 avslår motionerna
 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 88 och 92 samt
 2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

Klimatkrisen och dess eskalerande negativa påverkan på människors och andra organismers livsmiljöer utgör en akut global utmaning. För att hantera denna allvarliga hotbild måste man snabbt övergå till förnybara energikällor. Det är nödvändigt att Sverige och världen som helhet ställer om till ett mer hållbart samhälle, där miljön värnas och framtida generationers frihet och trygghet inom planetens gränser säkerställs.

Solenergiproduktionen har en betydande möjlighet att växa i Sverige, både på hustak och på andra lämpliga platser. Jag är dock medveten om att Sverige för närvarande ligger efter i utvecklingen av solenergiproduktion i större skala. Därför anser jag att det bör fastställas ett nationellt mål om att nå 30 TWh solenergi till 2030.

För att detta mål ska vara möjligt att nå anser jag att det är av stor vikt att regeringen utarbetar en omfattande nationell strategi för att utnyttja solenergi för både el- och värmeproduktion. Investeringar i stora solkraftsparker och solvärmesystem kan spela en viktig roll i Sveriges strävan efter en mer klimatvänlig framtid. Storskalig solvärme har goda förutsättningar att ersätta avfalls- och biobränsleförbränning i kraftvärmeverken och i fjärrvärmenäten.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

19. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2625 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 47,

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 20 och 22 samt

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 16 och 17 samt

avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 71,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 51,

2023/24:2056 av Isak From och Monica Haider (båda S),

2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 34,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 9,

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 39,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 5 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 i denna del.

Ställningstagande

Vägtransporter, flyg och sjöfart svarar för en betydande andel av de svenska utsläppen av växthusgaser. Riksdagen har därför beslutat om ett ambitiöst etappmål som innebär att växthusgasutsläppen från inrikes transporter, utom flyg, ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010. Takten i transportsektorns omställning till fossilfrihet behöver öka betydligt för att det ska vara möjligt att nå såväl klimatmålet för transportsektorn som målet om nettonollutsläpp av växthusgaser till atmosfären till 2045.

Ett viktigt led i detta arbete är den pågående elektrifieringen av fordonsflottan. Samtidigt behöver omställningsarbetet stå på flera ben. Ett sätt är att öka den inhemska produktionen och användningen av hållbara förnybara drivmedel. Som en följd av regeringens politik tappar Sverige dock investeringar i biodrivmedel, trots de goda förutsättningar som finns i landet för sådan produktion. Det är ett problem i klimatomställningen av fordonsflottan och en förlust för svenskt näringsliv. Vi anser att det är av största vikt att marknadens aktörer får stabila förutsättningar för produktion av biodrivmedel i Sverige.

I sammanhanget vill vi även peka på Bioekonomiutredningens slutsatser som presenterades i två betänkanden under 2023 om hur bioekonomin kan ge hållbara lösningar för produktion och konsumtion av bl.a. biodrivmedel. Genom att man prioriterar förnybara biobaserade resurser från skog och jordbruk, kan den svenska ekonomin stärkas och landets ekologiska fotavtryck minska och det skapas en rättvisare framtid för kommande generationer.

Flygets miljöpåverkan är en betydande utmaning som inte får ignoreras. Vi har i det avseendet bl.a. genomgående verkat för en kontinuerligt ökande inblandning av biodrivmedel i flygfotogen. Den förra regeringen införde en reduktionsplikt på flygfotogen, vilken är ett viktigt incitament för flygbranschens omställning med målet att allt flyg som lyfter från svenska flygplatser ska nå fossilfrihet. Genom en tydlig satsning på grönt flyg kan utsläppen från transportsektorn reduceras samtidigt som den svenska konkurrenskraften stärks på den internationella arenan. Utvecklingen av svenskt biobränsle och nya hållbara flygbränslen bidrar inte bara till klimatomställningen utan kan också leda till nya arbetstillfällen.

Avslutningsvis är det vår uppfattning att riksdagen ska uppmana regeringen att agera gentemot EU för att biodrivmedel även fortsättningsvis ska prioriteras framför fossila alternativ. Vi förväntar oss bl.a. att regeringen arbetar för att EU stadigvarande ska acceptera skattelättnader för biodrivmedel som är rena eller har hög inblandning.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

20. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (V, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 9,

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 39,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 5 och

2023/24:2625 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 47 och
avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 71,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 51,

2023/24:2056 av Isak From och Monica Haider (båda S),

2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 34,

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 20 och 22,

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 16 och 17 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 i denna del.

Ställningstagande

För att nå målet om fossilfria transporter behövs resultatinkriktade incitament i kombination med riktade satsningar på ett flertal tekniker och lösningar. Utöver elektrifiering är en ökad andel biodrivmedel viktig. När allt fler länder ställer om sin fordonsflotta i snabb takt kommer den samlade efterfrågan på biodrivmedel att öka internationellt. Produktionen av hållbara drivmedel behöver därför också öka. Enligt vår uppfattning finns det här en enorm potentiell marknad för Sverige och de svenska gröna näringarna som måste tas till vara. En satsning på en ökad produktion av biodrivmedel kan – förutom klimatnytta – skapa nya arbetstillfällen och ökade resurser till landsbygden.

Vi anser således att det bör vara prioriterat att stimulera biodrivmedelsproduktion från nya råvaror, exempelvis restprodukter från skogen, vilket också stöder den svenska och nordiska produktionen av hållbara biobränslen. Samtidigt krävs det långsiktigt hållbara spelregler, exempelvis genom garanterade inköpsvolym, för att möjliggöra de omfattande och långsiktiga investeringar i produktionskapacitet som krävs. Självförsörjningen av svenskt biodrivmedel bör därför gynnas genom att man upphandlar en omfattande beredskapsproduktion av inhemskt biobränsle av inhemska råvaror som ska kunna säljas billigt i Sverige.

Inhemsk biodrivmedelsproduktion kan även bidra till ökad motståndskraft i totalförsvaret. Genom att använda biodrivmedel minskar beroendet av rysk

olja samtidigt som den nationella självförsörjningsgraden stärks, till gagn både ur ett säkerhetsperspektiv och för den gröna omställningen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

21. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 71,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 51,

2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 34 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 i denna del och avslår motionerna

2023/24:2056 av Isak From och Monica Haider (båda S),

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 9,

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 39,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 5,

2023/24:2625 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 47,

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 20 och 22 samt

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Hållbart framställda biobränslen och biodrivmedel kommer att behövas som en del av den svenska energimixen för att det ska vara möjligt att nå klimatmålen. För att tydliggöra detta faktum ser jag ett behov av att riksdagen antar ett mål om att Sverige ska vara självförsörjande när det gäller hållbart producerade förnybara bränslen senast 2030. Samtidigt är det min uppfattning att detta mål uppnås med förbehållet att uttaget av biomassa ur den svenska skogen sker på ett hållbart sätt. I takt med att stora delar av persontransporterna på väg elektrifieras och vägtransportarbetet effektiviseras kommer efterfrågan på flytande förnybara drivmedel sannolikt att minska något inom delar av denna sektor, men över tid kan förnybara drivmedel i stället ersätta fossila drivmedel inom den tunga trafiken, sjöfarten och flyget.

För mig är det uppenbart att fossildrivna och särskilt energislukande fordon måste fasas ut för att det ska vara möjligt att nå de klimatmål som har beslutats av riksdagen. För att hela transportsektorn på sikt ska bli 100 procent fossilfri krävs flera olika typer av förnybara drivmedel. El, biogas, flytande biodrivmedel, vätgas och elektrobränslen är alla viktiga pusselbitar att jobba med.

Inhemskt producerad förnybar energi och inhemskt producerat förnybart bränsle bidrar också till en ökad försörjningstrygghet och en ökad beredskap inför olika kriser och krig.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

22. Energieffektivisering, punkt 9 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 7 och 15 samt avslår motionerna

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 4–12,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 28 och 72,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 18–20 och 27,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 98 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 10–13.

Ställningstagande

Energisystemet lägger grunden för det moderna samhället och är centralt för ett lands utveckling. En framgångsrik elektrifiering är avgörande för att nå de nationella klimatmålen om nettonollutsläpp 2045 och bidrar även till att energin används mer effektivt, inte minst inom transportsektorn.

Vi anser att Sverige ska ha mycket och billig energi men vill samtidigt understryka betydelsen av att energin används mer effektivt. En effektiv energianvändning kan bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft, minska klimat- och miljöpåverkan samt bidra till försörjningstryggheten på ett samhälls-ekonomiskt effektivt sätt.

Enligt vår uppfattning finns det behov av ytterligare insatser för att nå det riksdagsbundna målet om 50 procent effektivare energianvändning 2030. Vi anser att Energimyndigheten ska fortsätta arbetet med energieffektivisering och stötta energieffektiviseringsåtgärder i både småhus och flerbostadshus liksom inom industrin. Här saknas förslag från regeringen och vi vill därför att den återkommer till riksdagen med en politik för energieffektivisering som är bättre utformad och som bl.a. inkluderar ett energieffektiviseringsstöd som är riktat till flerbostadshus.

I det här sammanhanget beklagar vi även att regeringen på oklara grunder avbröt det arbete som en utredare hade påbörjat med att analysera ett kvotpliktssystem för energieffektivisering (s.k. vita certifikat). Ett sådant marknadsbaserat och kostnadseffektivt styrmedel hade kunnat öka takten i energieffektiviseringsarbetet, bidra till att de energi- och klimatpolitiska målen nås samt underlätta en snabb, smart och samhällsekonomiskt effektiv elektrifiering av samhället. Vi anser därför att arbetet med att utarbeta ett förslag om ett styrmedel med denna inriktning bör återupptas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

23. Energieffektivisering, punkt 9 (V, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 98 och avslår motionerna

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 4–12,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 28 och 72,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 18–20 och 27,

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 7 och 15 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 10–13.

Ställningstagande

Energisektorn står för en betydande del av utsläppen internationellt, även om den svenska elenergiproduktionen har låga utsläpp. Beroendet av fossil energi måste brytas en gång för alla, för både säkerheten och klimatet. Energipolitiken behöver ses över i flera avseenden, bl.a. när det gäller de delar som är inriktade på att uppnå en effektivare energianvändning. En effektivare användning medför tydliga fördelar för både samhällsekonomin och klimatet och bör därför vara en av ledstjärnorna för omställningsarbetet. Åtgärder behövs inom flera samhällssektorer, inte minst inom industrin och i den byggda miljön.

Vi anser också att det är viktigt att regeringen är drivande för att EU:s energieffektiviseringsmål ska vara 50 procent effektivare energianvändning inom unionen till 2030.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

24. Energieffektivisering, punkt 9 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 4–12,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 28 och 72,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 18–20 och 27 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 10–13 och

avslår motionerna

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 98 och

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 7 och 15.

Ställningstagande

Det snabbaste och billigaste sättet att frigöra el och göra mer plats i elnäten är att använda el mer effektivt inom industrin och fastighetssektorn. Energi (el och värme) motsvarande elen från flera kärnkraftsreaktorer skulle kunna frigöras genom satsningar på åtgärder för att minska energianvändningen i bostäder och lokaler samtidigt som elpriserna kan hållas nere.

Regeringen tycks dock inte ha förstått den enorma potential som finns på detta område. Därför ser jag positivt på att ökade energieffektiviseringskrav är att vänta från EU och på den katalyserande effekt som dessa förhoppningsvis kan få på regeringen.

År 2018 beslutade riksdagen att Sverige ska ha som mål att 2030 ha en 50 procent effektivare energianvändning än 2005. Målet uttrycks i termer av tillförd energi i relation till BNP. Jag anser att detta nationella mål för energieffektivisering ska behållas och utvecklas för att vara minst lika ambitiöst som det åtagande Sverige har genom EU:s energieffektiviseringsdirektiv. Trots detta hävdar regeringen i propositionen att den har för avsikt att se över målet med en mycket svagt underbyggd hänvisning till att det nuvarande målet riskerar att stå i konflikt med Sveriges klimatmål till 2045.

Till skillnad mot regeringens passivitet har jag och det parti jag företräder alltid argumenterat starkt för att det finns mycket att vinna på att stötta olika insatser på energieffektiviseringsområdet. Jag anser exempelvis att det behövs en handlingsplan för energieffektivisering av byggnader med ett kortsiktigt mål om att minska hela beståndets energianvändning med 10 procent och att fokus ska ligga på objekt med hög energianvändning per ytenhet.

Jag ser många olika åtgärder som kan tas till för att uppnå detta mål. För familjen eller fastighetsägaren kan det handla om investeringar i ny teknik som

värmer ett hus eller en lokal. Men det kan också handla om att optimera de olika system som redan existerar i en villa eller ett flerbostadshus, exempelvis genom att säkerställa att ventilation och värmesystem fungerar på bästa möjliga sätt tillsammans. För att fastighetsägaren ska nå framgång med dessa åtgärder behöver denne dock ha möjlighet att ta del av förbrukningsstatistik för all energi som levereras till fastigheten, inklusive hyresgästers förbrukning av uppvärmningsenergi, komfortkyla samt hushålls- och verksamhetsel på aggregerad nivå, självfallet med vederbörligt beaktande av integritetsaspekter.

Jag anser också att det bör införas ett nytt flerårigt statligt stöd för energieffektivisering som omfattar alla typer av byggnader, villor, flerbostadshus, kontor och andra lokaler. Staten ska då betala 60 procent av kostnaderna för de energieffektiviseringsåtgärder som har utförts under minst en femårsperiod. Vidare ser jag ett behov av en långsiktig styrning mot en mer energieffektiv bebyggelse genom att det införs ett varaktigt system för omfattande energieffektiviseringar. Det kan bygga på en kvotplikt, vara auktionsbaserat eller ha någon liknande utformning som är kostnadseffektiv.

För att stötta näringslivets arbete med energieffektivisering anser jag att stödprogrammet Energisteget bör återinföras.

Staten behöver dessutom ta ansvar genom att gå före och visa på goda exempel genom att vidta energieffektiviseringsåtgärder i det egna fastighetsbeståndet. Många offentliga byggnader är fortfarande utrustade med gamla dysfunktionella armaturer och störande belysning som drar energi i onödan. Därför förordar jag ett belysningsprogram för statliga byggnader där sparad energi, rätt belysning vid rätt tillfälle, trygghet och minskade ljusföroreningar står i fokus. I de fall myndigheter hyr in sig i privatägda byggnader bör det ställas krav på s.k. gröna hyreskontrakt där den som äger fastigheten och den som hyr delar på kostnaderna för energianvändning och för energibesparande investeringar. Därigenom ligger det i båda parter intresse att genomföra energisparande åtgärder. För att inte bara spara energi utan även använda den producerade energin på bästa sätt är effektstyrning användbart, så att man exempelvis kan planera uppvärmning, ventilation eller laddning av fordon till tider när elanvändningen är låg och därmed vanligen också elpriset. Här behövs en samlad planering med ett stort antal aktörer för att energin ska kunna styras dit den behövs.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

25. Biogas, punkt 10 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 7 och 8 samt avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 27 och 59,

2023/24:2240 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 75–78,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31,

2023/24:2465 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 95 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 i denna del.

Ställningstagande

För att bygga ett sammanhållet Sverige är det av yttersta vikt att staten aktivt verkar för att minska klyftorna mellan stad och land. Vi vill understryka betydelsen av att det skapas likvärdiga livsvillkor överallt – från städerna till de allra mest avlägsna delarna av landet.

Den energikris som har vuxit fram i skuggan av kriget i Ukraina visar på Europas sårbarhet på energiområdet. Samtidigt måste klimatutmaningen mötas genom att man ställer om bl.a. energi- och transportsektorerna från fossila till förnybara bränslen. Med tanke på EU-ländernas stora beroende av att importera energi blir det särskilt tydligt hur viktiga de energiresurser är som finns inom unionens gränser.

Vi vill här lyfta fram biogas som en viktig komponent för denna klimatomställning. Biogas är ett inhemskt förnybart bränsle som produceras av avfall eller gödsel och som har extremt god klimatprestanda i dubbel bemärkelse. Biogasproduktionen minskar spontanrötning som leder till att klimatskadlig metan läcker ut till atmosfären, samtidigt som biogasen ersätter fossila bränslen inom transportsektorn och industrin. Vi ser det som mycket värdefullt att biogasproduktion kan bidra till att stärka den svenska landsbygden, skapa nya arbetstillfällen och samtidigt värna klimatet.

Biogasen var länge skattebefriad i användarledet i Sverige. Denna skattebefrielse förklarades emellertid ogiltig i en dom från tribunalen i december 2022. Vi ser en betydande risk för att en avskaffad skattefrihet för biogas med en retroaktiv återbetalningsskyldighet slår ut svenska biogasproducenter samt att företag och konsumenter väljer att överge biogasen till förmån för fossila alternativ.

Vi är djupt kritiska till regeringens passiva hantering av denna viktiga fråga. Enligt vår uppfattning bör riksdagen uppmana regeringen att möjliggöra stöd till gödselgasproduktion bland Sveriges lantbrukare samt påpeka behovet av att stärka biogasens ställning för regeringen. Vidare vill vi att regeringen arbetar för att se till att biogasen åter skattebefrias.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

26. Biogas, punkt 10 (V, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 75–78,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31 och

2023/24:2465 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 95 och

avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 27 och 59,

2023/24:2240 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 7 och 8 samt

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 i denna del.

Ställningstagande

Tillverkning och användning av biogas kan bidra med många viktiga samhällsnyttor och kan därför spela en betydande roll i omställningen till ett fossilfritt samhälle. Såväl tillverkning som användning medför väldigt låga utsläpp, och den stora vinsten uppkommer när biogasen ersätter betydligt mer klimatskadliga fossila drivmedel som t.ex. bensin och diesel. Vi vill därför se ett skyndsamt genomförande av Biogasmarknadsutredningens förslag, där den svenskproducerade biogasens samhällsekonomiska nyttor tydliggörs. Utredningens förslag om ett nationellt produktionsmål om minst 10 TWh till 2030 anser vi också bör anammas, liksom dess förslag om ett andra stödpaket.

Vi anser därtill att de gröna näringarnas roll i klimatomställningen måste prioriteras. De inom jord- och skogsbruket som satsar på att sluta sina kretslopp genom att använda rester av t.ex. matproduktion för att producera biogas måste premieras. Biogasen har även särskilt stor betydelse för jordbruket, eftersom den kan utvinnas i samband med gödselhantering och har stor potential att driva jordbruksmaskiner eller användas för uppvärmning eller elproduktion. På sikt kan biogasen också spela en viktig roll vid tillverkningen av fossilfritt stål, liksom som substitut för insatsråvaran fossil naturgas inom kemiindustrin.

Vi anser mot denna bakgrund att biogasen måste gynnas även fortsättningsvis och således förbli helt skattefritt. De hot som riktas mot denna skattefrihet måste undanröjas snarast och i stället måste biogasen garanteras skattefrihet även på lång sikt. Sverige bör även vara drivande för att ändra statsstödsreglerna på EU-nivå så att anläggningar oberoende av storlek kan få stöd till biogasproduktion såväl i Sverige som i övriga EU-länder. Samtidigt anser vi

att stödet till s.k. metangasreducering, där bränslet utvinns ur jordbrukets produkter, måste utökas kraftigt.

Utöver detta anser vi att det bör införas ett mål om att Europas gårdar ska bidra med biogasproduktion samt att en omfattande EU-strategi för biogas ska tas fram, inklusive inhemsk produktion, uppgradering, distribution, finansiering och fortsatt skattefrihet.

Vidare anser vi att biogasen kan och bör användas inom fler områden. Regeringen bör därför ta fram en handlingsplan för hur biogas kan komma till användning inom fler områden. Ett sätt att underlätta detta som vi vill lyfta fram är att utveckla den s.k. gröngasprincipen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

27. Biogas, punkt 10 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 i denna del och avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 27 och 59,

2023/24:2240 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 75–78,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31,

2023/24:2465 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 95 och

2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Om man lyfter blicken från kraftsystemet och i stället betraktar hela det svenska energisystemet finner man att Sverige fortfarande är fast i ett tungt fossilbränsleberoende. Fossil energi används i Sverige inte minst inom industrin och transportsektorn.

För att både säkra klimatomställningen och industrins konkurrenskraft och anpassa energisystemet till ett nytt säkerhetspolitiskt läge behövs ett betydligt bredare grepp än ett enögt fokus på elsystemets utveckling. Jag står därför bakom förslaget om ett mål om ett 100 procent fossilfritt energisystem senast till 2035. Sverige är kraftigt beroende av import av energi, vilket utgör en allvarlig sårbarhet. Jag vill se ett energisystem som bygger på förnybara energikällor, kompletterat med energilagring och smarta elnät. Detta är inte bara bra för klimatet utan är dessutom en säkerhetspolitisk nödvändighet. En viktig del

i detta är en väl utbyggd inhemsk produktion av icke fossila bränslen. Jag ser därför positivt på att regeringen har redovisat en ambition att ersätta fossilgas med nationellt producerad biogas. Däremot saknar jag tydlig styrning för att utvecklingen ska gå åt det håll regeringen önskar. Därför anser jag att det bör införas ett planeringsmål om 10 TWh biogasproduktion per år senast 2030.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

28. Vätgas och elektrobränslen, punkt 11 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Birger Lahti (V) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 18 och avslår motionerna

2023/24:627 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 67,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 30 och

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 56.

Ställningstagande

Vi ser omställningen av den tunga svenska basindustrin som en nyckel till framgång i kampen mot klimatförändringarna. Nära sammankopplat med de stora investeringarna i en grön industriell revolution är ökad användning av vätgas i produktion och för lagring av energi. Vätgas kommer således att få en ökad och flerdubbel betydelse och är i betydande utsträckning en förutsättning för industrins omställning. Samtidigt har vätgas också andra tillämpningsområden, exempelvis inom transportsektorn.

Mot denna bakgrund anser vi att Sverige behöver satsa på produktion av vätgas. En sådan satsning måste inkludera en tydlig inriktning på utveckling av infrastruktur för vätgasdistribution. Likt elnätet behöver sådan samhällsviktig infrastruktur växa fram på ett genomtänkt och samordnat sätt och där de investeringar som görs är koordinerade bl.a. med industrins utvecklingsplaner och med annan nära relaterad infrastruktur, inte minst kraftnätet.

Enligt vår uppfattning behöver det ovan beskrivna arbetet hållas samman av en stamnätsansvarig aktör, likt det ansvar det statliga affärsverket Svenska kraftnät har för stamnätet för el. I dag vilar detta ansvar på gassidan på ett privat företag. Vi anser inte att detta är en lämplig ordning när vätgasen nu väntas få en betydligt mer central roll än tidigare. En så viktig infrastruktur

anser vi ska ägas av det offentliga och därmed fullt ut också kunna drivas under det offentligas kontroll. Därför bör regeringen utreda frågan och återkomma till riksdagen med förslag.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

29. Vätgas och elektrobränslen, punkt 11 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 56 och
avslår motionerna

2023/24:627 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 67,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 30 och

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

Ny teknik med vätgas och bränsleceller samt digitalisering ger nya förutsättningar och lösningar för effektivisering, energilagring, flexibel användning och smarta elnät. Med drastiskt sjunkande produktionskostnader för grön el är det inte heller energin som sätter begränsningarna framöver. Billig grön el skapar i stället fantastiska möjligheter att fortsätta att utveckla det svenska energisystemet. En viktig del i ett sådant system är vätgas och vätgasteknologi.

Vätgas är en energibärare med många tillämpningsområden eftersom den går att både lagra och transportera. Vätgas gör det möjligt att integrera stora mängder förnybar elproduktion på ett kostnadseffektivt sätt genom energilagring och systembalansering liksom att minska kapacitetsutmaningarna och sårbarheten i kraftsystemet. Om man lagrar förnybar el i form av vätgas när det finns ett överskott kan den i ett nästa steg användas för att ersätta fossil energi inom industrin och i delar av transportsektorn, inte minst inom den tunga trafiken. Vätgas har därmed möjlighet att rita om landskapet för hur man framställer och använder energi på ett klimatsmart sätt.

Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör se över vätgasens potential att bidra till samhällsekonomiska fördelar såsom utsläppsminskningar såväl som att möjliggöra ett fossilfritt energisystem.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

30. Vätgas och elektrobränslen, punkt 11 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 67 och

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 30 och avslår motionerna

2023/24:627 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 56 och

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

För att bli kvitt beroendet av fossila bränslen behövs massiva satsningar på förnybar energi och på att elektrifiera stora delar av det svenska samhället. Inte minst omställningen av den tunga industrin kräver betydande insatser. Denna omställning kräver mycket el som bl.a. kommer att användas för att producera den vätgas som behövs för att kunna fasa ut det fossila klimatskadliga kol som förbränns i betydande mängd i vissa industriella processer. För att vätgasen ska kunna tränga undan detta kol behövs ett proaktivt arbete för att bygga ut den vätgasinfrastruktur som kommer att vara nödvändig för att omställningen ska bli framgångsrik. I takt med att industrin elektrifieras kan vätgaslager och smart styrning av industriprocesser även möjliggöra en ökad flexibilitet i el-användningen, vilket i sin tur bidrar till att upprätthålla kraftsystemets funktion. Vätgas och andra s.k. elektrobränslen kan dessutom fungera som en viktig pusselbit i strävan efter att bryta transportsektorns fossilbränsleberoende.

Mot denna bakgrund anser jag att det bör tas fram en nationell strategi för satsningar på grön vätgas och andra förnybara elektrobränslen. Vidare anser jag att det bör införas ett introduktionsstöd för elektrobränslen och att det snabbt bör öppnas för elektrobränslen att delta i reduktionsplikten.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

31. Torv, punkt 12 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Eric Palmqvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 15 samt

2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 67 och

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Torv är ett inhemskt, förnybart och lagringsbart alternativ för Sveriges energiproduktion, som kan bidra till Sveriges energisäkerhet och beredskap. För att säkerställa Sveriges energioberoende och motståndskraft vid kriser behövs lösningar som adresserar den snabba minskningen av energitorv som en beredskapsresurs. Vi ser det som olyckligt att torvens egenskaper som ett långsamt förnybart bränsle inte beaktas utan att pålagor inom ramen för EU:s utsläppshandelssystem urholkar energitorvens konkurrenskraft i förhållande till andra biobränslen. Följden blir att torvutvinningskompetens, utrustning för sådan utvinning samt teknik och erfarenhet från storskalig förbränning av torv försvinner, vilket kan vara allvarligt under en krissituation. Ett sätt att upprätthålla den nödvändiga kapaciteten är att främja en ökad torvutvinning för energiändamål redan under mer normala förhållanden och då företrädesvis på redan påverkade torvmarksområden som ändå läcker betydande mängder växthusgaser. Sådan verksamhet skulle även kunna bidra med värdefulla arbetstillfällen på platser där utbudet av sådana är begränsat, t.ex. i vissa landsbygdskommuner.

Mot bakgrund av den ökade osäkerheten i världen, exempelvis till följd av Ukrainakrisen, anser vi att det är viktigt att undersöka hur användningen av energitorv kan stärkas och utvecklas. Därför behöver regeringen agera för att bevara och utveckla torvens roll som en nationell beredskapsresurs, och därmed säkra tillgången till ett inhemskt bränsle som är användbart för kraft- och värmeproduktion under olika typer av kriser.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

32. Torv, punkt 12 (V, MP)

av Birger Lahti (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 67 och

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 3 och

avslår motionerna

2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 15 samt

2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

För att fullt ut kunna möta klimatutmaningarna och uppnå viktiga miljömål är det, enligt vår uppfattning, nödvändigt att uppvärmningssektorn blir helt fri från fossila bränslen, vilket vi anser inkluderar en total utfasning av torv som energikälla. Med tanke på torvens långa regenereringstid i naturen, bör den inte klassas som ett förnybart bränsle utan som ett fossilt. Vi anser att en fortsatt utvinning och användning av torv står i konflikt med ambitionerna om att bevara den biologiska mångfalden och begränsa påverkan på klimatet. Därför bör regeringen verka för att torv ska klassificeras som ett fossilt bränsle och för att utvinning och användning av torv för energiproduktion ska avvecklas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen

33. Fossila bränslen, punkt 13 (V, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 57 och

avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 16, 58 och 63,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 21 och 23–25 samt

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Tydliga kriterier behövs för att kunna säkerställa att ett biodrivmedel verkligen möter tuffa hållbarhetskrav. Samtidigt innebär dessa kriterier att biodrivmedlen belastas med rapporteringskrav och andra byråkratiska pålagor som medför administrativa kostnader och som försämrar dessa drivmedels konkurrenskraft i förhållande till fossila alternativ. Därför anser vi att förnybartdirektivet bör justeras så att de som importerar fossila drivmedel omfattas av samma rapporteringskyldigheter som de som importerar fossilfria motsvarigheter.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

34. Fossila bränslen, punkt 13 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 16, 58 och 63,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 21 och 23–25 samt

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 57.

Ställningstagande

Alla tillgängliga medel måste användas för att frigöra Sverige och resten av världen ur fossilbränsleberoendets hårda och förgörande grepp och därigenom göra det möjligt att bromsa växthuseffektens negativa påverkan på den globala uppvärmning som på sikt utgör ett allvarligt hot mot allt liv på denna planet.

Den svenska staten har enligt min uppfattning en viktig roll att spela. Genom att utveckla relevant lagstiftning kan användningen av fossila energikällor stoppas i ett tidigt skede och investeringar styras mot förnybara alternativ. Det räcker dock inte med att bara stoppa nya fossilbaserade projekt. Sverige måste också hantera den befintliga användningen av fossilbränslebaserad energi. Därför anser jag att det behövs en omställningslag som rör alla processer i Sverige som grundar sig på fossil energi. En sådan lag bör innefatta ett slutdatum för användning av fossila energikällor till 2030 och därefter ett totalförbud. Vidare behöver den inriktning som anges i en sådan lag konkretiseras i en nationell plan som tas fram i samarbete mellan berörda myndigheter och aktörer. På det sättet skulle kol, olja och fossilgas kunna fasas ut på ett planerat och rättvist sätt.

Jag anser också att utvinningen av fossila bränslen bör stoppas såväl inom EU som globalt och att Sverige måste agera med full kraft i alla tillgängliga forum för att stoppa denna utvinning.

Mot bakgrund av det anförda är jag också emot alla former av stöd till produktion eller användning av fossila bränslen. Regeringen bör därför verka för att avveckla alla fossila subventioner.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

35. Värme och kraftvärme, punkt 14 (V, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 73 och

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 11 och

avslår motion

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 26.

Ställningstagande

Kraftvärme är en värdefull resurs i det svenska energilandskapet, både nu och i framtiden. Dess stabila och justerbara natur är ett utmärkt komplement till den mer varierande sol- och vindkraften, och möjligheterna att använda svenska biobränslen ger flerdimensionella fördelar ur ett klimatperspektiv. För att ytterligare stärka kraftvärmeindustrins konkurrenskraft krävs en genomtänkt nationell strategi. En sådan strategi bör inte bara ta sikte på att avveckla användningen av fossila bränslen utan även på att främja användningen av biogas i de delar av kraft- och värmeproduktionen där fossila bränslen fortfarande förekommer. Det är enligt vår uppfattning därför viktigt att regeringen överväger att införa en sådan strategi. Regeringen bör även se över möjligheterna att införa ett nytt mål, med innebörden att inga permanentboende ska behöva förlita sig enbart på direktverkande el eller olja för uppvärmning efter 2025.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

36. Värme och kraftvärme, punkt 14 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 26 och
avslår motionerna

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 73 och
2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

Energieffektiviseringar är det snabbaste, billigaste och mest miljövänliga sättet att minska hushållens och företagens energikostnader. All form av slöseri med energi bör således också undvikas. Jag vill i det här sammanhanget lyfta fram den potential som finns i att bättre ta vara på den betydande överskottsvarme som bl.a. uppkommer i en del industriella processer och serverhallar eller i anslutning till viss kraftproduktion. Denna resurs förefaller ur ett energihushållningsperspektiv vara tämligen outnyttjad.

Jag anser att staten bör ta ett större ansvar för att främja utvecklingen på detta område genom att stimulera den samordning och planering som behövs samt tillhandahålla sådana incitament och regelverk som gör det mer attraktivt att ta hand om denna spillvärme.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

37. Vissa internationella energifrågor, punkt 15 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 och
avslår motion

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 17.

Ställningstagande

För närvarande pågår eller planeras flera mycket stora industriinvesteringar som är drivna av klimatomställningen. Enligt vår uppfattning är det centralt att det skapas goda förutsättningar för att dessa etableringar och expansioner kraftfullt ska kunna bidra till den gröna omställningen och till den svenska industrins konkurrenskraft.

I ljuset av internationella energisamarbetets växande betydelse behöver Sverige även ta vara på de möjligheter som bjuds i de sammanhangen. Det handlar bl.a. om att initiera och delta i projekt av gemensamt europeiskt intresse inom ramen för EU:s s.k. IPCEI-regelverk. Detta regelverk underlättar statlig finansiering av viktiga innovations- och infrastrukturprojekt. Vi anser att regeringen bör fortsätta att identifiera och inkludera projekt under detta regelverk samt utvärdera hur processen för detta kan underlättas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

38. Vissa internationella energifrågor, punkt 15 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 17 och avslår motion

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8.

Ställningstagande

Det internationella energistadefördraget (ECT) och dess investeringsskyddsklausul kastar en skugga över globala ansträngningar för att möta klimat- och miljötmaningar. ECT anses inte vara förenligt med globala klimatmål, med tanke på dess investeringsskyddsklausul som möjliggör för företag att stämma stater utanför traditionella juridiska ramar. För att bättre reflektera en förpliktelse till miljö- och klimatmål anser jag att Sverige bör verka för att avsluta sitt deltagande i ECT, för att därigenom tydligt prioritera klimatåtgärder framför företagsintressen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

39. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 och avslår motionerna

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 7,

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3,

2023/24:962 av Emma Berginger och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 3,

2023/24:1250 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C) yrkandena 1–3,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 22,

2023/24:1824 av Monica Haider (S),

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 41, 58 och 61,

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 8 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8.

Ställningstagande

Sverige har påbörjat en omställning med inriktning på en omfattande elektrifiering av flera samhällssektorer, där transporter, industriella processer och andra verksamheter byter fossila råvaror mot el. En framgångsrik elektrifiering är avgörande för att nå de nationella klimatmålen om nettonollutsläpp 2045 och kan även bidra till att minska utsläppen i andra länder genom export av både fossilfri el och klimatsmarta produkter.

För att denna utveckling ska gå i ett tillräckligt högt tempo krävs att olika tillståndprocesser blir effektivare för att inte viktiga investeringar i elnäts- och elproduktionsutbyggnad ska sinkas och försvåras. Enligt vår uppfattning behövs det en reformering av lagstiftning och andra regelverk för att underlätta för sådan nyindustrialisering som ligger i linje med klimatomställningen.

Den omfattande elektrifieringen ställer bl.a. stora krav på effektiva och snabba tillståndprocesser inte minst när det gäller elnätsutbyggnad och miljöprövningar.

Vi kan konstatera att ett antal statliga utredningar under de senaste valperioderna har haft i uppdrag att titta närmare på dessa processer. Förslag från utredningarna har remitterats och vi anser att flera av dessa förslag är möjliga att realisera omgående i syfte att korta ned handläggningstiderna och öka för-

utsägarheten. Det handlar exempelvis om förslag från den s.k. Miljöprövningsutredningen om att ändringstillstånd ska vara huvudregel och att fler verksamheter lättare ska kunna få sina tillstånd ändrade.

Vi anser också att regeringen bör verka för att säkerställa fungerande tillståndsprocesser genom metodutveckling för samverkan mellan myndigheter inom ramen för den befintliga lagstiftningen. Det handlar bl.a. om att i större utsträckning hantera olika moment av tillståndsprocessen parallellt snarare än sekventiellt. Vi är också övertygade om att det kan finnas mycket att vinna på att använda nationella samordnare av vissa större etableringar. Den modellen har prövats vid större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbotten och Västerbotten men kan även fylla en funktion i andra delar av landet.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

40. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Eric Palmqvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 7 och avslår motionerna

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3,

2023/24:962 av Emma Berginger och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 3,

2023/24:1250 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C) yrkandena 1–3,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 22,

2023/24:1824 av Monica Haider (S),

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 41, 58 och 61,

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 8,

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8.

Ställningstagande

Som en följd av försvarsbesluten under 1990- och 2000-talen upphörde stora delar av planeringen för höjd beredskap och krig. Besluten innebar att det civila försvaret utvecklades och därmed även viktiga energirelaterade aspekter av denna del av totalförsvaret.

Vi vill i detta sammanhang peka på vikten av energisäkerhet som en del av samhällets krisberedskap. Vi anser att det är centralt för Sverige att driva frågor om hög säkerhet och standard i fråga om elektricitet i allmänhet, samt när det gäller kompetens och yrkeserfarenhet hos de som tillhandahåller tjänster på området.

För samhällsviktig verksamhet kan oacceptabla konsekvenser snabbt uppstå vid ett elavbrott. Vi anser att Energimyndigheten därför bör ges i uppdrag att förstärka försörjningstryggheten för samhällsviktiga verksamheter. I det arbetet bör särskild hänsyn tas till det förväntade kraftigt ökade elbehovet i Sverige och till stamnätets kapacitet att överföra el mellan olika regioner.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

41. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (V, MP)

av Birger Lahti (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 22,

2023/24:1824 av Monica Haider (S) och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8 samt avslår motionerna

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 7,

2023/24:962 av Emma Berginger och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 3,

2023/24:1250 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C) yrkandena 1–3,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 41, 58 och 61,

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 8 och

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8.

Ställningstagande

Tillgång till tillförlitlig och lättillgänglig information är ofta betydelsefullt för att kunna vidta åtgärder som på ett ändamålsenligt sätt kan effektivisera energianvändning, underlätta hushållens val av klimatsmarta uppvärmningslösningar och göra det lättare för olika aktörer att koppla det egna agerandet till frågor om klimatpåverkan eller annan miljöpåverkan.

Vi anser att de kommunala energi- och klimatrådgivarna har spelat en betydelsefull roll i det sammanhanget och att det därför finns skäl att ytterligare förstärka denna viktiga samhällsservice, detta inte minst mot bakgrund av att

de höga elpriserna har ökat efterfrågan på denna typ av rådgivning. Enligt vår uppfattning bör antalet energirådgivare fördubblas för att det ska vara möjligt att erbjuda information, råd och stöd till alla som efterfrågar detta.

Vidare är det vår uppfattning att det redan finns flera förslag på regeringens bord som förhållandevis snabbt skulle kunna effektivisera flera av de tillståndsprocesser som i dag sinkar utbyggnaden av den förnybara elproduktionen. Vi anser att det brådskar med att genomföra prioriterade åtgärder från bl.a. Klimatråtsutredningen och Miljöprövningsutredningen för att förkorta tillståndsprocesserna utan att försämra näringslivets miljöarbete.

Den fortsatta offensiva utbyggnad av den förnybara elproduktionen som vi står bakom kan medföra vissa utmaningar för kraftsystemets funktion. Bland annat av det skälet finns det anledning att stimulera investeringar i tekniker som kan bidra till att balansera kraftsystemet och jämna ut priserna, exempelvis olika former av energilager. Vi anser att det bör utarbetas en nationell strategi för energilager och att det bör införas ett teknikneutralt stöd för storskalig energilagring, såsom pumpkraft, värmelagring och vätgaslagring.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

42. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 41, 58 och 61 samt avslår motionerna

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 7,

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3,

2023/24:962 av Emma Berginger och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 3,

2023/24:1250 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C) yrkandena 1–3,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 22,

2023/24:1824 av Monica Haider (S),

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 8,

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 och

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8.

Ställningstagande

Förstärkt konsumentmakt är ett viktigt medel för att stimulera fram kloka beslut som bidrar till klimatomställningen. Sådana beslut måste bygga på att

konsumenterna är välinformerade om de negativa effekter deras konsumtion kan ha bl.a. på klimatet.

Mot den bakgrunden anser jag att det finns goda skäl för staten att vidta åtgärder för att underlätta för konsumenter att göra välgrundade ställningstaganden inom ett så pass fossilbränsleberoende område som vägtransportsektorn. Därför ser jag ett värde i att synliggöra olika bränslens hållbarhetsegenskaper och att det snarast bör införas en energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning, i enlighet med den förra regeringens klimathandlingsplan.

Ett annat sätt att stärka kundkraften och koldioxidtransparensen som jag förordar är att justera systemet med ursprungsgarantier så att de redovisas timme för timme året om. Detta skulle göra det lättare att matcha utbud och efterfrågan av förnybar produktion. När fler industrier och andra energikonsumenter tydligt ser hur mycket koldioxid eller utsläpp av andra växthusgaser deras inköp resulterar i kommer utbyggnaden av förnybar energiproduktion sannolikt att öka kraftigt.

Avslutningsvis vill jag framföra uppfattningen att regeringen bör titta närmare på frågan om beredskapslagring av förnybara drivmedel. De fossila drivmedlen är på väg att fasas ut, och under en eventuell höjd beredskap eller annan krissituation när tillgången till sådana drivmedel dessutom kan vara begränsad av olika skäl måste det finnas alternativa lösningar. I takt med att andelen etanol, biodrivmedel och andra förnybara bränslen ökar bör det även vara aktuellt att beredskapslagra dessa bränslen. Därför anser jag att den ansvariga myndigheten bör ges i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera etanol och biogas i beredskapslagringen av drivmedel.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Vattenkraft, punkt 6 (SD)

Tobias Andersson (SD), Eric Palmqvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD) anför:

Vid utskottets behandling av frågor om vattenkraft (pkt 6) har vi försökt få stöd för vårt förslag i reservation 14. Eftersom vi inte har fått stöd för vårt yrkande har vi i andra hand gett stöd till det alternativ som företrädarna för Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna förespråkar.

Om vårt förslag till ställningstagande i frågan om vattenkraft (reservation 14) avslås i den förberedande voteringen i kammaren avser vi att i huvudvoteringen stödja det alternativ som förordas av företrädarna för Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

2. Övriga energipolitiska frågor, punkt 16 (SD)

Tobias Andersson (SD), Eric Palmqvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD) anför:

Om vårt förslag till ställningstagande i frågan om övriga energipolitiska frågor (reservation 40) avslås i den förberedande voteringen i kammaren avser vi att i huvudvoteringen stödja det alternativ som förordas av företrädarna för Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning:

1. Riksdagen godkänner det planeringsmål som regeringen föreslår ska gälla för elsystemet (avsnitt 5.1).
2. Riksdagen godkänner det leveranssäkerhetsmål som regeringen föreslår ska gälla för elsystemet (avsnitt 5.2).

Följdmotionerna

2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl. (V):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning.

2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C):

1. Riksdagen avslår det planeringsmål som regeringen föreslår ska gälla för elsystemet.
2. Riksdagen avslår det leveranssäkerhetsmål som regeringen föreslår ska gälla för elsystemet.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om planeringsmål för elsystemet och om att återkomma med mål och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med underlag, bedömningar, indikatorer och alternativa utformningar för leveranssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i övrigt om att återkomma till riksdagen med nya bedömningar och förslag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om planeringsmål för 2030 och 2035 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett planeringsmål för grön baskraft till 2030 genom effekthöjningar, energilagring och flexibilitet och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett energisäkerhetsmål och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett mål om ett 100 procent fossilfritt energisystem till 2035 och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra prioriterade åtgärder från Klimatråtsutredningen och Miljöprövningsutredningen för att korta tillståndsprocesserna utan att försämra näringslivets miljöarbete och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommuner och närboende ersättning, möjliggöra för närboende att bli delägare samt tidigarelägga det kommunala vetot och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för energilager och införa ett teknikneutralt stöd för energilager och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett mål om att Sverige ska vara självförsörjande på förnybara bränslen 2030 och planera för 10 TWh biogas till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla och utveckla Sveriges energieffektiviseringsmål och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa långsiktighet i energianvändningen genom att ta fram en nationell handlingsplan för energieffektivisering av byggnader, bostäder och lokaler och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se till att alla typer av byggnader omfattas av ett statligt stöd för energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att energieffektivisera statliga byggnader och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:13 av Björn Tidland (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa nya riktlinjer för svensk energiförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsekvenserna av Ukrainakrisen för svensk energiförsörjning och energisäkerhet i förhållande till möjligheten att säkerställa och öka nyttjandet

av torv som energitorv bör utredas skyndsamt och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om torvens roll som beredskapsbränsle och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gödselgasproduktion fortsatt bör stödjas av staten och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör fortsätta stödja gödselgasproduktionen inom lantbruket och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en utökad magasineringskapacitet för vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att torv klassas som förnybar i EU och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett ökat skördande av torv på påverkad torvmark och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:627 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att göra Skaraborg till ett centrum för en ökad produktion, utveckling och användning av vätgas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att starta ett utvecklingsprojekt med målet att driva tågen på Kinnekullebanan med vätgas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att stärka arbetet med energisäkerheten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:902 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa långsiktighet i energianvändningen genom att ta fram en nationell handlingsplan för energieffektivisering av byggnader, bostäder och lokaler, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kortsiktigt mål om 10 procents energieffektivisering av Sveriges byggnadsbestånd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Energimyndighetens arbete med energi- och klimatrådgivare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla energiförvaltningen i flerbostadshus genom både informationsinsatser och enklare tillgång till stöd för driftoptimering och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastighetsägare bör ges rätt att ta del av förbrukningsstatistik för all energi som levereras till fastigheten, inklusive hyresgästers förbrukning av uppvärmningsenergi, komfortkyla samt hushålls- och verksamhetsel på aggregerad nivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt statligt energieffektiviseringsstöd som löper över en flerårsperiod, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att alla typer av byggnader omfattas av ett statligt stöd för energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och införa ett långsiktigt system för omfattande energieffektiviseringar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att energieffektivisera statliga byggnader och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett belysningsprogram för statliga byggnader där sparad energi, rätt belysning vid rätt tillfälle, trygghet och minskade ljusföroreningar ska stå i fokus, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på gröna hyresavtal inom offentlig förvaltning där hyresvärd och den som hyr delar på energikostnaderna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en samlad planering för fler ”smarta” byggnader, lokaler och parkeringar som kan bidra till effektstyrning av elanvändningen för att energin ska användas där, och när, den behövs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:942 av Dzenan Cisiya (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda etablering av storskalig havsbaserad vindkraft i Västsverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:962 av Emma Berginger och Emma Nohrén (båda MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja etablerandet av bioraffinaderier och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att lämna det internationella energistadgefördraget och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa utvinningen av fossila bränslen, internationellt och i EU, och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt mål för energieffektivisering av bostadshus och lokaler och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en omställningslag för fossila verksamheter i syfte att helt fasa ut kol, olja och fossilgas till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta och genomföra en nationell plan för utfasning av fossil energi, inklusive ett slutdatum för användning, och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kraftig utbyggnad av den havsbaserade vindkraften, med den hänsyn som krävs till ekosystemen och ett statligt planeringsmål om 150 terawattimmar till havs senast 2040 och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för solenergi för produktion av el och värme, inklusive ett planeringsmål på 30 terawattimmar solet till 2030, och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för satsningar på grön vätgas och andra förnybara elektrobränslen och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast 2030 och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett långsiktigt statligt stöd för energieffektivisering med 60 procent av kostnaderna för åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1250 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en övergripande bedömning kan ske vid utbyggnad av förnybar energi och att kommunernas inställning bör komma in i ett tidigare skede i planeringsprocessen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning av hur ersättningen kan ses över för markägare vid större infrastrukturprojekt så att de kan ersättas för både nuvarande och framtida ekonomiska förluster och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur lokal, regional och nationell planering av infrastruktur kan inkluderas i varandras planering och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1281 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att säkra en långsiktigt hållbar elförsörjning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1312 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige förtjänar ett gediget kunskapsunderlag för att fatta kloka, långsiktiga energipolitiska beslut och att regeringen därför bör uppdra åt relevant myndighet att analysera ekonomiska och säkerhets- och tidsmässiga för- och nackdelar i fråga om fission respektive fusion och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1351 av Lars Isacsson (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att satsa på forskning som studerar de ekologiska konsekvenserna av korttidsreglering och metoder för att minimera dessa konsekvenser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att uppmuntra till dialog mellan vattenkraftsbolag, lokala samhällen, miljöexperter och andra berörda parter för att hitta lösningar som gynnar alla, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka internationellt och inom EU för att stoppa utvinningen av fossila bränslen och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom lagstiftning säkerställa att inga nyinvesteringar i fossilt görs och tillkännager detta för regeringen.

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en omställningslag för fossila verksamheter, i syfte att helt fasa ut kol, olja och fossilgas till 2030, och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta och genomföra en nationell plan för utfasning av fossil energi och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa riktade stöd för produktion av avancerade biodrivmedel och elektrobränslen och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassa torv som ett fossilt bränsle och avveckla brytning och användning av torv för energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta och genomföra en nationell plan för utfasning av fossil energi, inklusive ett slutdatum för användning senast 2030, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla alla fossila subventioner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassa torv som ett fossilt bränsle och fasa ut brytning och användning av torv för energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett planeringsmål för 150 terawattimmar havsbaserad vindkraft till 2040 och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett planeringsmål för 30 terawattimmar solenergi till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga solceller på alla offentliga byggnader och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge närboende till vindkraft rätt till ersättning från vindkraftsbolagen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge närboende till vindkraft rätt till andelsägande och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för nya solparker genom att förtydliga länsstyrelsernas roll i tillståndsprocessen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett investeringsstöd för storskalig solvärme och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett långsiktigt system för omfattande energieffektiviseringar och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett långsiktigt statligt stöd för energieffektivisering med 60 procent av kostnaderna för åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett stöd till näringslivets energieffektiviseringar och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fördubbla antalet energirådgivare i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utnyttja spillvärme mer effektivt och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastighetsägare bör ges rätt att ta del av förbrukningsstatistik för all energi som levereras till fastigheten, inklusive hyresgästers förbrukning av uppvärmningsenergi, komfortkyla samt hushålls- och verksamhetsel på aggregerad nivå, och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett mål för efterfrågeflexibilitet i elsystemet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett introduktionsstöd för elektrobränslen samt att snabbt möjliggöra för elektrobränslen att delta i reduktionsplikten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1572 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av blocköverskridande samtal om energifrågan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1824 av Monica Haider (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att staten bör ta ett större ansvar för lagerhållningen av elnätsstolpar i trä och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1935 av Sofia Amløh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för säkrad energiförsörjning samt om behovet av samordning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1991 av Jamal El-Haj m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka investeringar i fossilfria energislag i södra Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1994 av Magnus Manhammar (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att verka för att det genomförs en översyn av regelverket gällande havsbaserad vindkraft för att undersöka möjligheten att samordna tillståndsförfarandet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2056 av Isak From och Monica Haider (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av styrmedel och långsiktiga spelregler för svensk inhemsk biodrivmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2240 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge i uppdrag till Energimarknadsinspektionen att utforma en tydlig vätgasreglering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att om möjligt ge Energimyndigheten i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkra upp att det finns tillräckligt med el för vätgasproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2358 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en energipolitik för hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2405 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att öka den lokala acceptansen vid vindkraftsetableringar så att även närliggande kommuner ges inflytande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för lokal produktion av förnybar energi som solel och solvärme och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för solenergi för produktion av el och värme och tillkännager detta för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planera energiförsörjningen av transportsektorn så att inhemskt producerad förnybar energi och inhemskt producerat förnybart bränsle kan användas i kris och krig och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att bioenergi från hållbara källor ses som en viktig lösning i övergången till ett mer hållbart samhälle på både kort och lång sikt och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning som är tydlig och jämförbar samt klargör livscykelperspektivet och stärker konsumentinformationen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vätgasens potential att bidra till samhällsekonomiska fördelar såsom utsläppsminskningar såväl som att möjliggöra ett fossilfritt energisystem och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förnybartdirektivet bör justeras så att det även inkluderar aktörer som tillhandahåller fossila bränslen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av beredskapslagring av fossilfria drivmedel och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett planeringsmål på 100 terawattimmar ny elproduktion till 2030 och på sikt en fördubbling av Sveriges elproduktion och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka kundkraften och koldioxidtransparensen, exempelvis genom att justera systemet med ursprungsgarantierna så att de redovisas året om, timme för timme, och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av samexistens mellan försvarets intressen och övriga samhällsintressen inklusive energiförsörjningen och att detta bör ses över som ett led i breda blocköverskridande energipolitiska samtal och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdatera regelverken kring samhällskritisk infrastruktur till att inkludera även förnybara kraftslags behov och tillkännager detta för regeringen.

72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör bjuda in samtliga riksdagspartier till nya energisamtal med målet att anta en ny bred energipolitisk överenskommelse som säkerställer långsiktiga förutsättningar för energiproduktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag på en sammanhållen strategi för att stärka konkurrenskraften för kraftvärmen, som syftar till att fasa ut den sista fossila andelen, och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utveckla gröngasprincipen i syfte att öka andelen biogas i de befintliga gasnäten och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan för hur biogasanvändningen kan vidareutvecklas till fler användningsområden och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett produktionsmål för biogas, i syfte att möjliggöra mer långsiktiga förutsättningar för branschen, och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande för att ändra statsstödsreglerna på EU-nivå så att anläggningar oberoende av storlek kan få stöd till biogasproduktion i Sverige och EU och tillkännager detta för regeringen.
82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta fram vattenkraftens avgörande bidrag till det svenska energisystemet genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätt samt effektiva och proportionerliga miljöåtgärder till rimliga kostnader och tillkännager detta för regeringen.
83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för att nyttja vattenkraftens maxkapacitet samt öka effektuttaget och lagringskapaciteten och tillkännager detta för regeringen.
84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan för att ersätta äldre vindkraftverk med nya större verk som genererar mer energi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
85. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omedelbart bör godkänna inkomna ansökningar om havsbaserad vindkraft och tillkännager detta för regeringen.
88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Energimyndigheten i uppdrag att tillsammans med relevanta myndigheter förenkla och förtydliga regelverken för storskaliga solcellsparker, inte minst vid etablering på jordbruksmark, och tillkännager detta för regeringen.
89. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en övergång till mer decentraliserad och lokal energiproduktion

bl.a. genom satsningar på småskalig energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.

92. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ställa krav på teknik såsom störningsfria optimerare, i stället för att totalförbjuda solceller, och tillkännager detta för regeringen.
98. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de fördelar som ytterligare energieffektivisering skulle medföra och att EU bör anta ett energieffektiviseringsmål om 50 procent effektivare energianvändning till 2030 och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvarig myndighet bör ges i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera etanol, biogas och andra förnybara bränslen i beredskapslagringen av drivmedel och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ökad inhemsk produktion av biodrivmedel innebär en ökad försörjningstrygghet, bättre motståndskraft och minskade sårbarheter i drivmedelsförsörjningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka självförsörjningen av biodrivmedel genom att så konkurrenskraftigt som möjligt upphandla en omfattande beredskapsproduktion av inhemskt biobränsle som skapar en inhemsk produktionsbas, med incitament och krav på att denna upphandlade produktion säljs billigt i Sverige, och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att sätta upp ett mål om att inga permanentus ska värmas upp med enbart direktverkande el eller olja efter 2025 och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra målet om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040 till ett mer ambitiöst mål om ett 100 procent fossilfritt energisystem till 2040 och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att bygga ut stödet till biogasproduktion kraftigt och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2465 av Ulrika Heie m.fl. (C):

95. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skyndsamt genomföra biogasmarknadens (SOU 2019:63) andra stödpaket och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2625 av Gunilla Svantorp m.fl. (S):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att forskningen och utvecklingen rörande förnybart flygbränsle måste skyndas på i syfte att fasa ut fossilbränslena ur flygverksamheten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2628 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra stöd till gödselgasproduktion bland Sveriges lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka biogasens ställning och att regeringen ska arbeta för att se till att en skattebefrielse för biogas återinförs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av storskalig inhemsk produktion av biodrivmedel och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör fortsätta sitt påverkansarbete mot EU för att biodrivmedel ska gynnas framför fossila drivmedel och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för fler projekt som omfattas av IPCEI-regelverket och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2693 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en långsiktig blocköverskridande energiöverenskommelse och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett mål om ytterligare minst 60 TWh ny fossilfri el till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp och genomföra den nationella elektrifieringsstrategin och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Elektrifieringsrådet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om snabbare och effektivare tillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vindkraft och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om krav på att installera solceller på nya offentliga och kommersiella byggnader och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utformningen av politiken för energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hållbara fossilfria transporter och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om biodrivmedel och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell plan för vätgasinfrastruktur med statlig systemoperatör för nätet, en s.k. TSO, och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2023/24: MJU5y

Energipolitikens långsiktiga inriktning

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har gett miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning och eventuella följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och över motionerna 2023/24:2853 (S, C) yrkande 5, 2023/24:2845 (V) och 2023/24:2855 (MP) yrkandena 5, 6, 7 och 9, i de delar som rör utskottets beredningsområde. Utskottet föreslår att näringsutskottet tillstyrker propositionen i dessa delar och avstyrker motionsyrkandena. I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, V, C, MP).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen anför regeringen att Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser. För att nå klimatmålen och möjliggöra den gröna omställningen behöver ytterligare steg tas i elektrifieringen av industrin och transportsektorn. Med den elektrifiering som samhället står inför väntas elbehovet i Sverige öka kraftigt.

För att kunna möta samhällets ökade behov av el och samtidigt säkerställa god försörjningstrygghet krävs en omfattande utbyggnad av elproduktionskapacitet, elnät och lagringsmöjligheter samt förbättrade möjligheter för flexibilitet. Energisystemet behöver utvecklas samtidigt som det pågår annan viktig samhällsutveckling, exempelvis inom totalförsvaret. Utvecklingen behöver också ske på ett kostnadseffektivt sätt för samhället, med hänsyn till bl.a. hushållens ekonomi.

Regeringen lägger fram propositionen för att tydliggöra den långsiktiga inriktningen för energipolitiken. I propositionen föreslås ett planeringsmål som handlar om att planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen. Regeringen föreslår också ett leveranssäkerhetsmål om att det svenska elsystemet ska ha förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Omotiverade hinder i elsystemet ska undanröjas för att skapa förutsättningar för en effektiv marknad som främjar konkurrenskraftiga priser.

Regeringen bedömer vidare att det finns behov av att se över det nuvarande energieffektiviseringsmålet. Propositionen tar även ett brett grepp om energisystemet.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) anför motionärerna att regeringens förslag till planeringsmål och leveransmål bör avslås. I yrkande 5 anfördes att regeringen bör återkomma till riksdagen med nya bedömningar och förslag. Motionärerna framhåller bl.a. att regeringen i propositionen lyfter fram att vindkraften är det som på kort sikt kan stå för merparten av den tillkommande elproduktion, men att det varken anges konkreta ambitionsnivåer eller förslag på insatser som kan öka tempot i utbyggnaden. Detta trots att det finns färdigutredda förslag kring lokala incitament.

Birger Lahti m.fl. (V) föreslår i kommittémotion 2023/24:2845 att riksdagen avslår regeringens proposition. Motionärerna anför bl.a. att det är

angeläget att Sverige fortsätter att värna sitt fossiloberoende och bygger ut den förnybara produktionen för att klara klimatomställningen.

I kommittémotion 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett mål om ett 100 procent fossilfritt energisystem till 2035. Motionärerna anser att det vore relevant att ha ett mål om att hela energisystemet ska bli fossilfritt och att det bör ske till 2035 om Sverige ska klara klimatomställningen.

I yrkande 6 i samma motion anförs att prioriterade åtgärder från Klimaträttsutredningen och Miljöprövningsutredningen ska genomföras för att förkorta tillståndsprocesserna utan att försämra näringslivets miljöarbete. Motionärerna menar att det krävs en kraftsamling för snabbare tillståndsprocesser samt reformer och incitament som ökar acceptansen för ny förnybar elproduktion för att potentialen i utbyggnaden av ny förnybar energi ska realiseras.

Vidare anförs i yrkande 7 att kommuner och närboende bör ges ersättning, att närboende bör få möjlighet att bli delägare samt att det kommunala vetot ska tidigareläggas.

I yrkande 9 i denna del anförs att det bör införas ett mål om att Sverige ska vara självförsörjande i fråga om förnybara bränslen 2030. Enligt motionärerna ska Sverige år 2030 vara självförsörjande inom hållbart producerade förnybara bränslen samtidigt som uttaget ur den svenska skogen måste ske på ett hållbart sätt.

Kompletterande uppgifter

Effektiva tillståndsprocesser

I augusti 2020 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över systemet för miljöprövning och lämna förslag på de ändringar och åtgärder som krävs för att uppnå en modernare och mer effektiv miljöprövning (dir 2020:86). Genom tilläggsdirektiv (dir 2021:57) förlängdes och utvidgades uppdraget, med bl.a. att utredaren skulle se över hur tidsbegränsning av tillstånd och omprövning av tillstånd och villkor skulle kunna bli effektiva och verkningsfulla medel för att säkerställa att verksamheter och åtgärder bedrivs med moderna miljövillkor, i syfte att nå miljö- och klimatmålen. Miljöprövningsutredningen överlämnade i juni 2022 betänkandet Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (SOU 2022:33). I betänkandet lämnas en rad förslag som syftar till att tillsammans göra prövningsprocesserna snabbare och enklare utan ett försämrat miljöskydd. Utredningen föreslår bl.a. att ändringsprövning ska vara huvudregel när någon ansöker om att ändra en miljöfarlig verksamhet, att det ska bli tydligare var gränsen går mellan tillstånds- och anmälningsplikt för ändring av en tillståndspliktig verksamhet, att det ska införas en obligatorisk omprövning av befintliga domar och beslut för att förse miljöfarliga verksamheter med moderna miljövillkor samt att regeringen ska ge berörda riksintressemyndigheter i uppdrag att ta fram strategier och planeringsdokument med

syftet att hantera målkonflikter och därigenom möjliggöra en snabbare grön omställning. Betänkandet har remissbehandlats. I Regeringskansliets propositionsförteckning för riksmötet 2023/24 redovisas att regeringen ska överlämna en proposition med titeln Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning till riksdagen under våren 2024.

Den 31 mars 2021 redovisade Klimaträtsutredningen delbetänkandet En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden (SOU 2021:21). I delbetänkandet lämnas förslag som innebär att alla som tillämpar miljöbalken ska arbeta för att minimera klimatförändringarna och ges möjlighet att föregripa lagstiftningens obligatoriska krav. Den 18 maj 2022 slutredovisade Klimaträtsutredningen sitt uppdrag i betänkandet Rätt för klimatet (SOU 2022:21). Utredningen anför bl.a. att det finns ett visst rättsligt utrymme för att ge klimatet större tyngd i förhållande till andra skyddsintressen enligt miljöbalken men att utrymmet är mycket begränsat. Utredningen har bl.a. tittat på möjligheten att väga klimatnytta mot negativ påverkan på människors hälsa och miljön genom en särskild avvägningsregel i miljöbalken eller på något annat sätt och föreslår bl.a. förändringar i platsvalsregeln i 2 kap. 6 § miljöbalken. Klimaträtsutredningens betänkanden har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Den 12 juni 2023 tillsatte regeringen utredningen Förenklade och förkortade tillståndsprocesser enligt miljöbalken (dir. 2023:78). Enligt direktivet ska utredningen se över och lämna förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar. I syfte att säkra näringslivets konkurrenskraft, öka investeringsviljan och främja en effektiv industriell klimatomställning, vilket bidrar till att klimat- och miljömålen kan nås, ska utredningen bl.a. utreda hur det svenska regelverket kan förändras så att Sverige inte ställer högre eller överlappande krav i förhållande till vad de relevanta EU-regelverken kräver. Detta gäller särskilt i fråga om processuella krav och möjligheten att nyttja de undantag från ordinarie krav som finns. Dessutom ska utredningen se över om tillståndsprövningen enligt miljöbalken bör delas upp på andra sätt än i dag, samt utreda och ta fram förslag på hur förutsebarheten kan öka i tillståndsprocessen, genom bl.a. tydligare regler för innehållet i ansökan och hur prövningen ska avgränsas. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2024.

Den 21 december 2023 presenterades Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59). I handlingsplanen anför regeringen att tillståndsprocesserna enligt miljöbalken bör utformas så att Sverige kan möta klimatomställningens utmaningar på ett effektivt sätt. Förändringar bör genomföras i systemet för miljöprövning för att möjliggöra kortare, mer förutsebara och effektivare tillståndsprocesser. Regeringen hänvisar till att det under de senaste åren har tagits flera initiativ för att utveckla miljöprövningen som ett verktyg i den gröna omställningen. Enligt regeringen bör delar av Miljöprövningsutredningens förslag i betänkandet SOU 2022:33 genomföras i syfte att underlätta för miljö- och klimatförbättrande investeringar genom

olika förändringar i miljöprövningen. Regeringen framhåller dock att det kommer att krävas ytterligare förändringar i systemet för miljöprövning för att möjliggöra kortare, mer förutsebara och effektivare tillståndprocesser och att regeringen därför tillsatt en utredning om förenklade och förkortade tillståndprocesser enligt miljöbalken. Enligt regeringen ska utredningen ta ett större grepp om frågan om miljöprövning än vad som hittills har gjorts och överväga olika åtgärder i syfte att effektivisera prövningarna så att Sverige kan möta klimatomställningens utmaningar och säkra näringslivets konkurrenskraft.

Riksdagen har mellan 2017 och 2022 riktat ett antal tillkännagivanden till regeringen om att effektivisera tillståndprocesserna och förkorta handläggningstiderna för miljöprövning. I april 2024 behandlade miljö- och jordbruksutskottet ett antal motionsyrkanden som berörde behovet av effektiva tillståndprocesser (bet. 2023/24: MJU13). Utskottet anförde bl.a. att det råder bred enighet om behovet av att förenkla och effektivisera tillståndprocesserna för miljöprövning och att det är en förutsättning för att de investeringar som krävs för att framtidens klimat- och energiförsörjningsutmaningar ska kunna genomföras, och för att främja svensk industri och svenska företags konkurrenskraft i en grön omställning.

Kommunal tillstyrkan av vindkraft

För att få tillstånd att uppföra vindkraftverk krävs enligt 16 kap. 4 § miljöbalken att den kommun som kraftverken ska uppföras i tillstyrker etableringen. Bestämmelsen tillkom i samband med att den s.k. dubbelprövningen av vindkraftsanläggningar avskaffades den 1 augusti 2009. En tillståndspliktig vindkraftsanläggning prövades tidigare enligt både plan- och bygglagen (2010:900) och miljöbalken. Ändringen i regelverket gjordes i syfte att effektivisera handläggningen och förkorta handläggningstiderna för att främja vindkraftsutbyggnaden i Sverige, samtidigt som prövningen skulle förbli omsorgsfull och rättssäker. Syftet med bestämmelsen om kommunal tillstyrkan var att kommunens inflytande över vilka ändamål som kommunens mark- och vattenområden är mest lämpade för inte skulle minska.

I juni 2022 avslog riksdagen proposition 2021/22:210 Tidigt kommunalt ställningstagande till vindkraft (bet. 2021/22: MJU28, rskr. 2021/22:421). I propositionen föreslog regeringen att en kommun på begäran skulle ta ställning till om en viss plats kan tas i anspråk för vindkraft eller inte. Kommunens ställningstagande skulle motiveras, lämnas inom nio månader från det att en begäran kommit in och utgöra en processförutsättning. Miljö- och jordbruksutskottet bedömde att lagförslaget inte skulle bidra till att säkra Sveriges växande elbehov och göra tillståndprocesserna för vindkraftsetableringar effektivare och mer förutsägbara eftersom kommunerna enligt förslaget skulle ta ställning till etablering av vindkraft utifrån ett alltför begränsat underlag och därför sannolikt i hög utsträckning skulle komma att neka vindkraftsetableringar för att inte riskera att projekt som godkänts i ett

senare skede visar sig ha omfattande negativ inverkan på kommuninvånarnas närmiljö. Utskottet hänvisade vidare till att det pågick en utredning om kompensation och incitament och att villkoren för lokal kompensation måste klargöras först om acceptansen för vindkraft ska öka. Utskottet anförde att regeringen skulle återkomma till riksdagen i frågan när villkoren var klargjorda.

Regeringen gav den 7 april 2022 en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag för att stärka kommunernas incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft, i syfte att klara klimatomställningen och den ökade elektrifieringen av samhället (dir. 2022:27). Utredaren skulle bl.a. lämna förslag till system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad, lämna förslag för att ge kommunerna stärkta incitament att medverka till utbyggd vindkraft samt redovisa möjliga insatser, utöver stärkta incitament, som stärker kommunernas förmåga att stödja utbyggnad av vindkraften. Betänkandet Värde av vinden (SOU 2023:18) presenterades den 27 april 2023. Utredningen föreslår bl.a. att närboende ska kompenseras genom ett årligt belopp baserat på avståndet till en vindkraftspark, att ägare som bor i intilliggande fastigheter ska ha rätt till inlösen som baseras på det marknadsvärde som finns innan vindkraftsparken byggs samt att en kommun ska få rätt att förena ett ja till en vindkraftspark med krav på finansiering för det lokala samhällets utveckling. För att ytterligare stärka kommunernas förmåga att medverka till utbyggd vindkraft föreslår utredningen även att Energimyndigheten ges i uppdrag att upprätta en vägledning till lagen om kommunala energiplaner (kraftslagsneutralt) samt att ett tillfälligt stöd delas ut till kommuner för planering av utbyggd fossilfri elproduktion (120 miljoner kronor 2024 – 2027). Betänkandet har remitterats, och förslagen bereds nu inom Regeringskansliet.

Tillståndsprövning av havsbaserad vindkraft

Den 4 maj 2023 beslutade regeringen om kommittédirektiv för utredningen En ordnad prövning av havsbaserad vindkraft (dir. 2023:61). Enligt direktiven ska en särskild utredare analysera hur regelverket för användning av havsområden vid etablering av vindkraft kan förbättras och hur tillståndsprövningen av vindkraft i Sveriges ekonomiska zon kan bli mer effektiv och tydlig. Syftet är att åstadkomma en prövningsordning som ger förutsättningar för en ökad utbyggnad av havsbaserad vindkraft, samtidigt som andra samhällsintressen beaktas. Utredaren ska bl.a. analysera hur ensamrätt till etablering av vindkraft i ett område i allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon bör regleras, hur ett anvisningssystem kan utformas för områden i allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon som är särskilt lämpliga för havsbaserad vindkraft, hur en avgift eller ersättning för att bedriva verksamheter inom allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon bör tas ut, samt hur prövningen enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon och lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, i de delar de avser havsbaserad vindkraft, kan samlas i en

lag som ger förutsättningar för en samordnad, modern och effektiv prövning av sådan verksamhet. Uppdraget ska redovisas senast den 28 juni 2024.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Sverige står inför en omfattande och nödvändig omställning av energiförsörjningen. En fortsatt ökad elektrifiering av industrin och transportsektorn kommer att krävas för att nå klimatmålen och möjliggöra den gröna omställningen, och utskottet delar regeringens bedömning att Sveriges konkurrenskraft och välfärd förutsätter tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser.

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen betonat behovet av att förenkla och effektivisera tillståndsprocesserna vid miljöprövning. Det är enligt utskottet en förutsättning för att de investeringar som krävs för att möta framtidens klimat- och energiförsörjningsutmaningar ska kunna genomföras. Det är positivt att regeringen i propositionen anför att tillståndsprocesserna bör förenklas och förkortas för att öka takten i utbyggnaden samtidigt som hänsyn tas till t.ex. natur- och kulturmiljöer, riksintressen och andra motstående intressen. Utskottet noterar att tidigare föreslagna åtgärder för att förbättra tillståndsprocesserna nu bereds samt att en ny utredning om tillståndsprocesser enligt miljöbalken har tillsatts.

Vidare noterar utskottet att regeringen uppskattar att vindkraften på kort sikt kan stå för majoriteten av den tillkommande elproduktionen. I likhet med regeringen ser utskottet behov av att identifiera och hantera potentiella intressekonflikter mellan utbyggnad av elproduktion och andra samhällsnyttor, som livsmedelsproduktion eller biologisk mångfald. Utskottet noterar att det har lämnats flera utredningsförslag om hur kommuners förmåga att medverka till utbyggd vindkraft kan främjas och om hur de som påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad kan kompenseras. Därtill noterar utskottet att regeringen har tillsatt en utredning om tillståndsprövning av havsbaserad vindkraft, med syftet att ge förutsättningar för en ökad utbyggnad av havsbaserad vindkraft samtidigt som andra samhällsintressen beaktas.

Liksom regeringen anser utskottet att utöver en fortsatt elektrifiering av transportsektorn behöver den svenska produktionen av fossilfria alternativ öka för att möjliggöra en utfasning av fossila bränslen. Utskottet noterar regeringens avsikt att främja utveckling och produktion av nya fossilfria bränslen och att regeringen arbetar för en fortsatt växande svensk bioekonomi som bidrar till en ökad tillgång till biomassa och minskad sårbarhet i samhället och som skapar såväl miljö- och klimatnytta som sysselsättning i hela landet.

Sammanfattningsvis anser miljö- och jordbruksutskottet att näringsutskottet bör tillstyrka propositionen i de delar som rör miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde och avstyrka motionerna 2023/24:2853 (S, C) yrkande 5, 2023/24:2845 (V) och 2023/24:2855 (MP) yrkandena 5, 6, 7 och 9.

Stockholm den 2 maj 2024

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S), Marlène Lund Kopparklint (M), Kajsa Fredholm (V), Stina Larsson (C), Beatrice Timgren (SD), Elin Nilsson (L), Johan Löfstrand (S) och Rashid Farivar (SD).

Avvikande meningar

1. Energipolitikens långsiktiga inriktning (S, C)

Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S), Stina Larsson (C) och Johan Löfstrand (S) anför:

Sverige ska ha ledartröjan i omställningen. Det ger ökad konkurrenskraft och exportmöjligheter för våra företag. Det ger bättre säkerhet genom ökad självförsörjning och minskat beroende av fossila bränslen. Det har också potential att leda till tusentals nya arbetstillfällen. Sverige kan bli världens första fossilfria välfärdsland. Förutsättningarna för detta är goda, med en industri som ligger långt fram när det gäller grön omställning och ny-industrialisering. Men det kräver ökad elektrifiering, dvs. betydligt mer fossilfri el, starkt energieffektivisering samt förbättrad lagring och flexibilitet, och det redan i närtid.

För att skapa bättre planeringsförutsättningar har vi sedan länge velat se en ny bred politisk energiöverenskommelse som omfattar alla fossilfria kraftslag och där både mål och medel för att nå dessa mål ingår. Detta har tyvärr inte hörsammats, då den nya regeringen hävdar att den redan har majoritet för sin politik och att en sådan överenskommelse således är obehövlig. Den lösning som främst lyfts fram är ny kärnkraft. Investeringar i nya kärnkraftsreaktorer är något som bör ses i ett 100-årsperspektiv, mot bakgrund av att det rör sig om långa och komplicerade byggtider, drifttid under åtskilliga decennier, tidsödande reaktorrivning och krav på omhändertagande av kärnavfall. Då är det inte konstigt att det som efterfrågas av näringsliv och elproducenter är bred politisk samsyn om behov och inriktning. Det skapar bättre förutsättningar för att hantera återstående marknadsosäkerhet och finansieringsfrågor. Investeringsbeslut utgår till syvende och sist från de ekonomiska förutsättningar som gäller och kan förväntas, och målet för politiken här bör givetvis vara så låga och konkurrenskraftiga priser som möjligt, för både företag och hushåll.

Effektiv energianvändning kan uppnås antingen genom energieffektivisering, som innebär att samma nytta kan uppnås med lägre energianvändning alternativt att högre nytta kan nås med samma energimängd, eller med efterfrågefleksibilitet, dvs. flytt av energianvändning tidsmässigt utifrån prissignaler. Möjligheterna till effektivare energianvändning är således något som har effekt för såväl planeringsmålet som leveranssäkerhetsmålet.

Slutligen menar vi att många av de frågor som i övrigt behandlas i propositionen som rör de olika kraftslagen, värmemarknader, gas och koldioxid-avskiljning är något som bör tas om hand inom ramen för en bred energiöverenskommelse. Trots att det förefaller allt mer angeläget kan vi konstatera att för det kraftslag som i propositionen lyfts fram som det som på kort sikt kan stå för merparten av tillkommande elproduktion, nämligen vindkraft, inte anges vare sig konkreta ambitionsnivåer eller förslag på insatser

som kan öka tempot i utbyggnaden, trots att det finns färdigutredda förslag kring lokala incitament. Den stora volym ny kraft som ligger på regeringens bord färdig för beslut i form av havsbaserad vindkraft och på länsstyrelsernas bord i form av solcellsparkar berörs inte, och i stället föreslås större krav på dessa kraftslag, vilket kommer att försena ny produktion ytterligare. Regeringen bör därför återkomma med nya bedömningar av dessa frågor.

Mot bakgrund av det som anförts ovan anser vi att näringsutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2023/24:2853 av Fredrik Olovsson m.fl. (S, C) yrkande 5.

2. Energipolitikens långsiktiga inriktning (V)

Kajsa Fredholm (V) anför:

Mitt partis mål står fast: att Sverige ska uppbära ett hundra procent förnybart energisystem i framtiden där vindkraft, vattenkraft och solkraft tillsammans med bioenergi förser Sverige med energi. Jag och mitt parti vill göra massiva investeringar i förnybar elproduktion. Vi föreslår därför ett investeringsstöd på 50 miljarder kronor under 10 år till lokal förnybar elproduktion. Investeringarna riktas till förnybar lokal elproduktion till konkurrenskraftigt elpris, med kravet att det ska vara till gagn för svensk industri och svenska hushåll. Det omfattar investeringar i såväl lokal förnybar elproduktion som överföringskapacitetsutbyggnad till lokal- och regionalnät samt anslutning till transmissionsnät. Till skillnad från många andra länder är Sverige inte särskilt beroende av fossila energislag för att producera el. Sol-, vind- och vattenkraft hjälper oss att fasa ut kärnkraften i närtid. Det är angeläget att Sverige fortsätter att värna sitt fossiloberoende och bygger ut den förnybara produktionen för att klara klimatomställningen.

Det energislag som har störst möjlighet till snabb utbyggnad och med genomgående goda ekonomiska kalkyler är vindkraften. Såväl havsbaserad som landbaserad vindkraft har god potential att bidra till klimatomställningen. En kraftig utbyggnad av havsbaserad vindkraft tillsammans med en väsentligt mer utvecklad vätgasproduktion och vätgaslagringskapacitet, för att på så sätt jämna ut toppar och dalar i elförsörjningen under året, är en förutsättning för att klara elförsörjningen framöver. Samtidigt som kärnkraften förutsätter allt större investeringar för att kunna fortsätta att drivas så sjunker investeringskostnaderna för vindkraft och solkraft. Jag och mitt parti vill öka acceptansen för vindkraft genom att lagstifta om en produktionsbaserad ekonomisk ersättning som går till de lokalsamhällen där vindkraft byggs. Det behövs bättre incitament för utbyggnad av vindkraft, både land- och havsbaserad, genom att man gynnar den kommun och de boende i närområdet där vindkraften ska byggas. Möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft bör avskaffas. Vi vill också avskaffa anslutningsavgiften för havsbaserad vindkraft för att få fart på utbyggnaden.

Mot bakgrund av det som anförts ovan anser jag att näringsutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2023/24:2845 av Birger Lahti m.fl. (V).

3. Energipolitikens långsiktiga inriktning (MP)

Emma Nohrén (MP) anför:

Sverige har sedan länge ett elsystem med en väldigt låg andel fossil energi. Över 98 procent av den el som produceras i Sverige är fossilfri. Regeringens nya mål om ett fossilfritt elsystem till 2040 får därför anses som måttligt ambitiöst. Sett till hela energisystemet, däremot, är Sverige fortfarande fast i ett tungt fossilberoende. Under 2021 kom 26 procent av den tillförda energin i Sverige från fossila bränslen. Den stora användningen av fossil energi i Sverige återfinns alltså inom industrin och transportsektorn, som tillsammans med elsektorn är en del av Sveriges energisystem. För Sveriges del vore det relevant med ett mål om att hela energisystemet ska bli fossilfritt. Ska Sverige klara klimatomställningen behöver det ske till 2035. Jag och mitt parti föreslår därför ett mål om ett hundra procent fossilfritt energisystem till senast år 2035.

Vi vill storsatsa på förnybar och billig energi och se strategier och konkreta mål för ökad produktion av vind- och solkraft. Vindkraften är redan i dag den överlägsset billigaste energikällan, vilket har lett till att företag i dag står på kö för att bygga i Sveriges bästa vindlägen. Försvarsmakten stoppar i dag en alltför stor mängd förnybar energi. Försvaret bör i stället verka för att möjliggöra att mer förnybar elproduktion kommer till stånd som en del av det civila försvarsarbetet och arbeta mer konstruktivt för ökad samexistens genom exempelvis villkorade tillstånd. Incitamenten för kommuner och närboende att välkomna vindkraft behöver stärkas. Även solenergin har en stor potential i Sverige och ökar mycket snabbt. Hittills har dock solceller framför allt satts upp på villatak och lägenhetshus, något som gjort att hushållen sparat in pengar på sina elräkningar. Sverige har halkat efter vad gäller den storskaliga solenergiproduktionen. Både större solcellsparkar och anläggningar för solvärme har potential att bidra till Sveriges klimatomställning. För att potentialen i utbyggnaden av ny förnybar energi ska realiseras krävs en kraftsamling för snabbare tillståndsprocesser samt reformer och incitament som ökar acceptansen för ny förnybar elproduktion. Jag och mitt parti anser att det brådskar att genomföra prioriterade åtgärder från Klimaträttsutredningen och Miljöprövningsutredningen för att förkorta tillståndsprocesserna utan att försämra näringslivets miljöarbete. Vi vill inrätta en lokal elbonus som ger Sveriges kommuner och regioner betalt för deras befintliga och till kommande förnybara elproduktion, reformera och tidigarelägga det kommunala vetot för att säkerställa en rättssäker prövning av vindkraftsansökningar samt ge närboende möjlighet att bli delägare och få rätt till arrende från vindkraftsbolagen där det byggs vindkraftverk. Vi vill även återinföra det stöd för anslutningsavgiften för havsbaserad vindkraft som regeringen avskaffat.

Vidare föreslår vi ett mål om att Sverige år 2030 ska vara självförsörjande inom hållbart producerade förnybara bränslen samtidigt som uttaget ur den svenska skogen måste ske på ett hållbart sätt. Den ökade efterfrågan i

kombination med behovet av att bevara biologisk mångfald visar att det krävs en bredd av åtgärder för att uppnå detta. Förnybara drivmedel ska i ökad omfattning komma från inhemsk produktion av biodrivmedel, samtidigt som elektrifieringen och ett minskat trafikarbete minskar efterfrågan på bränslen inom vägtransporter. Över tid utgör förnybara drivmedel en allt större del i omställningen för flyget och sjöfarten.

Mot bakgrund av det som anförts ovan anser jag att näringsutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2023/24:2855 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkandena 5, 6, 7 och 9.